

Katedra: Pedagogiky a psychologie
Studijní program: Učitelství pro 2. stupeň základní školy
Studijní obor: Český jazyk, Občanská výchova
(kombinace)

ŽÁCI A MOBILNÍ TELEFON

STUDENTS AND THE MOBILE PHONE

Diplomová práce: 08–FP–KPP–015

Autor:

Simona Havlišťová

Podpis:

.....

Adresa:

Pelechovská 657

468 22, Železný Brod

Vedoucí práce: PhDr. Vladimír Píša

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
105	28	0	21	29	7 + 1 CD

CD obsahuje celé znění diplomové práce.

V Liberci dne: 24. 11. 2010

TU v Liberci, FAKULTA PEDAGOGICKÁ

461 17 LIBEREC 1, Studentská 2

Tel.: 485 352 515

Fax: 485 352 332

Katedra: Pedagogiky a psychologie

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(pro magisterský studijní program)

pro (diplomant)

Simona Havlišťová

adresa:

Pelechovská 657, Železný Brod, 468 22

obor (kombinace):

Učitelství pro 2. stupeň ZŠ: český jazyk – občanská výchova

Název DP:

Žáci a mobilní telefon

Název DP v angličtině:

Students and the mobile phone

Vedoucí práce:

PhDr. Vladimír Piša

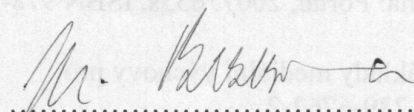
Konzultant:

Termín odevzdání:

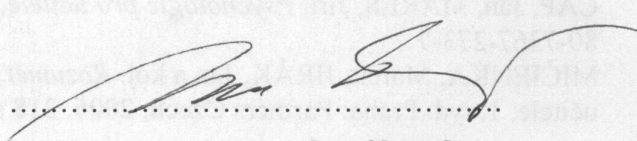
Květen 2009

Pozn. Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné.resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 18.3. 2008

děkan

vedoucí katedry

Převzal (diplomant):

SIMONA HAVLIŠŤOVÁ

Datum:

26.3.2008

Podpis:

Havlišťová

Název DP: Žáci a mobilní telefon

Vedoucí práce: PhDr. Vladimír Píša

Úvod: Diplomová práce popisuje užívání mobilního telefonu v běžném životě žáka i jeho používání ve škole. Snaží se zjistit současné trendy a problémy, která tato komunikační technologie přináší pro děti, jejich rodiče i učitele.

Cíl: Diplomová práce si klade za cíl zkoumat, jaký vztah mají v dnešní době žáci na prvním, druhém stupni základní školy a žáci střední školy k mobilním telefonům. Zda je žáci používají k zábavě, ke komunikaci s rodiči a vrstevníky a nebo jsou pro ně pouze otázkou prestiže. Odpovědi na tyto otázky se budeme snažit nalézt pomocí dotazníku vlastní konstrukce. Dále se diplomová práce zabývá tématy, jako jsou zásady bezpečného telefonování pro děti a dospívající, možnostmi pomoci telefonem, mobilním telefonem jako sociálním fenoménem aj. Domníváme se, že téma Žák a mobil není zařazováno standardně do vyučovacích hodin, a proto je součástí diplomové práce i projekt Žáci a mobil, který by žáky lépe seznámil s využitím mobilního telefonu.

Požadavky: Studium odborné literatury včetně cizojazyčné. Vytvoření projektu vlastního pedagogického výzkumu mezi žáky a jeho realizace. Vytvoření projektu Žáci a mobil ve smyslu projektového vyučování podle RVP pro základní školy. Formulace návrhů pro pedagogickou i výchovnou praxi, pokud jde o užívání mobilů ve škole a doma.

Literatura:

- MUSIL, Josef. *Komunikace v informační společnosti*. 1.vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. 144s. ISBN 978-80-86723-39-6
- ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. 2.vyd. Praha: Portál, 2007. 655s. ISBN 978-80-7367-273-7
- MÍČIENKA, Marek, JIRÁK, Jan a kol. *Rozumět médiím : základy mediální výchovy pro učitele*. 1.vyd. Praha: Partners Czech, 2006. 218 s. ISBN 80-239-6762-2.

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum: 24.11. 2010

Podpis:

Poděkování

Dovoluji si tímto poděkovat PhDr. Vladimíru Píšovi za odborné vedení, připomínky a cenné rady při zpracování diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a příteli za podporu při studiu a tvorbě mé diplomové práce. Děkuji také Mgr. Lence Duškové za překlad anglických textů.

Anotace:

Diplomová práce se zabývá používáním mobilního telefonu ve škole a v běžném životě žáka. Dále se diplomová práce věnuje tématům, jako jsou zásady bezpečného telefonování pro děti a dospívající, možnostmi pomoci telefonem, mobilním telefonem jako sociálním fenoménem aj. Součástí diplomové práce je projekt Žáci a mobil, který by žáky lépe seznámil s využitím mobilního telefonu. Teoretická část pojednává o současných trendech a problémech, které tato komunikační technologie přináší. Praktická část prezentuje výsledky výzkumného šetření, které bylo provedeno na základní a střední škole. Cílem šetření bylo zjistit, k čemu žáci používají mobilní telefon a zda ho používají i během výuky.

Klíčová slova:

mobilní telefon, projekt, komunikační technologie, mediální výchova

Annotation:

The graduation thesis is concerned with mobile telephone usage at school and in daily pupils life. This thesis is also dealing with various other themes : principles of phoning in a safe manner for children and adults; possibilities to help by telephone, by mobile telephone like social phenomenon etc. The graduation thesis includes a project - The pupils and the mobile - for pupils better acquainting with the mobile telephone usage. Theoretical text part deals with current trends and problems entailing by the communication technology. Practical text part presents research work carrying out at primary and secondary school. The aim of enquiry was to find out pupils mobile telephone using purpose and usage within the classwork as well.

Keywords:

mobile telephone, project, communication technology, medial education

Annotation:

Eine Diplomarbeit beschäftigt sich mit dem Benutzung vom Mobiltelefon / vom Handy nicht nur in der Schule sondern auch im Alltag des Schülers. Weiter windet sich die Arbeit dem Thema wie Prinzipien des ungefährlichen Telefonierens für Kinder und Jugendliche, den Möglichkeiten von Notrufen, dem Handy wie soziales Phänomen usw. Ein Bestandteil der Arbeit ist Projekt „Schüler und Handy“, das die Schüler mit besseren Benutzung von Handy kennenlernen möchte. Ein theoretischer Teil behandelt gegenwärtige Trends und Probleme, die diese Kommunikationstechnologie bringt. Der praktische Teil präsentiert Resultate von einer Erforschungsabfrage, die an der Grund- und Mittelschulen verlaufen hat. Ziel der Abfrage war erklären, wozu die Schüler Handys benutzen und ob sie es auch bei dem Unterricht benutzen.

Schlüsselwörter:

Das Mobiltelefon / das Handy, die Kommunikationstechnologie, die Medialerziehung

Obsah

1	Úvod	10
2	Historie mobilního telefonu	12
2.1	Mobilní telefon dnes	13
3	Žáci a mobilní telefon	14
3.1	Mobil jako sociální fenomén	14
3.2	Mobilní telefon	16
3.2.1	Obliba mobilního telefonu u mládeže	16
3.2.2	Obliba mobilního telefonu u rodičů	17
3.2.3	Teorie a studie mobilní komunikace	18
3.3	K čemu používají děti mobil?	20
3.3.1	Odkdy potřebuje dítě mobilní telefon?	21
3.4	Mobilní komunikace	21
3.4.1	Specifické rysy mobilní komunikace	21
3.4.2	Sociolingvistika SMS	23
3.5	Závislost na mobilních telefonech	24
3.5.1	Pohled moderní psychiatrie na tuto problematiku	25
3.5.2	Možné příčiny vzniku závislosti na mobilním telefonu	25
3.6	Mobilní telefon a zdraví	26
3.7	Pomoc telefonem	28
3.8	Mobilní etika	30
3.9	Kyberšikana	31
3.9.1	SMS spoofing	32
3.9.2	Stalking	33
3.9.3	Jak se bránit proti kyberšikaně?	34
4	Kurikulární reforma českého školství	36
4.1	Rámcový vzdělávací program pro ZŠ	36
4.1.1	Základní vzdělávání	38
4.1.2	Pojetí základního vzdělávání	38
4.1.3	Klíčové kompetence	38
4.1.4	Vzdělávací oblasti	40

4.1.5	Průřezová témata	41
4.1.6	Mediální výchova	42
4.2	Školní vzdělávací program	45
4.3	Projektové vyučování	46
5	Výzkumné šetření zjišťující používání mobilního telefonu žáky	49
5.1	Cíl, výzkumný problém, stanovení hypotéz	49
5.2	Charakteristika objektů výzkumného šetření	51
5.3	Výsledky šetření, posouzení hypotéz	52
5.4	Další zjištění plynoucí z výzkumného šetření	71
5.5	Shrnutí poznatků výzkumného šetření	73
6	Projekt "Žáci a mobilní telefon"	76
6.1	Příprava projektu	76
6.2	Realizace projektu	77
6.3	Zhodnocení projektu	85
7	Závěr a doporučení pro praxi	87
	Seznam použité literatury	90
	Seznam příloh	93

Seznam použitých zkratek a symbolů

- atd. – a tak dále
- atp. – a tak podobně
- bluetooth – bezdrátová technologie pro spojení dvou elektronických zařízení
- cca – circa - přibližně
- emotikony – ikony pro emoce
- GSM – Global System for Mobile communications - Globální Systém pro Mobilní komunikaci
- handsfree – zařízení pro umožnění telefonování bez nutnosti držet mobilní telefon v ruce
- MMS - Multimedia Messaging Service – Služba pro zasílání multimediálních zpráv
- MT – mobilní telefon
- např. - například
- NMT – Nordic Mobile Telephone – standard pro mobilní telefony 1. generace (předchůdce GSM)
- ot. – otázka
- popř. - popřípadě
- SIM – Subscriber Identity Module – Účastnická identifikační karta
- SMS – Short Message Service – Služba krátkých textových zpráv
- st. - stupeň
- SŠ – Střední škola
- T9 – Text na 9 klávesách – technologie pro rychlé vkládání textu na mobilních telefonech
- tj. – to je
- tzv. - takzvaný
- viz – podívej se (odkaz na jiné místo v textu)
- WAP - Wireless Application Protocol - systém pro zajištění provozu elektronických služeb na mobilních telefonech
- W – Watt – jednotka výkonu
- ZŠ – Základní škola

1 Úvod

Mobilní telefon je dnes pro většinu lidí běžným prostředkem umožňujícím komunikaci. Je neustále s námi, ať už sedíme v autobuse, obědváme, nebo jdeme na výlet s přáteli. Zejména mladí lidé by si život bez této komunikační technologie už nedokázali představit. Dříve tomu tak ale nebylo. Já sama jsem se s mobilním telefonem poprvé setkala až na konci povinné školní docházky a první mobil jsem dostala, když jsem studovala na střední škole. Jak je tomu dnes? Vlastní již každý žák základní školy mobilní telefon? Jelikož mě problematika mobilních telefonů zajímá a studuji pedagogickou fakultu, rozhodla jsem se napsat diplomovou práci, která je věnována tématu žáci a mobilní telefon. Mobilní telefon se stal fenoménem moderní doby a v souvislosti se žáky, kteří jsou pro nás učitele fenoménem již odedávna, nebyly zatím tyto dvě veličiny ve větší míře společně zmiňovány.

Diplomová práce je členěna na část teoretickou a praktickou. V teoretické části je první kapitola věnována historii mobilního telefonu a mobilnímu telefonu dnes. V této kapitole se zabývám historií mobilního telefonu pouze v Česku. Druhá kapitola se věnuje převážně tématům, která souvisí s mobilním telefonem a žákem zároveň – např. k čemu používají děti mobil, závislost na mobilním telefonu, mobilní telefon a zdraví, kyberšikana. Ve třetí kapitole zmiňuji systém kurikulárních dokumentů, popisuji Rámcový vzdělávací program pro ZŠ a vše, co se v souvislosti s ním vztahuje k tématu mé diplomové práce. V této kapitole se také zabývám školním vzdělávacím programem a teorií projektového vyučování.

Na začátku praktické části stanovuji cíle výzkumu, jeho metodu a formuluji hypotézy. Čtvrtá kapitola prezentuje výsledky výzkumu, prováděného na základní a střední škole v Železném Brodě. Cílem výzkumu bylo najít odpovědi na otázky: Mají všichni žáci¹ mobilní telefon? Používají jej při vyučování? Dále jsem se snažila nalézt odpovědi na otázky: K čemu žáci mobily nejčastěji využívají a čím pro ně jsou? Jak by se žáci cítili bez mobilního telefonu? Za výzkumný nástroj jsem zvolila metodu kvantitativního dotazníku. Před započítím výzkumu jsem stanovila výzkumný problém a 7 hypotéz, které v praktické

---

¹ ze zkoumaného vzorku

části vyhodnocuji formou grafů. Pátá kapitola je věnována projektu Žáci a mobil, který se snaží zapojit mobilní telefon do výuky formou projektového vyučování a byl v praxi ověřen.

V závěru diplomové práce formuluji návrhy pro užívání mobilních telefonů ve škole a doma.

2 Historie mobilního telefonu

Historie mobilního telefonu není dlouhá, ale přesto je několik let v oboru, kterým jsou telekomunikace, závrtná doba. Dovolím si opomenout zahraniční historii, kterou není v této práci nutné zmiňovat. V Česku započala historie mobilního telefonu v roce 1991, kdy na náš trh vstoupila společnost Eurotel, která nabídla první radiotelefony². V roce 1994 měl Eurotel okolo 28 000 zákazníků, kteří mohli využívat telefon zatím jen k telefonování. V roce 1995 se svou sítí NMT pokrýval cca 50% naší země. V červnu roku 1996 vznikla společnost Radiomobil³ a Česko tak získalo svého druhého mobilního operátora. Eurotel uvedl do provozu síť GSM. Telefony už měly oproti dříve pevně přidělovaným číslům SIM karty. [20]

V lednu 1999 nastal zlom ve službách nabízených mobilními operátory zákazníkům. Společnost RadioMobil zprovoznila funkci posílání textových zpráv (tzv. SMS). V únoru ji zavedla i společnost Eurotel, která následně v prosinci spustila poskytování technologie WAP. [20]

V roce 2000 vstoupil do České republiky třetí mobilní operátor, Oskar. V září uskutečnila společnost Eurotel první videohovor, který se dodnes nestal natolik oblíbeným, aby byl běžně používán. V prosinci byl na telefonu Benefon Q představen první český slovník T9, který se stal standardní součástí mobilních telefonů až koncem roku 2001. Také jsme se poprvé mohli setkat s technologií Bluetooth. Začátkem roku 2002 se na českém trhu objevily mobilní telefony bez vyčnívající antény a s barevným displejem. V červenci téhož roku byl představen první evropský telefon s integrovaným digitálním fotoaparátem – Nokia 7650. V srpnu 2002 zprovoznilo operátoři Eurotel a T-mobile⁴ službu MMS zprávy. [20]

V roce 2004 byl počet prodaných SIM karet 10 milionů kusů. V říjnu 2005 představil T-Mobile na brněnském veletrhu Invex příjem digitálního vysílání televize v mobilu. [20]

---

² Název mobil se vžil teprve později.

³ Provoz své GSM sítě zahajuje pod názvem Paegas.

⁴ Přejmenovaná mobilní síť Paegas.

Při pozvolném sledování vývoje to ani tak vypadat nemusí, ale v přímém srovnání nabírou rozdíly obrovských rozměrů. Nelze přehlédnout, že se mobilní technologie vyvíjí neuvěřitelným tempem.

2.1 Mobilní telefon dnes

V roce 1996 si většina lidí mohla o mobilu nechat jen zdát, protože nejlevnější nedotovaný přístroj stál přes 10 000 Kč. Dnes pořídíme nejlevnější mobilní telefon za zhruba desetinu této částky. Poměrování cen nemá pro mou práci smysl, protože oproti dřívějšímu jsou dnes ve světě mobilních komunikací jiné podmínky pro určování cen. [20]

Za dobu své existence se mobilní telefony staly nedílnou součástí života lidí. V současnosti již neslouží výhradně k přenosu hlasu, ale staly se užitečnými přístroji s nejrůznějšími funkcemi. *„Zejména pro mladé lidi se stávají multimediálním přístrojem, který spojuje přehrávání hudby, prohlížení fotografií či videí nebo hraní her. Pro dospělé pak mobil představuje pracovní nástroj, jenž zahrnuje řadu organizačních a kancelářských aplikací.“* [21]

Mobilní telefon může mít v dnešní době opravdu každý. O tom vypovídá i fakt, že Česko dnes patří počtem aktivních SIM karet mezi absolutní evropskou špičku. Teoreticky by tedy každý Čech měl mít minimálně jednu aktivní SIM kartu. Reálně to nejspíš neplatí, protože i když se najde značná skupina lidí, kteří mají dva mobily, stále převažuje většina těch, kteří vlastní pouze jeden a využívají jen jednu SIM kartu.⁵ [21]

„Někteří výrobci se již dnes snaží vyrábět futuristické modely, které vynikají především svými velmi malými rozměry a neobvyklým designem. Vývoj se pravděpodobně bude ubírat tímto směrem. Minimalizace nakonec může dosáhnout takové úrovně, že mobilní telefon bude integrován v náramkových hodinkách. Mikrofon bude mít podobu zubního implantátu a sluchátko bude ukryto v uchu.“ [20, str. 20]

---

⁵ Operátoři zahrnují do celkového počtu svých zákazníků i SIM karty, které již zákazníci nepoužívají a tyto SIM karty už jen čekají na vypršení doby expirace.

3 Žáci a mobilní telefon

V posledních 15 letech mají na mezilidské chování neuvěřitelný dopad dvě komunikační média – internet a mobilní telefon. Dnešní mobilní telefony nám umožňují přístup k internetu, dochází tedy ke slučování těchto dvou komunikačních médií. Lidé užívají mobil pro vzájemnou komunikaci se svým okolím takovým způsobem, jakým dříve nebyli schopni. Např. pokud jdu pozdě na schůzku, mohu zavolat a předem se omluvit. Nebo jako teenager z pohodlí svého pokoje zařizuji a udržuji společenský život telefonováním a posíláním textových zpráv. Zajímavým jevem v této komunikaci je také to, jak se lidé prostřednictvím mobilního telefonu předvádějí např. používáním různých „masek“ při užívání mobilu na veřejných místech. [3]

3.1 Mobil jako sociální fenomén

Není pochyb o tom, že mobilní telefon je zařízením usnadňujícím a posilujícím lidský akt komunikace, které slouží pro komunikování s druhými lidmi.

Mobilní telefonování „dorazilo na scénu“. Podle statistik Mezinárodní Telekomunikační Unie, z poloviny 90.let 20.stol., měla méně než jedna osoba z dvaceti mobilní telefon; v roce 2003 to již byla jedna z pěti. V polovině 90.let minulého století začínal být GSM systém komercializovaný, existovaly však vážné problémy s pokrytím a provozuschopností, které v té době ještě nebyly vyřešeny. Vlastnění mobilního telefonu mladistvým bylo bráno jako ukazatel příliš rozmazleného, bohatého dítěte, kdežto v dnešní době je více méně podstatnou částí každodenní sady jeho totožnosti. [3]

Proto se v méně než 10 letech toto zařízení uchytilo technicky, obchodně, společensky a v představách lidí. To změnilo způsob uvažování o komunikaci, spolupráci a bezpečnosti a došlo také ke změně způsobu lidského chování ve veřejné sféře. Mobilní telefon se stal součástí našeho vnímání veřejného a soukromého prostoru a vývoje našich sociálních a psychologických osobností. Stal se arénou, v níž je s jazykem hráno, upravováno a přidáváno. Konečně, oslovuje stále nové oblasti obchodu a interakce. [3]

Mobilní telefon činí přitažlivým jeho přímočarost, což je důvodem, proč se těší masovému využití, jako např. televize. Názor, že nejlepší lidskou komunikací je „komunikace tváří v tvář“ je nepřesný, protože od té doby, co byl vynalezen jazyk, využívá lidstvo zprostředkování (rozhraní) ke komunikaci s ostatními. Ve skutečnosti je komunikace tváří v tvář nejméně používaným typem komunikace. V současné době již nepřibývá nových komunikačních rozhraní, spíše se rozrůstá jejich doplňující charakter. Video nevytlačilo kino, internet nemá nahradit knihy a i když si spolu lidé píšou více e-mailem, elektronická korespondence nevedla k odstranění klasických obálkových dopisů. Kromě toho, může být komunikace technickými prostředky viděna jako více empirická k upřednostňování a podporování kontaktu tváří v tvář: firmy vědí, že například video-konference mají dopady na posílení osobních kontaktů zúčastněných osob. Stejně tak jako internet, který nakonec vede k osobním kontaktům, buď profesionálním, emocionálním, nebo příležitostně, erotickým. [4]

Toto všechno je, samozřejmě, zajímavé pro sociální vědce. V průběhu posledních deseti let došlo k rostoucímu důrazu na vědecký výzkum týkající se mobilní komunikace. Sociologové z Evropy, Severní Ameriky, Asie a zemí, jako je Izrael, zkoumali způsoby, jak mobilní komunikace působí na sociální dynamiky. Sbírky obsahují *Neutuchající kontakt* upravený Katzem a Aakusem (2002), kniha *Bezdrátový svět* upravená Brownem a jinými (2002), dílo Nyíriho (2003), a také dílo od Fortunatiho a dalších (2003). Kromě toho se začínají objevovat analýzy mobilního telefonování o délce knihy. Těmi jsou například práce Kopomaa (2000) a analýza sociálních důsledků mobilního telefonování od Linga (2004). [3]

Stávající soubor materiálu se zabývá mobilním telefonováním z řady hledisek. Nicméně některé rozměry práce na mobilním telefonování nebyly ještě zcela vyvinuty. Kromě sociálních záležitostí mobilního telefonování, je třeba zkoumat jeho psychologické, jazykové, pracovně orientované a komerční aspekty. Kromě toho je potřeba se zaměřit na analýzu ne-hlasového použití mobilní komunikace, jakým jsou textové zprávy a přenos dat. Jsou to oblasti, kterým se dostává pozornosti, často poprvé, v knize *Mobile Communication*⁶. [3]

---

⁶ LING, R., PEDERSEN, P. *Mobile Communication*. London : Springer, 2005.

3.2 Mobilní telefon

V současné době dochází k reinterpetaci používání mobilního telefonu i jeho definice, jelikož smazává rozdíly mezi osobním komunikačním zařízením a masovými médii. Dnes je mobilní telefon bezesporu nejvíce zastoupeným komunikačním zařízením, které lidé nosí při sobě. Mobilní telefon jim dokáže zprostředkovat spojení „kdykoli“, „kdekoli“ a s „kýmkoli“. A nejen to. Mobil skýtá i další výhody v podobě mobility a přenosnosti. [3]

Vzhledem ke značnému rozšíření mobilních telefonů, používají lidé mobilní telefony doslova v kterékoli době, s kýmkoli a kdekoli, ať jsou třeba v dopravním prostředku nebo na toaletě. Uživatelé mobilních telefonů mohou nyní sledovat filmy, hrát videohry, poslouchat hudbu, platit za zboží a služby atp. Mobilní telefon je tudíž něčím mnohem víc, „než by se na první pohled mohlo zdát“.

Rychlé přijetí mobilních telefonů lze připsat celé řadě faktorů, včetně snazší přenosnosti, dotovaných mobilních tarifů, klesajících cen a služeb s přidanou hodnotou. Kromě toho jsou technologie každým rokem stále vyspělejší. [3]

3.2.1 Obliba mobilního telefonu u mládeže

Mládež tráví mnoho let ve vzdělávacím systému (od mateřské školy až do konce vysokoškolského studia, což je téměř třetina jejich života), má velmi rušný život (studia, sport, koníčky,...) a málo peněz, protože nejsou aktivními, ale pasivními pracovníky. To vše vytváří silné, uzavřené sociální oblasti, kde mezilidské vztahy a skupiny získávají důležitý význam. Právě v tomto kontextu musí být mobilní telefon, jako vyplnění určité mezery, chápán. Prakticky všichni autoři vysvětlují mobilní boom mezi mladými lidmi na základě sociologických konceptů skupiny a primárních vztahů, které vedou ke dvěma naléhavým potřebám mladých lidí: identitě a komunikaci.[4]

Identitě, protože potřebují cítit, kdo jsou (mladí lidé mladými lidmi), ve své vlastní, nezaměnitelné, soukromé oblasti. Identita a soukromí jdou proto ruku v ruce. A komunikaci, protože si potřebují vybudovat sociální rámec norem hodnot a chování, tedy

svou kulturu. Kromě toho, je mobilní telefon⁷ považován za nástroj napomáhající organizaci života, zajištění dat a kontaktů, akcí, setkání, atd., čímž pomáhá v rostoucí dospělosti a samostatnosti. [4]

Domnívám se, že žáci ukazují ostatním svoji identitu výběrem různých krytů na mobilní telefon, vyzváněcími melodiemi, přívěšky atd. Mobil se tak díky tomu stává přístrojem, který je součástí nás samotných.

3.2.2 Obliba mobilního telefonu u rodičů

Autoři, kteří přispěli svými články do sborníku Revista de estudios de Juventud, přispívají bohatými vysvětleními ze strany rodičů. Např. norský autor Enid Mante Meijer uvádí jako vysvětlení koncept „digitálního vedení“. Vedení je zde chápáno jako činnost, při které pán vede a kontroluje svého psa. Rodiče jsou ti, kteří chtějí mobilní telefon pro své děti především s cílem jejich sledování a řízení. [4]

Richard Ling nazývá mobilní telefon „magickým pomocníkem“, který pomáhá při sledování místa pohybu dítěte. [3]

Je tedy zřejmé, že se tak mobilní telefon stává velkým a dost možná i nejužitečnějším nástrojem pro sledování dětí, když jsou mimo domov.

Rodiče chtějí, aby jejich malé dítě mělo mobilní telefon natolik, že ve většině případů jsou to oni, kdo jim ho koupí. Jakmile však žák dospívá, rozhoduje se platit si mobilní náklady samo, se souhlasem rodičů. Rodiče tak mají pocit, že se jejich dítě učí finanční samostatnosti a samoorganizaci, zatímco je sledují a kontrolují a děti se učí cvičit svou svobodu. V této souvislosti autoři Fortunali a Manganelli mluví o zjevné „pochybnosti“ nebo zdánlivě existujících rozporech, které nazývají „předstíráním“, kdy rodiče simulují kontrolu nad svými dětmi, aniž by dosáhli tohoto cíle (jak se děti socializují mezi svými vrstevníky samostatně) a děti simulují svobodu od svých rodičů, aniž by dosáhly tohoto cíle (jak ony potřebují od svých rodičů žít). [4]

---

⁷ více mezi chlapci, než dívkami

3.2.3 Teorie a studie mobilní komunikace

Teorie:

Leopoldina Fortunati a Anna Maria Manganelli zavedly pojem virtuální⁸ bratrství/sesterství. „Virtuální bratrství/sesterství“ je vztah, který vznikl mezi mladými lidmi, kteří nejsou pokrevní sourozenci/příbuzní. Klíčovým slovem je „osamělost“. Tito mladí lidé se cítí sami, doma, kde nemají nikoho „shodného“ ke sdílení pocitů naděje, smutku a dalších citů a mají-li rodiče, kvůli profesním požadavkům, většinu dne mimo domov. V důsledku toho vzniká mezi rodiči a dětmi komunikační vakuum, které je vyplňováno komunikací s jinou mladou osobou. [4]

Richard Ling, přinesl do oblasti týkající se mobilních telefonů koncept, který se stal „počátkem“, tj. mobilní telefon jako „obřad přechodu“ v antropologickém smyslu⁹. [3]

Studie:

Navzdory rychlému přijetí mobilních telefonů po celém světě, upoutaly společenské a kulturní dopady užívání mobilních telefonů dosud jen minimální pozornost akademických kruhů.¹⁰ Přesto ale existuje několik výzkumných projektů, které se zabývají sociálními důsledky užívání mobilních telefonů v různých zemích (Leung a Weu, 2005; Townsend, 2000; Beaubrun a Pierre, 2001; Colombo, 2001; Fortunati, 2001; Katz a Aakhus 2001; Licoppe a Heurtin, 2001; Ling, 2000 a 2001; Palen a kol., 2001; Wickle, 2001). V Koreji bylo publikováno pět studií, jež se zaměřily na sociální využití mobilních telefonů (Bae, 2001 a 2002; Kim, 2001; Na, 2001; Sung a Choi, 2002). Svojí povahou byly ovšem předcházející studie průzkumné a používání mobilních telefonů vnímaly spíše z funkční perspektivy. [3]

Po rozšíření mobilních telefonů se ani jedna studie nezaměřila na možné negativní důsledky jejich užívání i přesto, že existují určité důkazy o možných negativních účincích používání mobilních telefonů. K některým ze zpopularizovaných negativních důsledků

---

⁸ Pojem „virtuální“, synonymum pro „kybernetický“ a „digitální“, označuje sociální oblast a čas, které jsou silně ovlivněny intenzivním využíváním informačních a komunikačních technologií. Zde je však tento pojem chápán v jiném slova smyslu.

⁹ Obřady přechodu byly velké, důležité orientační body v primitivní společnosti a i v naší společnosti stále jsou (ačkoli více skryté).

¹⁰ KATZ, J., AAKHUS, M. *Perpetual Contact: Mobile Communication, Private Talk, Public Performance*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.

užívání mobilních telefonů patří nebezpečí spojená s telefonováním při řízení vozidla a škodlivé účinky záření samotného mobilního telefonu. Nicméně uvedené nepříznivé účinky užívání mobilního telefonu mají svůj původ buď v přístroji jako takovém (např. záření, teplo), nebo v chybné koordinaci tělesného pohybu. Žádná z předchozích studií se nezabývala možnými psychologickými účinky na uživatele, především pak závislostí na mobilním telefonu, jež je výsledkem jeho nadměrného používání. [3]

V nedávném průzkumu provedeném mezi korejskými vysokoškoláky v oblasti hlavního města Soulu 73 % respondentů uvedlo, že zažívají nepříjemné pocity či podráždění, pokud nemají přístup k mobilnímu telefonu (Lee, 2002) – což je známkou abstinčních příznaků. Obdobným způsobem si „posedlost“ nosit všude s sebou mobilní telefon vypěstovali i Američané (Wikle, 2001) a vykazují tudíž příznaky těžké závislosti na mobilních telefonech (Licoppe a Heurtin, 2001). Třebaže pojem „závislost“ může být poněkud nepřesný, vystihuje představu reálných životních problémů. Závislost může způsobit újmu jak jednotlivci, tak i společnosti, jelikož závislí lidé nemohou pracovat či studovat kvůli své fyzické a psychologické závislosti na látce/médiu, čímž je znemožněno jejich fungování ve společnosti. [3]

Ve světle uvedených případů vysokoškolských studentů, jakož i dalších případů tedy můžeme s jistotou konstatovat, že existuje možnost vzniku závislosti na užívání mobilních telefonů.

Zkoumání závislosti na mobilních telefonech je zásadní ze dvou důvodů. Za prvé je důležité definovat podstatu chování lidí ve vztahu k mobilním telefonům, neboť je nutné stanovit, co představuje problémové užívání a co nikoli. Zkoumáním závislosti můžeme kromě toho lépe porozumět možným sociálním a psychologickým účinkům i procesům spojeným s užíváním médií, protože pojem závislost zahrnuje vysokou míru užívání/nadužívání média. [3]

Mobilní telefon je výjimečné médium. Lidé mezi sebou mohou komunikovat bez časového a prostorového omezení. Problémem však zůstává samotný pocit lidí, že bez něj nemohou vést normální život. Povědomí o tom, jak toto médium může ovlivnit lidi, by mohlo pomoci těm, kteří pomoc potřebují.

3.3 K čemu používají děti mobil

Děti jsou většinou pokročilejšími uživateli internetu a mobilních technologií než jejich rodiče. V současnosti děti umí díky mobilu wapovat, chatovat, surfovat na internetu, posílat fotky nebo videa, atd.

Kromě technických aplikací, má mobilní telefon pro děti a mládež i mnoho důležitých funkcí v jejich každodenním životě:

Bezpečnost:

Děti si mohou zavolat o pomoc, jejich rodiče s nimi mají kontakt, který může někdy vyústit až v kontrolu.

Organizace každodenního života:

Děti si díky mobilnímu telefonu mohou domluvit, kdy a kde je rodiče vyzvednout, kdy a kde se setkají s kamarády, atd.

Vztahy:

Mobilní telefon může fungovat jako „centrála“ pro navazování sociálních kontaktů.

Identita:

Mobilní telefon mohou mít děti stále u sebe, přes nejrůznější hardware a software se dá „individualizovat“ a stává se osobním médiem.

Zábava:

Na mobilním telefonu lze psát SMS, poslouchat hudbu, hrát hry, sledovat filmy atd.

Informace:

Mobilní telefon umožňuje přístup ke zprávám a informačním službám, přes mobil se lze i učit.¹¹

Nákupy:

Děti a mládež se stávají konzumenty mobilních služeb jako jsou zpoplatněné vyzváněcí tóny, loga, služby s přidanou hodnotou, atd. [volně podle 4]

---

¹¹ Tzv. M-Learning – zatím se ale rozvíjí pomalu.

3.3.1 Odkdy potřebuje dítě mobilní telefon

Dítě, které bude chtít mobilní telefon, dá rodičům signál, který by neměli nechat bez odezvy. Rodič by si měl s dítětem promluvit a zjistit, proč mobilní telefon chce a co o něm ví. Také by mu měl sdělit svůj názor a zdůvodnit jej. Společně s dítětem by měl poté probrat jeho koupi, náklady a používání.

„Při přestupu z prvního stupně na druhý, případně na gymnázium chce mnoho dětí svůj vlastní mobil. Jejich argument zní často takto: „ Všichni ostatní ho mají“. Přestup na druhý stupeň nebo gymnázium představuje důležitý krok v životě dítěte. Koupí mobilního telefonu tento krok rodiče podpoří. Pro dítě to znamená, že přebírá více odpovědnosti za sebe. Musí se například naučit, jak se vyhnout vysokým nákladům, které jsou s používáním mobilního telefonu spojeny.“ [16]

3.4 Mobilní komunikace

Mezi prostředí, která ovlivňují komunikační vývoj dětí patří rodina, škola, vrstevníci a také média. Jedno mají tato prostředí společné a tím je existence mobilního telefonu v těchto prostředích.

Je komunikace ovlivňována mobilními telefony? Zajisté ano. Je poznamenána zkratkovitostí, vznikají neologismy, používají se emotikony atp.

3.4.1. Specifické rysy mobilní komunikace

„Při komunikování prostřednictvím nových technologií vidíme psychologický tlak na okamžitost. Týká se to i očekávání, jež jsou spojena s odezvou na SMS nebo prozvonění mobilním telefonem: technologie mění způsoby komunikování a mimo jiné „tlačí“ na zkrácení lhůt mezi obdržáním zprávy a odpovědí.“ [11, str. 277]

Jedinci většinou očekávají okamžitou odpověď. Často díky tomu dochází k napsání nepromyšlené zprávy, která má většinou špatný slovosled a obsahuje překlepy. Zároveň však komunikující často využívají možnost na zprávu ihned neodpovědět, čímž získávají

čas na důkladné promyšlení zprávy. Dochází tak k situaci, která by v reálném prostředí nebyla tolerována. [11]

Jazykové proměny

Specifikem virtuální komunikace je její zjednodušené sdělování, které má vliv nejen na syntaktickou a sémantickou stránku jazyka, ale i na jeho kompozici a styl. Změny jsou způsobeny především zrychlením výměny informací a úsporou času. Lidé nepřemýšlí nad stylistickými prostředky jazyka a omezují se na strohá sdělení.

„Hledáme – li hlubší psychologické příčiny a souvislosti zprimitivnění jazyka, můžeme předpokládat, že k ochuzování jazyka dochází:

- *když účastníci reagují rychle, bez promýšlení, bez korektur*
- *když si účastníci osvojují společně sdílený jazyk s omezenou slovní zásobou, jež jim stačí, a v tomto směru se ovlivňují navzájem*
- *když mají komunikující nedostatečně kultivovanou slovní zásobu*
- *když jazyk využívají jako „gesta“ výrazu odporu a vymezení se vůči konformním uživatelům spisovného či knižního jazyka*

[11, str. 281]

Emotikony

Lidé svoji neformální komunikaci v síti doplňují značkami, které zaznamenávají emoční rozpoložení komunikujícího, nebo chtějí u příjemce způsobit emocionální reakci.

„ Dnes již existuje rozsáhlý soubor těchto šifer prozrazující odvěkou potřebu komunikovat i „ nevyslovitelné“. ” [11, str. 282]

Smajlíci nebo-li emotikony, přibližují virtuální komunikaci té tváří v tvář. Pro člověka je důležité, aby mohl při komunikaci vidět komunikující osobu a právě emotikony alespoň z části nahrazují osobní kontakt, když nám upřesňují význam zprávy. [11]

Vyučovací předmět: mobilní komunikace

V současné době je mobilní komunikace jako vyučovací předmět realitou: u školního projektu "Mobilní strašák ", začala v Německu nová celonárodní iniciativa pro pátý až osmý stupeň základních škol. Projekt je určen studentům, kteří se s jeho pomocí mají naučit používat mobilní telefon zodpovědným způsobem. Mezi německou mládeží se používání mobilního telefonu značně uchytilo. To představuje mnoho šancí, ale i rizik: Například, držení mobilního telefonu je velmi propojeno se zůstáváním v kontaktu s

přáteli, a vědění o tom, co se děje. Současně existuje šance, že toto představuje pro dospívající uživatele mobilních telefonů také riziko sociálního vyloučení ne-uživatelů. [18]

3.4.2 Sociolingvistika SMS

Od konce 90.let minulého století neuvěřitelně vzrostlo užívání SMS prostřednictvím mobilního telefonu.¹² Mezi mládeží je posílání SMS nejrozšířenější formou zprostředkované interakce, která předstihla např. email, volání mobilem a pevnou linkou.

Jaké výhody skýtají SMS pro mládež? SMS jsou relativně levné a osobní, určené a doručené pouze jedné osobě.¹³ Oblíbenými se staly i díky tomu, že jsou asynchronní a nevyžadují tedy nutně okamžitou pozornost příjemce. SMS je při vypnutí hlasitosti vyzvánění relativně nenápadná, nikdo tedy nemusí upozorovat, že člověk odesílá a přijímá komunikaci. [21]

SMS je v současnosti mohutné médium. Koordinuje každodenní aktivity lidí, zachovává společenskou spolupráci a pomáhá bavit člověka v jakémkoliv denním čase. Posílání SMS je typické pro mládež a především dívky. Ty píší delší zprávy, užívají velká písmena a znaménka.

V Norsku se v květnu 2002 uskutečnil průzkum, v kterém náhodně vybraní Norové poskytli k analýze svých 867 SMS zpráv. Průzkum byl veden v rámci zpráv poslaných, ne přijatých. Průzkum ukázal, že nejvíce SMS posílá mládež (především dívky)¹⁴ a mladí lidé, nejméně zpráv posílají lidé starší 35 let. Tento průzkum se zabýval i jazykovým rozbořem SMS textů. Byl zaměřen na nejčastěji používaná slova.¹⁵ Nejčastěji lidé používají zájmena (byla zjištěna velká frekvence především zájmen to, kdy). Z průzkumu dále vyplynulo, že lidé používají minimum přídavných jmen a příslovčí. Ze vzorku studentů¹⁶ posílalo 52% komplexní zprávy.¹⁷ Chlapci z této kategorie odesílali nejčastěji zprávy jednoduché – „jednofrázové“.¹⁸

---

¹² Např. v Norsku (které má 4 miliony obyvatel) statistiky uvádějí 280 000 SMS poslaných každou hodinu, což znamená více než 6,7 milionu za den.

¹³ pokud nezvolíme ve volbách psaní SMS odeslání více příjemcům

¹⁴ Do 19 let

¹⁵ Na 1.místě se umístilo zájmeno ty, na 20.(posledním) já.

¹⁶ 16-19 let

¹⁷ Komplexností je zde míněna dokončenost SMS.

Velmi populárním je jak v e-mailech, tak v SMS používání zkratek. Mezi ně patří akronyma (zkratková či složená slova), zkratkový pravopis a emotikony¹⁹, které prostřednictvím „ikon“ vyjadřují emoce. Důvodem jejich používání je limitovaná plocha a rychlost interakce. Smajlíkem, který se tváří smutně, vyjádříme své emoce rychleji než při sáhodlouhém popisování svého duševního stavu. Nejčastěji používá zkratky mládež, zvláště dívky, které zkratky inovují, nebo tvoří tvary nové. [21]

3.5 Závislost na mobilních telefonech

V dnešní době se často hovoří o tzv. „závislosti na mobilních telefonech“. Tento pojem je často používán jako synonymum nadměrného používání mobilního telefonu. Pokud chceme takové chování srovnávat se závislostí na návykových psychotropních látkách (např. alkoholu nebo tabáku), je třeba, aby si jedinec, kterého jsme označili za postiženého touto poruchou, byl vědom toho, že mu toto chování snižuje kvalitu jeho života nebo jej nějakým způsobem omezuje. [29]

„Chování, které bychom tedy mohli označit za „závislost na mobilních telefonech“, je v mnoha rysech shodné s patologickým hráčstvím (závislostí na hracích automatech). V praxi to znamená, že člověk, který je závislý na mobilním telefonu, má špatný pocit, když není dostupný, a neustále kontroluje, jestli mu někdo nevolal, popř. neposlal SMS, v krajním případě může mít i fyzické potíže - odvykací stav (abstinenční příznaky).“

[29, str. 21]

Jelikož se jedná o problematiku poměrně novou, není dosud příliš systematicky popsána. Informace o ní, se poměrně často objevují v novinových článcích či odborných publikacích, které se zabývají širšími tématy. Většinou se však jedná o kusé a neutříděné informace. [29]

---

¹⁸ 85% SMS bylo jednofrázových a jen 15% komplexních.

¹⁹ Jedná se o sled běžných znaků na klávesnici; nejužívanější jsou „smajlíci“.

3.5.1 Pohled moderní psychiatrie na tuto problematiku

„ Z terapeutického hlediska se jedná o „drogovou závislost bez drogy“ stejně jako například poměrně nové problémy typu patologické hráčství, workoholismus, závislost na počítačových hrách (nebo i počítačích jako takových), nakupování, sexu. Všechny výše jmenované poruchy přitom vykazují některé shodné znaky se závislostmi na psychotropních návykových látkách a i léčba probíhá téměř stejně, jako u alkoholismu.“ [29, str. 22]

U závislosti na mobilním telefonu je společenská nebezpečnost mnohem nižší než u závislosti na drogách, protože v její souvislosti nedochází k páchání násilných kriminálních činů. Tato závislost však představuje nebezpečí, pokud se tento problém nebude řešit. Je nanejvýš pravděpodobné, že u postiženého jedince může vést až k depresím a odcizení se svému okolí. [29]

3.5.2 Možné příčiny vzniku závislosti na mobilním telefonu

Nejohroženější skupinou jsou děti a dospívající, jelikož u nich vznikají závislosti všeho druhu mnohem rychleji. [29]

Příčin vzniku je více, nicméně mezi hlavní patří touha po aktivním kontaktu s jinými lidmi a být jimi naopak kontaktován, potřeba přesvědčit sebe nebo někoho jiného o své důležitosti, snaha o překonání pocitu osamělosti, atd. [29]

Symptomy závislosti na mobilních telefonech

Závislosti tohoto typu se obecně projevují tím, že postižený jedinec není schopen potlačit pokušení provést nějaký čin, který jej nebo někoho jiného poškozuje. *„Toto nutkání může, ale nemusí, být předem plánováno a může, ale také nemusí, se ho snažit potlačit. Před provedením takového činu se u závislé osoby stupňuje napětí. Provedení činu je posléze doprovázeno pocitem uvolnění, občas i uspokojením. Ihned po jeho dokončení se mohou dostavit výčitky, lítost nebo pocit viny.“ [29, str. 23]*

Na problém závislosti na mobilním telefonu u žáků základních a středních škol byl zaměřen průzkum, který byl proveden studenty Gymnázia Brno - Řečkovice. Respondenty byli žáci brněnských škol ve věku 12 - 19 let - ze základní školy, střední zdravotnické

školy a gymnázia. Průzkum ukázal, že s rostoucím věkem žáků a patrně i delší dobou používání telefonu, se zvyšuje i návyk na mobilní telefon (viz příloha č.1). [29]

Z mého průzkumu vyplynulo, že by žákům na životě bez mobilního telefonu vadilo především to, že by nemohli být v tak snadném kontaktu s okolím. Pokud si žák vytvoří návyk na svůj mobilní telefon, ještě to nemusí nutně znamenat, že je na něm závislý. Vzhledem k tomu, že laik není sám schopen kvalifikovaně posoudit závislost, ve svém výzkumném šetření jsem se na otázku týkající se žákovy závislosti neptala.

3.6 Mobilní telefon a zdraví

Vliv mobilních telefonů na lidské zdraví je stále diskutovanou otázkou, kterou je zatím těžké zodpovědět. I přes různé studie, které se zabývaly škodlivými účinky mobilních telefonů na člověka, se nikdy zcela přesně nepodařilo prokázat negativní dopady na lidské zdraví.

Oficiálně se předpokládá, že vysokofrekvenční elektromagnetická pole, která mobilní telefon v provozu vysílá, působí na živou tkáň v nejbližším okolí pouze tak, že ji indukovaný elektrický proud zahřívá.²⁰ [14]

Toto ohřátí je nepatrné a není zjiitelné lidskými smysly. Takovéto ohřátí nemá na zdraví člověka žádný vliv. Žádný jiný vliv mobilních telefonů na člověka nebyl prokázán, což potvrzuje ve svém stanovisku „List o faktech č. 193“, vydaným v roce 2000, i Světová zdravotnická organizace. Toto prohlášení bylo také doplněno o výsledky výzkumu účinků radiofrekvenčního elektromagnetického pole na lidský organismus, který provedly Světová zdravotnická organizace (listopad 1999), Kanadská královská společnost (1999) a také Komise expertů ve Velké Británii (2000). [14]

Z důvodu obrovského počtu uživatelů mobilních telefonů by totiž mohly mít třeba i jen malé nežádoucí účinky na lidské zdraví velmi vážné důsledky na celkový zdravotní stav obyvatel. Právě tímto problémem se výše uvedené prohlášení zabývá. Studie zkoumala krátkodobé účinky radiofrekvenčního pole, při intenzitách mnohem vyšších než

---

²⁰ Toto zahřívání je minimální vzhledem k tomu, že antény mobilních telefonů mohou vyzářit maximálně 2 W.

jaké se běžně při bezdrátové komunikaci vyskytují (minimálně 16x) a byla mimo jiné zaměřena na:

- Nádorová onemocnění

Podle posledních výsledků studií je nepravděpodobné, že vyzařování radiofrekvenčního pole mobilních telefonů způsobovalo nebo podporovalo vznik nádorových onemocnění.

- Další zdravotní rizika

Ani spojitost s dalšími riziky, jakými jsou například změny mozkové aktivity, průběhu spánku, se nepotvrdila. Tyto vlivy jsou malé a nemají žádný zdravotní význam.

- Řízení vozidel

Výzkum jasně potvrdil, že používání mobilního telefonu (klasické držení i tzv. „hands free“) zvyšuje riziko vzniku dopravních nehod.

- Vliv na funkce jiných zařízení

Mobilní telefony mohou nepříznivě ovlivnit funkci některých lékařských přístrojů (např. kardiostimulátory, implantované defibrilátory), pokud jsou při jejich provozu v blízkosti.

V dnešní době rodiče zakazují používání mobilu dětem a tento zákaz často zdůvodňují tím, že by jim mohly ublížit rádiové vlny. Toto tvrzení je však naprosto nesmyslné. Limity, kterými se řídí výrobci telefonů, byly stanoveny s ohledem na děti, staré lidi a nemocné jedince. Limity pro obyvatelstvo mají padesátinásobnou zálohu oproti prahové hodnotě, při které by se lidský organismus začal neúměrně ohřívat. Tato záloha tak poskytuje dostatečnou ochranu všech osob bez ohledu na jejich věk, tělesnou konstituci či zdravotní stav. V médiích se sice čas od času objeví zpráva, že některý výzkum prokazuje negativní vliv mobilního telefonu na člověka, nicméně pokud se takový výzkum opakoval a jeho výsledky byly vědecky prověřeny, negativní vliv se nepotvrdil. Doposud tedy neexistuje žádná vědecká studie, která by škodlivost užívání mobilních telefonů prokázala.

Z průzkumu studentů Gymnázia Brno - Řečkovice dále vyplývá, že žáci nemají příliš zodpovědný vztah ke svému zdraví. V otázce zabývající se možnými škodlivými účinky telefonu odpověděla pouze třetina žáků, že by používání mobilního telefonu omezila (viz příloha č.2). [29]

Zákaz mobilních telefonů

V poslední době začíná růst počet zájmových skupin, které například ve Francii požadují odstranění vysílačů mobilních sítí z blízkosti škol, nemocnic a obytných částí. Chtěly dokonce docílit toho, aby byly mobilní telefony dětem do 14 let zcela zakázány.

Nový kompromisní zákon, který byl zaveden v roce 2009, se opírá o výsledky řady vědeckých výzkumů, které zkoumaly vliv elektromagnetických vln na lidský organismus.

„ Podle těchto výzkumů mohou mobilní telefony způsobit například poruchy spánku, bolesti hlavy, či dokonce ztrátu paměti. Děti jsou pak k těmto vlivům údajně mnohem náchylnější než dospělí jedinci.“ [13]

Negativní účinky mobilního telefonu na lidský organismus nebyly nikdy zcela potvrzeny, ale ani vyvráceny. Proto vláda zvolila princip prevence, kdy raději používání mobilů u dětí omezí. Toto omezení znamená zákaz používání mobilních telefonů u žáků do 14let. [volně podle 13]

Podobnou cestou se už o rok dříve chtělo vydat i město New York. Zde se ale zákaz setkal s obrovskou nevolí ze strany rodičů, kteří považují mobilní telefon za prostředek sloužící k ochraně svých potomků. Toto opatření ale na rozdíl od Francie nebylo z důvodu zdravotní prevence, ale bylo součástí bezpečnostních opatření zavedených po masakrech na školách. [13]

Čeští žáci se zatím podobného zákona obávat nemusejí. Zákaz používání mobilních telefonů sice na některých českých školách platí, ale je to především z důvodu snahy zabránit kyberšikaně. Ministerstvo chce do budoucna učitelům poskytnout větší legislativní oporu, zejména pokud se jedná o odebrání věcí žákům, se kterými je nakládáno v rozporu se školními předpisy. [13]

3.7 Pomoc telefonem

Rodiče kupují svým dětem mobilní telefony především kvůli možnosti být s nimi prakticky v každé situaci v kontaktu. Telefon tedy neplní jen funkci přístroje pro krácení volné chvíle, či usnadnění kontaktu se svými vrstevníky, ale zároveň nabízí možnost zavolat pomoc v případě jakéhokoliv problému (ať už jde o zranění, napadení, obtěžování, či např. ztracení se v neznámém prostředí)

Každý člověk by měl mít na paměti tato základní telefonní čísla, jejichž využití je zdarma:

112 - Jednotné evropské číslo tísňového volání

Jedná se o tísňové číslo, fungující v celé Evropské unii a postupně zaváděné i v ostatních zemích. Na toto číslo je možné volat i bez vložené SIM karty, nebo zcela vyčerpané předplacené karty (na rozdíl od ostatních tísňových čísel, kdy je potřeba mít alespoň minimální kredit), prostřednictvím jiného operátora (v zahraničí není nutný roaming), či v místech bez pokrytí vlastním operátorem, lze volat i ze zamknutého telefonu. Tato linka funguje v češtině, angličtině a němčině.

Toto číslo by se mělo využívat v případě, kdy si nejsme jisti, zda potřebujeme pouze jednu složku integrovaného záchranného systému, nebo je potřeba využít služeb více složek. V České republice tuto linku obsluhuje spolu s tísňovým číslem 150 Hasičský záchranný sbor ČR.

Pokud se rozhodneme pro toto tísňové volání, měli bychom mít na paměti, že je vždy identifikováno číslo volajícího, popř. IMEI²¹ mobilního telefonu, vždy jsou předávány údaje o poloze volajícího a číslo je tedy lehce dohledatelné.

150 - Hasičský záchranný sbor

Toto číslo je určeno k hlášení požárů, živelných katastrof a v případě nutnosti likvidačních nebo záchranných prací (vyprošťování, únik nebezpečných látek, atp.).

155 - Zdravotnická záchranná služba

Voláme ji v případě úrazu, nehody, otravy, ublížení na zdraví, kde jsou zdravotní následky.

158 - Policie České republiky

Policii České republiky voláme v případě, že došlo k trestnému činu, dopravní nehodě se zraněním (popř. škodě na vozidle či přepravovaném majetku vyšší než 100.000 Kč, poškození majetku třetí osoby, nebo pokud nejsme schopni dohodnout se s účastníkem nehody o vině, či obnovit plynulý provoz) nebo narušení veřejného pořádku.

Zásady chování v případě nutnosti využití služeb tísňového volání

---

²¹ IMEI je zkratka z anglického termínu International Mobile Equipment Identity. Jde o unikátní číslo přidělené výrobcem mobilnímu telefonu.

Především bychom se měli snažit zachovat klid a odpovídat na otázky operátora. V případě, že musíme využít služeb záchranné složky jde většinou o čas a každé zbytečné zdržení, kvůli dohadům s dispečerem může být rozhodující.

Většinou bychom se měli připravit na následující otázky:

- Co se stalo – musíme se snažit co nejpresněji popsat vzniklou situaci, pokud je nějaký postižený – počet lidí, pohlaví, věk.
- Kde se událost stala – přesným popisem pomůžeme rychlému nalezení místa.
- Informace o sobě – především číslo telefonu pro případ zpětného dotazu

[volně podle 28]

3.8 Mobilní etika

Mobilní telefon se stal naším každodenním pomocníkem. Většina z nás nosí telefon neustále při sobě a nedovede si život bez něj už ani představit. Telefonování mnoho lidí vnímá jako samozřejmost, často si však neuvědomují, že v některých situacích mobil může i rušit...

V cizině je reálná (osobní) i virtuální (mobilní) komunikace na přeplněných veřejných místech tabu.²² V naší zemi toto tabu neexistuje, uživatelé mobilu často „prolomí ticho“ nejen ve veřejných prostředcích. Určitá etiketa používání mobilního telefonu (nejen) na veřejných místech existuje, ale pokud člověk zkusí jet některým z veřejných dopravních prostředků, brzy zjistí, že ji převážná většina telefonujících lidí nezná. Uživatelé mobilu si často nejsou vědomi hlasitosti svého mobilu a hlasu při takové konverzaci.

Desatero mobilní etikety:

1. Na veřejných místech, jako jsou divadlo, kino, na koncertě a při obřadech, máme telefon nastavený na tichý režim vyzvánění popř. vibrace.
2. Na pracovních poradách a jednáních omezíme používání mobilního telefonu na nezbytné minimum.

---

²² Např. ve Velké Británii jsou cestující ve veřejné dopravě vyzýváni, aby neprovozovali privátní činnosti jako je užívání mobilu, protože se očekává ticho.

3. Telefonováním bez handsfree sady, psaním SMS zpráv a jinými činnostmi, které bezprostředně nesouvisí s řízením vozidla, ohrožujeme ostatní a riskujeme dopravní nehodu.
4. V letadle respektujeme při používání mobilu pokyny posádky (používání mobilního telefonu je po startu letadla zakázáno).
5. Ve veřejných prostorech se nebavíme o soukromých a intimních věcech, hovory se snažíme zkrátit na minimum.
6. Ve zdravotnických zařízeních, čekárnách u lékaře a v nemocničních pokojích nerušíme ostatní hlasitým telefonním zvoněním ani rozhovorem.
7. Nedáváme cizím lidem mobilní číslo bez vědomí jeho majitele, ani nekontrolujeme nikomu tajně mobil.
8. Dáváme si pozor, aby jsme svým hlasitým zvoněním nerušili své okolí. Předvídáme situace, kde je lepší nastavit tiché nebo tlumené zvonění.
9. Netelefonujeme zbytečně během večere v restauraci, při posezení s přáteli apod. Je neslušné nechat ostatní čekat až si vyřídíme záležitosti, které mohou počkat.
10. Respektujeme víkendy, svátky a volný čas ostatních. S výjimkou mimořádných událostí voláme v přijatelnou denní dobu – nejčastěji mezi 8 hod. ranní a 20. hod. večerní. [volně podle 19]

3.9 Kyberšikana

V rámci zemí Evropské Unie i celosvětově (např. USA, Kanada apod.) se problémy, které se týkají virtuální (mobilní) komunikace, řeší preventivními opatřeními nebo přímo zákonnou úpravou. V těchto zemích existuje např. zákon proti kyberšikaně (cyberbullyingu) nebo pronásledování (stalkingu či cyberstalkingu). Tyto zákonné úpravy jsou vždy doprovázeny systémem sankcí. V České republice tento systém není dosud propracován a trestá se zatím jen pronásledování. [23]

*„Typickým případem nepropracovaného systému u nás je např. **problém nahrávání učitelů mobilními telefony** při výuce (projev mobbingu či kyberšikany učitele) a zveřejňování těchto nahrávek prostřednictvím komunitních videoserverů (YouTube). Pro srovnání ve Velké Británii je tento problém poměrně jednoduše řešen díky systému, který umožňuje zabavit dítěti mobilní telefon a ještě na něj uvalit sankce.“ [23]*

Nebezpečným patologickým jevem je značně známý stalking (cyberstalking), čili patologické pronásledování. Stalking se projevuje tak, že člověk neustále obtěžuje druhého člověka velkým množstvím SMS zpráv, telefonátů, vydírá ho, uráží jej a vyhrožuje mu. Dříve měla Policie ČR možnost zasáhnout až tehdy, když došlo k fyzickému násilí. Dnes má Policie ČR díky úpravě zákona možnost zasáhnout i v případě, že k fyzickému násilí ještě nedošlo. [23]

3.9.1 SMS spoofing

V roce 2004 propojila většina mobilních operátorů svoje služby s internetem. Díky těmto službám se objevil problém tzv. „SMS vtipu“, kdy může kdokoli za použití formuláře, který je na webových stránkách mobilních operátorů, poslat SMS. Tato služba je pro běžné uživatele velmi výhodná, protože ji operátoři poskytují zadarmo. Brzy po zprovoznění této služby se objevily první případy, kdy bylo rozesílání textů zneužito. [25]

Jak se máme bránit

Pravdivost zprávy by si měl zákazník ověřit například zavoláním na telefonní číslo, z kterého mu SMS přišla. Pokud zákazník zjistí, že je SMS falešná, měl by kontaktovat svého operátora a sdělit mu všechny detaily SMS zprávy, jako je datum a čas doručení. Další postup záleží na operátorovi, který by měl v případě potvrzení falešnosti SMS zprávy kontaktovat majitele SMS centra a seznámit ho s nastalou situací. Tuto věc by měl dořešit právě majitel SMS centra. [25]

„Zkuste si představit situaci: Dítěti přijde na mobil, který mu rodiče pořídili kvůli většímu pocitu bezpečí, zpráva: “CEKEJ PO SKOLE V PARKU, VYZVEDNU TE TAM, MAMA.“ V tu chvíli dítě nenapadne podívat se na číslo SMS centra nebo snad pochybovat o pravosti SMS. A proto může být takto jednoduše zmanipulováno prakticky kýmkoli, kdo si zjistí číslo jeho mobilního telefonu, což dnes není skoro žádný problém.“ [25]

I přesto, že nemusí být dopady natolik vážné, k zneužití této služby se váže také forma kyberšikany, protože si dnes žáci posílají výhružky přímo na mobil namísto dřívějšího posílání psaníček.

Z průzkumu prováděného v roce 2005 společností Tesco Mobile ve Velké Británii, byl ze 770 žáků ve věku mezi 11 a 19 lety napaden prostřednictvím e-mailu, chatu nebo

SMS zpráv jeden z pěti dotazovaných (20%). Z tohoto výsledku bylo 14% těchto útoků realizováno prostřednictvím SMS. [25]

V roce 2005 nebyl vliv moderních technologií ještě tolik patrný, jako je tomu dnes. Lze usuzovat, že procento žáků, kteří byli napadeni prostřednictvím informačních technologií, významně vzrostlo.

Většina lidí si neuvědomuje, že zprávy, které na svůj mobilní telefon přijmou, mohou být falešné. Za odesílatele zprávy považují toho, kdo je uveden v kolonce jméno a číslo. Domnívám se, že je tomu tak proto, že v České republice neproběhla žádná medializace tohoto problému a tak o něm většina lidí neví.

3.9.2 Stalking

Tento termín označuje opakované a stupňované obtěžování, které může mít řadu různých forem a různou intenzitu. Pronásledovatel své oběti například posílá velké množství SMS zpráv, e-maily, telefonáty či "dárky", které oběť nechce. Oběťmi stalkingu se nejčastěji stávají celebrity, ex-partneři, zhrzení v lásce apod. [12]

Typické projevy stalkingu

Pachatel svou oběť systematicky obtěžuje nevyžádanou a nechtěnou pozorností, kdy se ji opakovaně a dlouhodobě pokouší kontaktovat pomocí dopisů, e-mailů, telefonátů, SMS zpráv, zasíláním různých zásilek s dárky. Obsah těchto zpráv může být příjemný, ale také urážející, zastrašující. Výjimkou nejsou ani zprávy, které byly původně příjemné prostřednictvím čehož se snažily získat odpověď či kontakt oběti, až později po zprávě urážející, či zastrašující. [12]

Pachatel (stalker) dává ve svých projevech důraz na přímé či nepřímé výhrůžky, které v oběti budí strach a obavy. Do této kategorie patří např. fyzické pronásledování oběti cestou do práce nebo třeba na nákup, pronásledování autem, čekání na oběť před domem apod. Výjimkou nejsou ani výhrůžky přímého násilí. V případě, že se jedná o sadistického pronásledovatele, který se snaží důsledně kontrolovat život oběti, je riziko napadení včetně usmrcení oběti podstatně vyšší. Pronásledovaná oběť pak bývá častou obětí sexuálně motivované vraždy. V oblasti elektronických médií se stalker většinou omezuje na různé druhy výhrůžek, které opírá o znalosti o oběti (vím, kde jsi, co děláš, vidím tě, vím, co máš na sobě...). [volně dle 12]

Pro stalkera je charakteristické poškozování a ničení různých věcí oběti. Patří sem například poškrábané auto, propíchané pneumatiky, rozbité okno bytu nebo usmrcení domácího zvířete. Dále sem můžeme zařadit například i zasílání virů e-mailem (a tím mnohdy ztrátu dat v počítači oběti). V rámci stalkingu také často dochází ke snaze stalkera očernit oběť, například šířením nepravdivých informací v okolí oběti (práce, rodina, přátelé, sousedé). [12]

„Novela trestního zákona č. 40/2009 Sb. platná od 1.1.2010 přinesla nový trestný čin, který doposud náš právní řád neznal. Jedná se o takzvaný stalking, který představuje nebezpečné pronásledování a obtěžování určité osoby.“ [26]

Pachatel může být při spáchání trestného činu (který je popsán v zákoně) potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři roky.

Jak se chránit?

- Žáci by měli zvažovat, co a jakým způsobem adresátovi sdělují. Někdy může adresáta sdělení urazit, i když to žák neměl v úmyslu.
- Žáci by měli dobře přemýšlet nad tím, co pošlou – ať už prostřednictvím SMS, MMS nebo e-mailu. Hrozí zde totiž riziko, že by se tyto věci mohly stát veřejnými.
- Své heslo by žák neměl nikdy nikomu sdělovat.
- Žák by neměl rozdávat své telefonní číslo neznámým lidem.
- Žák by neměl sdělovat své osobní údaje lidem, které nezná.

3.9.3 Jak se bránit proti kyberšikaně?

- nereagovat – tzn. neodpovídat agresorovi, protože konstruktivní debata není stejně možná
- uložit, vytisknout, popř. jinak uchovat emaily, SMS zprávy jako důkazní materiál
- změnit svou virtuální identitu – vystupovat pod jinou přezdívkou, vytvořit si jiný email, popř. změnit SIM kartu
- nikde neuvádět cizí osobě svou skutečnou identitu – jméno, věk, adresu, telefon, žádné údaje o sobě a blízkých, podle kterých bychom byli pro agresora identifikovatelní. V kyberprostoru vystupovat pod obecnou nic neříkající přezdívkou.

- v případě, že se stanu obětí kyberšikany, zkusit vypátrat, kdo je agresor (prohlédnout si jeho osobní údaje na profilu, apod.)
- kontaktovat poskytovatele serveru ze kterého nás agresor šikanuje a zamezit mu přístup
- svěřit se rodičům
- svěřit se učitelům

Rodiče a škola, popřípadě policie pak v ideálním případě spolupracují jako jeden tým a společně hledají to nejlepší možné řešení.

4 Kurikulární reforma českého školství

Kurikulární dokumenty jsou utvářeny ve dvou úrovních – státní a školní.

Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (tzv. Bílá kniha) a rámcové vzdělávací programy. Školní úroveň představují školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP). Tyto kurikulární dokumenty jsou veřejnými dokumenty, které jsou přístupné pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost. [24]

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice vznikl na základě usnesení vlády České republiky č. 277 ze dne 7. dubna 1999, která v něm schválila hlavní cíle vzdělávací politiky. Konečná podoba Národního programu rozvoje vzdělávání byla projednána a schválena na zasedání vlády České republiky dne 7. února 2001. [24]

Národní program rozvoje vzdělávání vymezuje počáteční vzdělávání jako celek a byl pojat jako systémový projekt, který formuluje myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu. [24]

4.1 Rámcový vzdělávací program pro ZŠ

Legislativním schválením nového kurikulárního dokumentu Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, který se stal pro základní školy závazným od 1.9.2007, došlo k zásadní proměně základního vzdělávání. Školskou reformu po formální stránce charakterizuje přechod od osnov, které byly jednotné pro všechny školy, k vytváření rámcových vzdělávacích programů, podle nichž si školy vytvořily své vlastní školní vzdělávací programy. [2]

Od školního roku 2007/2008 začaly základní školy postupně vyučovat podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV). Tento dokument je ale dokumentem na státní úrovni a neznamena to, že by školy učily přímo podle tohoto dokumentu, což by byl v podstatě návrat k dřívější jednotné škole. [17]

Možnost svobodně formulovat představy o nejvhodnější podobě vzdělávání dané školy, představuje pro školy školní vzdělávací program, který byl již zmíněn výše. Každá škola si podle RVP vytvořila svůj vlastní školní vzdělávací program²³, který měl škole umožnit co nejlepší využití jejího vlastního potenciálu a zároveň měl přihlídnout k potřebám žáků. [17]

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

RVP pro ZV svým pojetím navazuje na RVP PV a je východiskem pro RVP pro střední školy.

Vymezuje vzdělávací obsah - očekávané výstupy a učivo, specifikuje úroveň klíčových kompetencí, které by měli žáci na konci základního vzdělání dosáhnout, podporuje komplexní přístup k realizaci vzdělávacího obsahu, včetně možnosti jeho vhodného propojování atd.

RVP pro ZV přinesl především změny v obsahu a cílech vzdělávání. Kromě předávání znalostí je nyní kladen důraz na to, aby se žáci naučili s informacemi pracovat a osvojili si další celoživotní dovednosti, tzv. klíčové kompetence, které jim mají usnadnit plnohodnotný život v 21. století. Proto se v novém vzdělávacím systému prosazuje posun od osvojování faktů, k osvojování jistého množství vhodně propojených poznatků a je kladen důraz na rozvoj dovedností, které mají nadčasový význam. [17]

Struktura RVP pro ZV

V Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání bychom stěží hledali osnovy rozdělené podle předmětů. Jednotlivé vzdělávací oblasti nejsou striktně rozděleny do předmětů a ročníků. Učivo, které je navrhované ve vzdělávacích oblastech, je pouze nastíněno a doporučeno. Záleží tedy na každé škole, do jaké míry RVP pro ZV promítne do svého ŠVP. Co je však škola povinna dodržet, je osvojení tzv. očekávaných výstupů (na konci 3., 5. a 9. ročníku ZŠ), tzn. co má žák znát a ovládat. Tyto výstupy se postupně propojují a vytvářejí tak předpoklady k využívání získaných schopností a dovedností na úrovni klíčových kompetencí. [17]

---

²³ Zahájení výuky podle ŠVP se stalo povinným od školního roku 2007/2008.

4.1.1 Základní vzdělávání

„Základní vzdělávání, kterým se dosahuje stupně základního vzdělání, se realizuje oborem vzdělávání základní škola. V souladu se školským zákonem je pro realizaci základního vzdělávání vydán Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.“

[24, str.3]

4.1.2 Pojetí základního vzdělávání

Základní vzdělávání je jedinou etapou vzdělávání, kterou ve dvou obsahově, organizačně a didakticky navazujících stupních povinně absolvují všichni žáci. Základní vzdělávání navazuje na výchovu v rodině a na předškolní vzdělávání. Žáci v průběhu základního vzdělávání postupně získávají takové kvality osobnosti, které jim umožní pokračovat ve studiu, zdokonalovat se ve zvolené profesi a během celého života se podle svých možností aktivně podílet na životě společnosti. [24]

Cíle základního vzdělávání

Základní vzdělávání pomáhá žákům utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence. Má žákům poskytnout základ všeobecného vzdělání, které je orientované na situace blízké životu a na praktické jednání. V základním vzdělávání se usiluje o naplňování cílů, které jsou popsány v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. Zmíním zde pouze ty, které se vztahují k mému projektu Žáci a mobilní telefon:

- podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů
- vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci
- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých

4.1.3 Klíčové kompetence

„Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.

Jejich výběr a pojetí vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti.“[24, str. 6]

Za smysl a cíl vzdělávání je považováno vybavení všech žáků souborem klíčových kompetencí na takové úrovni, která je pro ně dosažitelná. Jen tak budou připraveni na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. Osvojování klíčových kompetencí je dlouhodobý proces, který začíná již v předškolním vzdělávání, pokračuje v základním a středním vzdělávání a postupně se dotváří v dalším průběhu života. Klíčové kompetence se různými způsoby prolínají, mají nadpředmětovou podobu a lze je získat jen jako výsledek celkového procesu vzdělávání. [24]

„V etapě základního vzdělávání jsou za klíčové kompetence považovány: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní.“

[24, str. 6]

Jelikož se můj projekt Žáci a mobilní telefon opírá o kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní a kompetence sociální a personální, jsou níže popsány body jednotlivých kompetencí, které souvisí s tímto projektem.

Kompetence k řešení problémů

Na konci základního vzdělávání žák:

- *promyslí a naplánuje způsob řešení problémů a využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností*
- *vyhledá informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit případným nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému*
- *samostatně řeší problémy; volí vhodné způsoby řešení; užívá při řešení problémů logické, matematické a empirické postupy* [24, str.7]

Kompetence komunikativní

Na konci základního vzdělávání žák:

- *formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu*
- *naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje*
- *využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem [24, str.7]*

Kompetence sociální a personální

Na konci základního vzdělávání žák:

- *účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce*
- *přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají*

[24, str.7]

4.1.4. Vzdělávací oblasti

„Vzdělávací obsah základního vzdělávání je v RVP ZV orientačně rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory.“ [24, str.10]

Projekt Žáci a mobilní telefon by mohl být zahrnut do těchto vzdělávacích oblastí:

- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk)

- Informační a komunikační technologie (Informační a komunikační technologie)
- Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)

4.1.5 Průřezová témata

Průřezovými tématy jsou v RVP reprezentovány okruhy aktuálních problémů současného světa. Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot. [24]

Obsah průřezových témat je rozpracován do tematických okruhů, z nichž každý obsahuje nabídku témat (činností, námětů). Výběr témat a způsob jejich zpracování v učebních osnovách je v kompetenci školy. Tematické okruhy procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích obsahů oborů, čímž přispívají ke komplexnosti vzdělávání žáků.

„Průřezová témata tvoří povinnou součást základního vzdělávání. Škola musí do vzdělávání na 1. stupni i na 2. stupni zařadit všechna průřezová témata uvedená v RVP. V průběhu základního vzdělávání je povinností školy nabídnout žákům postupně všechny tematické okruhy jednotlivých průřezových témat, jejich rozsah a způsob realizace stanovuje ŠVP. Průřezová témata je možné využít jako integrativní součást vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu nebo v podobě samostatných předmětů, projektů, seminářů, kurzů apod.“ [24, str.81]

Účinnost průřezových témat závisí na jejich propojenosti se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dalších činností žáků, které jsou realizovány ve škole i mimo školu. [24]

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

- *Osobnostní a sociální výchova*
- *Výchova demokratického občana*
- *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech*

- *Multikulturní výchova*
- *Environmentální výchova*
- *Mediální výchova* [24, str.81]

4.1.6 Mediální výchova

Jelikož toto průřezové téma přímo souvisí s mojí diplomovou prací, podrobněji jej zde popisuji. Domnívám se, že toto průřezové téma je zvláště v dnešní době velmi důležité, protože v současnosti zaujímají média velkou roli (nejen) při vyplňování volného času.

K zařazení průřezového tématu Mediální výchova do RVP pro ZŠ došlo na základě toho, jakou povahu má dnešní společnost. V současné době je většina informací zprostředkována masovými médii, jejichž produkce má své vlastní zákonitosti, které je třeba znát. Od členů společnosti je vyžadováno, aby se dokázali co nejsamostatněji orientovat v mediální nabídce. S médii není možné nakládat intuitivně, ale je třeba, abychom dosáhli mediální gramotnosti, díky níž budeme umět s médii jednat poučeně. Proto se mediální výchova, jejímž úkolem je připravit jedince na život s médii, stává samozřejmou součástí vzdělávání. [10]

Průřezová témata jsou v podstatě obsahem učiva, které je nějakým způsobem jiné a zaslouží si zvýšenou pozornost. Slovem průřezová je myšleno, že tato témata prolínají předměty a ročníky celého základního vzdělávání. Proto je možné průřezová témata začleňovat do výuky jako samostatné předměty, integrovat je do běžných předmětů, nebo je předkládat pomocí výuky v projektech či blocích. [volně podle 17]

Domnívám se, že téma Žáci a mobilní telefon (které spadá pod průřezové téma Mediální výchova) není standardně zařazováno do vyučovacích hodin, proto je součástí diplomové práce projekt Žáci a mobilní telefon, který se snaží žáky seznámit s využitím mobilního telefonu.

Využití mobilních telefonů nebo počítačů v hodinách je žádoucí, ale měli bychom se také zamyslet nad negativními stránkami této techniky. V souvislosti s mobilními telefony a počítači je poukazováno na nedostatečné komunikační dovednosti, ztrácející se sociální dovednosti a neschopnost racionálně řešit problémy. [6]

Technika může učitelům práci ve vyučování značně zjednodušit, ale také hodně ztížit. Pokud jsou učitelovy vědomosti a dovednosti na dostatečné úrovni, podaří se mu využitím ICT hodinu vylepšit a pro žáky atraktivnit. Používání techniky, která je v dnešní době dostupná má však pro nastupující generaci mnohé negativní důsledky. [6]

V časopise *Moderní vyučování*²⁴ je poukazováno na to, jak se mnozí žáci stávají samotáři, kteří se spolužáky komunikují výhradně prostřednictvím techniky a tím pro ni upraveným jazykem. To má negativní vliv na jejich komunikaci, kdy nejsou schopni tváří v tvář vytvořit smysluplnou větu, popř. vysvětlit určitý poznatek. Domnívám se, že negativa mobilních telefonů jsou zveličována a dají se odstraňovat rozvíjením komunikačních a sociálních dovedností právě ve vyučování.

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Mediální výchova nabízí v základním vzdělávání základní poznatky a dovednosti, které se týkají mediální komunikace a práce s médii. Pro uplatnění jedince ve společnosti je důležité umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z okolního světa, což vyžaduje stále větší schopnost umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty přicházející z médií. Média se tak stávají důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života vůbec. Správné vyhodnocení mediálních sdělení z hlediska záměru jejich vzniku a z hlediska jejich vztahu k vyžaduje značnou průpravu. [volně podle 24]

Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovni mediální gramotnosti, která zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené a nezávislé zapojení žáka do mediální komunikace. Žák by měl být schopen analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr. [volně podle 24]

Mediální výchova úzce souvisí se vzdělávací oblastí **Člověk a společnost**, neboť se média nejen podílejí na utváření podob a hodnot moderní doby, ale i umožňují hledat

---

²⁴ MARYŠKOVÁ, D. *Informační a komunikační technologie ve skupinové výuce*. Moderní vyučování, 2008, roč. 12, č. 3, str.18-20. ISSN 1211-6858.

paralely mezi minulými a současnými událostmi. Propojení se vzdělávací oblastí **Jazyk a jazyková komunikace** se týká především vnímání mluveného i psaného projevu, nejrůznějších typů obsahů a uplatňování odpovídající škály výrazových prostředků. Propojením se vzdělávací oblastí **Informační a komunikační technologie** se klade důraz na využívání tištěných a digitálních dokumentů jako zdroje informací, u kterých by měla být zaměřena pozornost na věcnou správnost a přesnost sdělení. Vztah ke vzdělávací oblasti **Umění a kultura** je založen na vnímání specifické „řeči“ znakových kódů, jež média užívají. [volně podle 24]

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka s přihlédnutím k projektu Žáci a mobilní telefon

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- *učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času*
- *umožňuje získat představy o roli médií v klíčových společenských situacích a v demokratické společnosti vůbec*
- *vytváří představu o roli médií v každodenním životě v regionu (v lokalitě)*
- *rozvíjí komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu*
- *přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu*
- *přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu*

[24, str.92-93]

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- *vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění*

- *napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace* [24, str.92-93]

4.2 Školní vzdělávací program

ŠVP pro ZV se stal povinným dokumentem, který je stanoven školským zákonem. Každá škola si na základě RVP pro ZV musela vypracovat svůj vlastní školní vzdělávací program, který školám především umožnil svobodně formulovat představy o nejvhodnější podobě vzdělávání. Zahájení výuky podle ŠVP pro ZV se stalo povinným od školního roku 2007/2008.²⁵ [7]

Je jisté, že příprava výuky podle RVP a vlastní tvorba ŠVP kladla na školy zvýšené nároky. Pro učitele to byla nová situace, v minulosti nikdy nemuseli vytvářet učební osnovy. Domnívám se, že ŠVP je pro naše školství výzvou a zároveň možností, díky které mohou učitelé konečně učit tak, jak si představují.

Na Základní škole Železný Brod, Pelechovská 800 jsem měla možnost nahlédnout do ŠVP této školy - E. K. O. škola. ŠVP této školy vstoupil v platnost dne 1. 9. 2009. Název E. K. O. škola nebyl zvolen náhodně – každé písmenko názvu vyjadřuje jednu myšlenku, která tvoří společnou filozofii školy. E – environmentální – pedagogický sbor chce vybudovat školu přívětivou k životnímu prostředí, která by respektovala pravidla trvale udržitelného rozvoje. Této myšlence je příznivě nakloněno i umístění školy, jelikož se nachází na okraji města v blízkosti přírody. K – kreativní - prioritou je kvalifikovaný sbor užívající kreativní metody. O – otevřená – znamená otevřenost školy pro všechny i mimo vyučování. [27]

Na tvorbě ŠVP se podíleli všichni pedagogičtí pracovníci školy a vznikl během školního roku 2008/2009. Neznamená to však, že by byl navždy neměnným dokumentem. Naopak české školství předpokládá, že se školní vzdělávací programy budou postupně doplňovat, upravovat a vylepšovat. Sama škola pak přímo ve svém ŠVP píše o potřebě dalšího zkvalitňování školního vzdělávacího programu a vzdělávacího procesu uplatňováním efektivních vzdělávacích postupů i netradičních metod a forem výuky, kde

---

²⁵ Podmínkou byl zpracovaný ŠVP pro všechny ročníky dané školy a zahájení výuky postupně od 1. a 6. ročníku.

předpokládá zařazování alternativních metod - kooperaci mezi dětmi, skupinové vyučování a projektové dny.

Domnívám se, že s integrací školního vzdělávacího programu do vzdělávací soustavy, nelze očekávat velké změny ze dne na den. Proces využívání školního vzdělávacího systému je dlouhodobý a zůstává otázkou, zda lze po tak krátké době od jeho spuštění říci, zda tento moderní přístup k výuce vede ke správnému cíli. Nicméně učitelé mohou využít diskuzí, rad a různých vyučovacích pomůcek na metodických portálech a v metodických příručkách, které se tématem RVP a ŠVP zabývají. Domnívám se, že zpočátku cesta k RVP pro pedagogické pracovníky nebyla jednoduchá a znamenala pohotově reagovat na rozsáhlé změny ve vyučovacím systému. Věřím, že dnes již většina učitelů rozumí smyslu RVP a je schopna svými podněty kvalitně přispívat k obohacování ŠVP na školách. Pro české školství by bylo opravdovým přínosem, kdyby se za několik let ukázalo, že tato reforma školství byla správným krokem.

4.3 Projektové vyučování

Na přelomu 19. a 20. století se v několika školách v USA začala rozvíjet projektová metoda. Jedním ze zakladatelů této metody byl W.H.Killpatrick.

Podstatou projektové výuky je, aby žáci s pomocí učitele řešili určitý úkol komplexního charakteru (projekt), který buď přímo vychází z praktických potřeb, nebo je s praxí úzce spjatý. [1]

Na projektovou výuku je v dnešní době pohlíženo jako na jednu z možných inovací v současnosti. Proto je k jejímu pochopení dobré znát odpovědi na tyto otázky: Co je to projektová výuka? Jaké jsou její výhody a nevýhody? Jaké typy projektové výuky máme? Existuje spojitost projektové výuky a státní koncepce vzdělávání? Jak koncipovat projekt? Jaké metody se používají při projektové výuce?

V odborné literatuře najdeme víceméně různé vymezení pojmu projektová výuka/vyučování (např. Obst, Kalhous – Škoní didaktika - 2002, Průcha, Walterová, Mareš – Pedagogický slovník - 2003, Maňák, Švec – Výukové metody - 2003, Kratochvílová – Teorie a praxe projektové výuky - 2006 aj.). Tato vymezení mají však v podstatě jeden

společný znak – student má na základě vlastních zkušeností v průběhu řešení jednotlivých úkolů, které jsou součástí projektu, nabýt vědomostí.

Ze současných definic projektového vyučování uvádím následující:

„Je to vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním. Vychází z pragmatické pedagogiky a principu instrumentalismu. Podporuje motivaci žáků a kooperativní učení. Projekty mohou mít formu integrovaných témat, praktických problémů ze životní reality nebo praktické činnosti vedoucí k vytvoření nějakého výrobku, výtvarného nebo slovesného produktu.“ [9, str. 184]

Projektová výuka je tedy jednou z výukových metod. Výukové metody dělíme na tři základní skupiny – klasické, aktivizující a komplexní.

Kritériem rozlišení je narůstající složitost edukačních vazeb. Projektová metoda se řadí do systému komplexních výukových metod. *„Komplexní výukové metody rozšiřují prostor výukových metod o prvky organizačních forem, didaktických prostředků a mnohem víc než ostatní skupiny metod reflektují též celkové cíle výchovy a vzdělávání.“* [5]

Pokud budeme srovnávat běžnou výuku a projektovou výuku, dojdeme k základním rozdílům, které upřednostňují tuto metodu před ostatními. Nejvyšší efektivita učení je dosažena ve chvíli, kdy je zapojeno více smyslů a zároveň dochází-li k učení v reálných situacích. Dalším přínosem této výuky je fakt, že se žák učí diskutovat, řešit problém, argumentovat a prezentovat výsledky své práce. Díky úzkému vztahu s reálným životem takový způsob učení žáka osloví více, je pro učení motivovanější, probouzí se jeho přirozený zájem o poznávání a rozvíjí se jeho pracovní a studijní návyky. [5]

Projektová výuka má i svá úskalí a ne vždy je tím nejvhodnějším řešením. Nevýhodou může být poznávání vybraného tématu do detailu, časová náročnost, mnohdy nedostačující teoretická vybavenost učitelů i žáků k řešení projektu. Zároveň je vedení projektu velice náročné na schopnosti pedagoga.

Projektová výuka může být klasifikována podle mnoha hledisek např. dle času (krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé), dle realizace (školní, domácí, kombinované), dle předmětů (v rámci jednoho předmětu, příbuzných předmětů, mezipředmětové, celková integrace). Existuje i několik dalších kritérií, podle kterých lze projekty klasifikovat např. z hlediska informačních zdrojů, počtu zúčastněných, účelu, či navrhovatele projektu. [2]

V rámcovém vzdělávacím programu pro základní školy (RVP pro ZŠ) je zakotvena projektová výuka v průřezových tématech, kterým je možné věnovat samostatné projekty a dále pak ve výuce mimořádně nadaných žáků.

Pro koncipování projektu je důležité si stanovit cíl projektu a vymežit časové dotace. Jedním z hlavních předpokladů úspěšného projektu je tvorba situací spjatých s reálným životem a praxí studentů, jenž je přimějí projevit vlastní iniciativu, která je motivačním faktorem jejich vlastního učení. Celý průběh projektu musí být dokumentován a jeho konečné výsledky evaluovány. Učitel by měl při projektové výuce vystupovat pouze v roli průvodce či poradce. [1]

Praktická část

5 Výzkumné šetření zjišťující používání mobilního telefonu žáky

5.1 Cíl, výzkumný problém, stanovení hypotéz

Cíl

Cílem praktické části diplomové práce je zjistit, k čemu a proč žáci 1., 2. stupně Základní školy Železný Brod, Pelechovská 800 (dále jen ZŠ) a žáci Střední uměleckoprůmyslové školy sklářské (dále jen SŠ) využívají mobilní telefon, s důrazem na používání mobilního telefonu při vyučování. Pro výzkumné šetření jsem stanovila následující problém a hypotézy:

Výzkumný problém

Představuje mobilní telefon pro žáky zábavu, prostředek ke komunikaci s rodiči a vrstevníky nebo je pro ně pouze otázkou prestiže?

Proč žáci používají mobilní telefon v hodině, přestože vědí, že je jeho používání mobilního v hodinách zakázáno?

Výzkumné hypotézy

Hypotézy se vztahují k danému konkrétnímu výzkumnému vzorku (podrobněji viz. oddíl 5.2). Při jejich formulaci jsem vycházela ze zadaných cílů diplomové práce a také jsem přihlédla k možnosti porovnání s jinými výzkumy (např. výzkum společnosti T-mobile).

H1: Každý žák vlastní alespoň jeden mobilní telefon.

H2: První telefon dostávají žáci ZŠ ve svých sedmi letech.

H3: Pro žáka jsou při výběru mobilu nejdůležitější jeho funkce.

H4: Pro žáky ZŠ znamená mobilní telefon především komunikaci s rodinou.

H5: Pro žáky SŠ znamená mobilní telefon především komunikaci s kamarády a spolužáky.

H6: Více jak polovina žáků ze zkoumaného vzorku používá svůj mobilní telefon při vyučování.

H7: Žáci by se cítili trapně před ostatními, kdyby mobilní telefon neměli.

Metody výzkumu diplomové práce

Při zpracování praktické části diplomové práce jsem použila metodu dotazníku. Jedná se o kvantitativní dotazník vlastní konstrukce. Jak ve své knize uvádí Gavora²⁶, dotazník je nejčastějším nástrojem pro zjišťování údajů. Je tomu tak proto, že při relativně malé časové zainteresovanosti získáme velké množství dat nebo informací.

V mém případě se dotazník pro žáky 2.stupně ZŠ a žáky SŠ a skládá ze 17 otázek²⁷, které jsou buď otevřené, nebo uzavřené. První dvě otázky jsou uvádějící do problematiky. Vztahují se na zjištění, kolik mobilních telefonů žák vlastní a věk, kdy získal svůj první telefon. Následujících pět otázek se zabývá vlivy na výběr mobilního telefonu. Další čtyři otázky zkoumají, co mobilní telefon pro žáky znamená, s kým a jakým způsobem nejčastěji komunikují a k čemu jej používají. Následují tři otázky, které se zabývají problematikou používání mobilního telefonu při vyučování. Poslední tři otázky dotazníku se zaměřují na vztah žáků k mobilnímu telefonu.

Předvýzkum

V rámci předvýzkumu jsem oslovila 5 žáků 2.stupně Základní školy Železný Brod, Pelechovská 800. Seznámila jsem je s tématem diplomové práce a požádala o vyplnění dotazníku. Při odevzdání vyplněného dotazníku jsem žáky požádala, aby zhodnotili jasnost kladených otázek. Otázky se žákům zdály jasně formulované a dotazník mohl být rozdán žákům 1. a 2. stupně na Základní škole Železný Brod, Pelechovská 800 a žákům Střední uměleckoprůmyslové školy sklářské v Železném Brodě.

---

²⁶ Gavora, Peter, Úvod do pedagogického výzkumu, Brno: Paido, 2000.

²⁷ Dotazník pro 1. stupeň ZŠ byl s přihlédnutím k věku žáků modifikován do jednodušší podoby.

5.2 Charakteristika objektů výzkumného šetření

Na základě studia odborné literatury²⁸ jsem sestavila dotazník, který byl rozdán žákům 1.²⁹ a 2. stupně ZŠ (Základní škola Železný Brod, Pelechovská 800) a žákům SŠ (Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská, Smetanovo zátiší 470) v Železném Brodě. Odpovědělo 74 žáků 1. stupně ZŠ, 81 žáků 2. stupně ZŠ a 79 žáků SŠ.

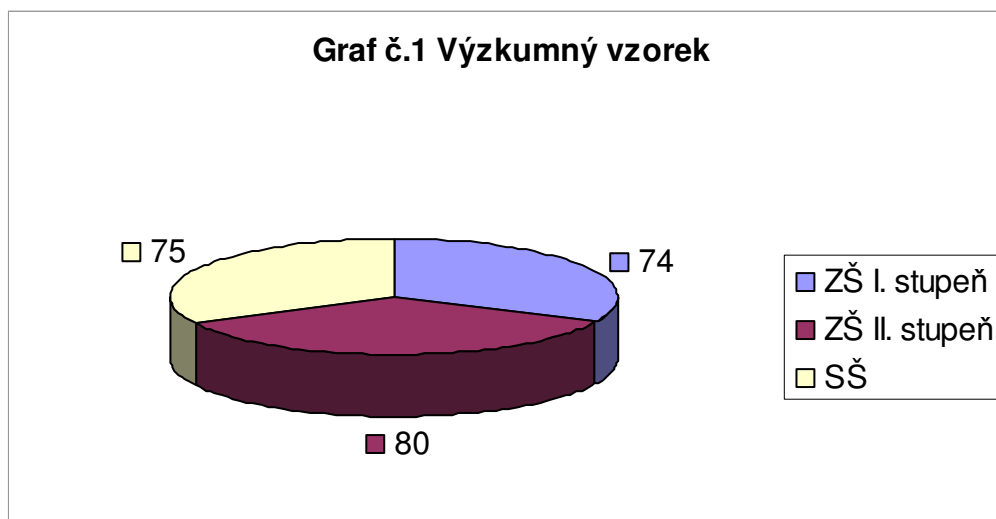
Z celkového počtu 234 odevzdaných dotazníků jsem jich do mého výzkumu zařadila 97,6%. Zbylé dotazníky (2,4%) nebyly vyplněny podle instrukcí nebo obsahovaly irelevantní odpovědi. Jelikož by však míra ovlivnění celkových výsledků těmito dotazníky byla pod běžnou statistickou chybou $\pm 2\%$, je jejich vyřazení zanedbatelné a vzorek můžeme považovat za vypovídající. V tabulkách a grafech je aplikováno matematické zaokrouhlení na celá čísla.

Charakteristika výzkumného vzorku je následující:

Tab. č.1 Výzkumný vzorek

škola	počet respondentů	procentuální zastoupení
ZŠ I. stupeň	74	32%
ZŠ II. stupeň	80	35%
SŠ	75	33%
<i>Celkem</i>	<i>229</i>	<i>100%</i>

Graf č.1 Výzkumný vzorek

²⁸ Gavora, Peter, Úvod do pedagogického výzkumu, Brno: Paido, 2000.

²⁹ Dotazník pro 1. stupeň ZŠ byl s přihlédnutím k věku žáků modifikován do jednodušší podoby.

5.3 Výsledky šetření, posouzení hypotéz

H1: Každý žák vlastní alespoň jeden mobilní telefon.

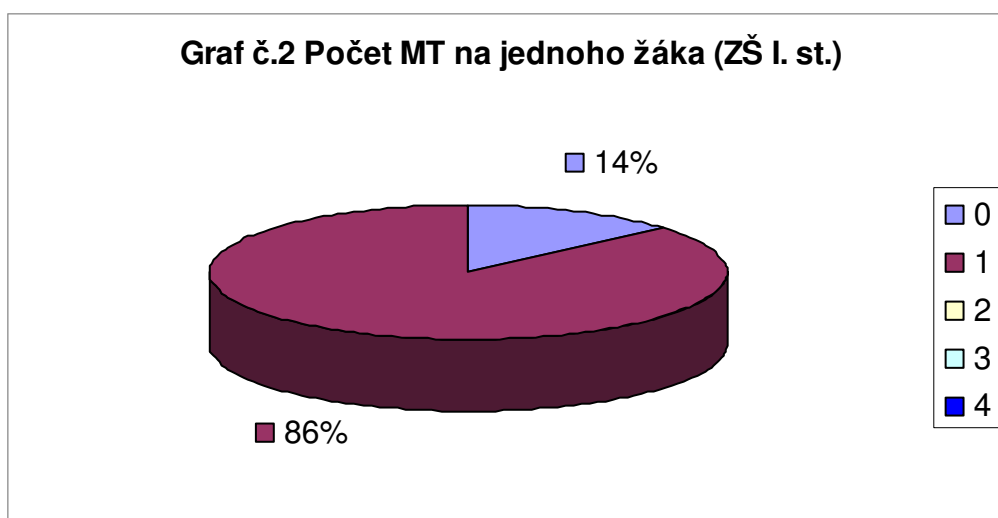
Stanovená hypotéza měla za úkol ověřit, zda mají všichni žáci mobilní telefon (viz ot. dotazníku č. 1). Platnost hypotézy nebyla potvrzena.

Z grafu č.2 je patrné, že 14% dotazovaných žáků 1.stupně ZŠ dosud nevlastní mobilní telefon. Na grafech č.3 a 4 je vidět, že mobilní telefon již vlastní všichni žáci 2.stupně ZŠ a žáci SŠ. Nejčastěji žáci vlastní jeden mobilní telefon (72% žáků 2.stupně ZŠ, 60% žáků SŠ).

Významné procento tvoří žáci s jedním mobilním telefonem. Častým jevem na 2.stupni ZŠ a na SŠ je vlastnění dvou mobilních telefonů. Nejvyšší uvedený počet vlastněných mobilů byl čtyři. Toto zjištění nepovažuji za zvlášť překvapivé, spíše poukazuje na dobu, ve které žijeme. Telefon se stal nedílnou součástí každého z nás a jak je vidět, má nezastupitelné místo i v životě žáků a to již na ZŠ.

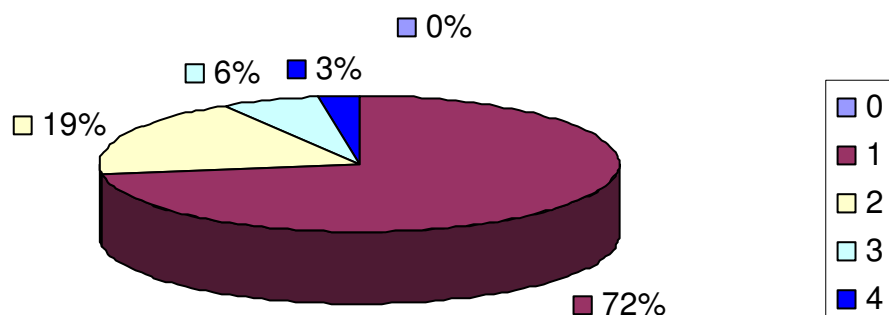
Předpokládala jsem však, že v dnešní době má mobilní telefon každý žák. Můžeme se jen domnívat, proč ještě někteří žáci na 1.stupni ZŠ mobilní telefon nemají.

Tab. č.2 Počet MT na jednoho žáka (ZŠ I. st.)		
počet MT	počet žáků	procentuální zastoupení
0	10	14%
1	64	86%
2	0	0%
3	0	0%
4	0	0%
<i>celkem</i>	<i>74</i>	<i>100%</i>

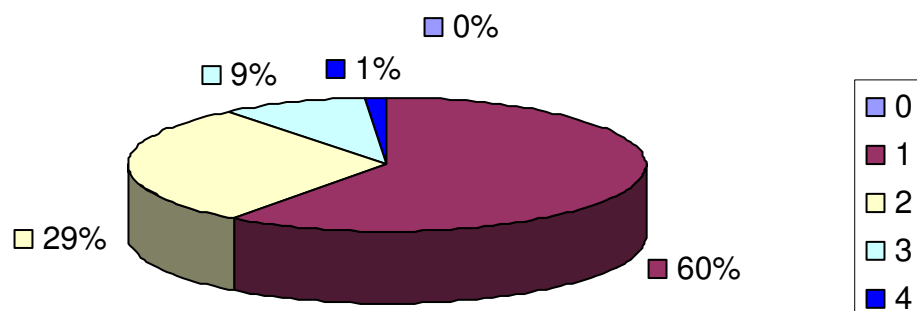
Tab. č.3 Počet MT na jednoho žáka (ZŠ II. st.)		
počet MT	počet žáků	procentuální zastoupení
0	0	0%
1	58	73%
2	15	19%
3	5	6%
4	2	3%
<i>celkem</i>	<i>80</i>	<i>100%</i>

Graf č.3 Počet MT na jednoho žáka (ZŠ II. st.)

Tab. č.4 Počet MT na jednoho žáka (SŠ)		
počet MT	počet žáků	procentuální zastoupení
0	0	0%
1	45	60%
2	22	29%
3	7	9%
4	1	1%
<i>celkem</i>	<i>75</i>	<i>100%</i>

Graf č.4 Počet MT na jednoho žáka (SŠ)

H2: První telefon dostávají žáci ZŠ ve svých sedmi letech.

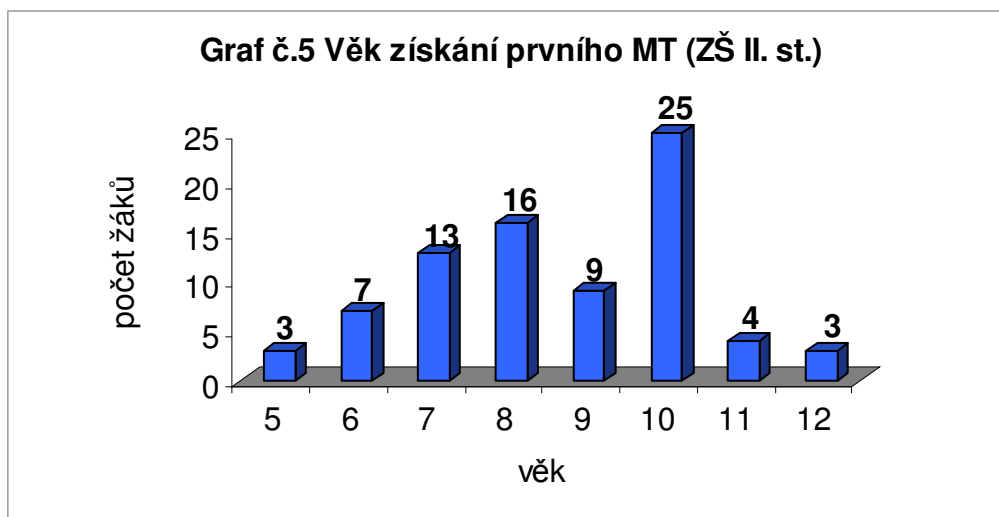
Při stanovení výše zmíněné hypotézy jsem se domnívala, že žáci dostávají svůj první mobilní telefon ve věku, kdy nastupují do školy. Tuto hypotézu jsem ověřovala pouze u žáků 2.stupně základní školy, protože vzhledem k tomu, jak vývoj telekomunikací postupuje neustále kupředu, byly by další odpovědi (žáků 1.stupně ZŠ a žáků střední školy) značně rozdílné. Platnost hypotézy nebyla potvrzena.

První mobil dostávají žáci 2.stupně již ve svých pěti letech. Z grafu č.5 (viz níže) je patrné, že nejčastěji dostávají žáci svůj první mobil ve svých deseti letech. Žáci, kteří dostali mobil později, tvoří nepatrné procento výzkumného vzorku.

Domnívám se, že žáci dostávají telefon tak brzy proto, že rodiče mají díky tomu děti pod větší kontrolou a dále je zde také možnost, že by děti mohly použít telefon v případě nesnází, což rodičům dodává více klidu.

Z průzkumu prováděného v roce 2007 společností T-mobile vyplývá, že většina rodičů používá mobilní telefon především ke kontrole místa pobytu svých dětí. 25% dotázaných (z 562 respondentů) uvedlo, že dítěti pořídili mobilní telefon už mezi jeho 6. a 8. rokem, 20 % dotázaných mezi 8. a 10. rokem a 40 % až po dovršení hranice 10 let. [22]

Tab č.5 Věk získání prvního MT (ZŠ II. st.)		
věk	počet	procentuální zastoupení
5	3	4%
6	7	9%
7	13	16%
8	16	20%
9	9	11%
10	25	31%
11	4	5%
12	3	4%
<i>celkem</i>	<i>80</i>	<i>100%</i>

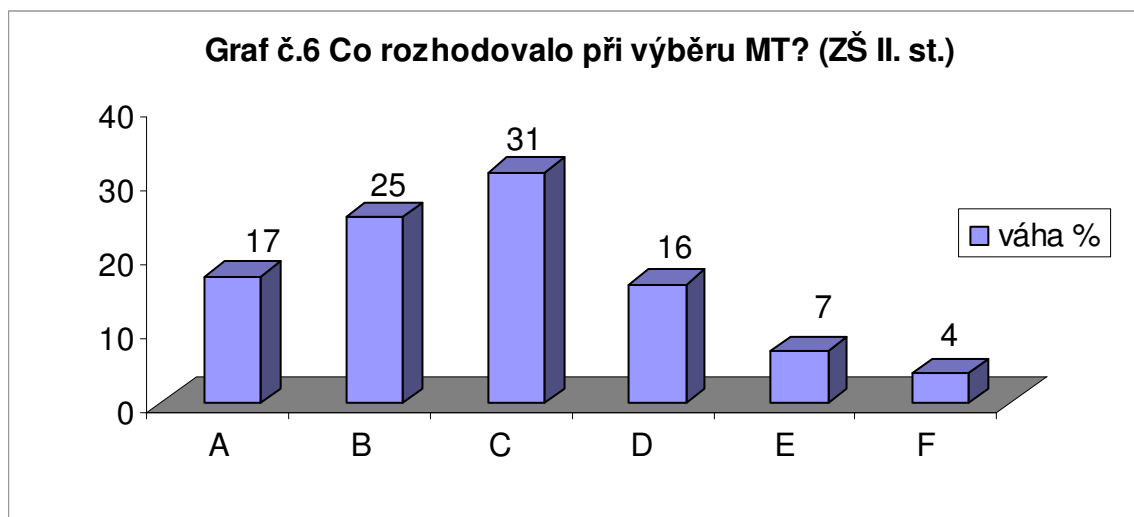

H3: Pro žáka jsou při výběru mobilu nejdůležitější jeho funkce.

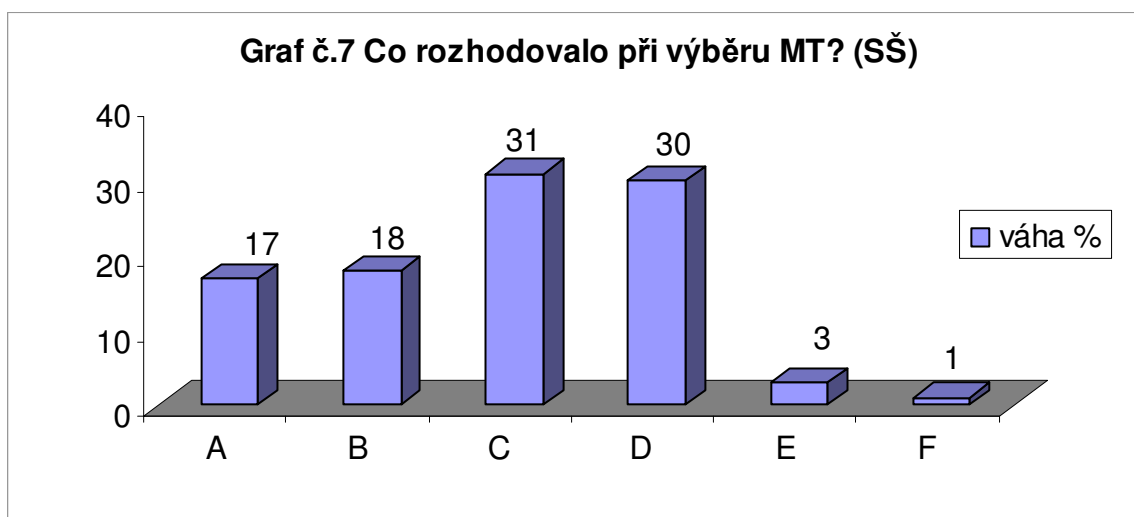
Tuto hypotézu jsem ověřovala u žáků 2.stupně ZŠ a SŠ otázkou č. 6, která zkoumala, co rozhoduje při výběru mobilního telefonu. 1.stupeň ZŠ jsem do této hypotézy nezahrnula, jelikož jsem se domnívala, že žákům vybírají mobilní telefon rodiče a žáci tak nemohou výběr telefonu ovlivnit. Platnost hypotézy byla potvrzena. Při výběru kladli žáci (v ojedinělých případech jejich rodiče) důraz především na funkce telefonu. U žáků 2.stupně ZŠ hrála při výběru významnou roli i cena telefonu, u žáků SŠ byl kladen důraz především na design.

S rozmáhajícím vlivem ostatních technologií se lidé stále častěji uchylují k tomu, že mobilní telefony nakupují přes internet, čímž se dá docílit poměrně zajímavé úspory oproti kamenným obchodům a tím pádem si mohou dovolit i dražší telefony.

Dnešní mobilní telefony již neslouží pouze k volání a posílání sms zpráv, ale často žákům nahrazují mp3 přehrávač, fotoaparát, budík nebo diář. Žáci si toto uvědomují a vybírají si proto telefony, které jim jsou schopny nabídnout co nejvíce zmiňovaných funkcí. Domnívám se, že počet a praktická využitelnost funkcí bude i nadále určujícím faktorem při výběru mobilu ať už pro žáky nebo dospělé jedince. Stačí se jen podívat na nabídku telefonů od mobilních operátorů a vidíme, jak se jednotlivé značky mobilních telefonů předhánějí v kvalitě funkcí jednotlivých modelů.

A) značka, B) cena, C) funkce, D) design, E) výdrž baterie, F) jednoduchost ovládání

A) značka, B) cena, C) funkce, D) design, E) výdrž baterie, F) jednoduchost ovládání

H4: Pro žáky ZŠ znamená mobilní telefon především komunikaci s rodinou.

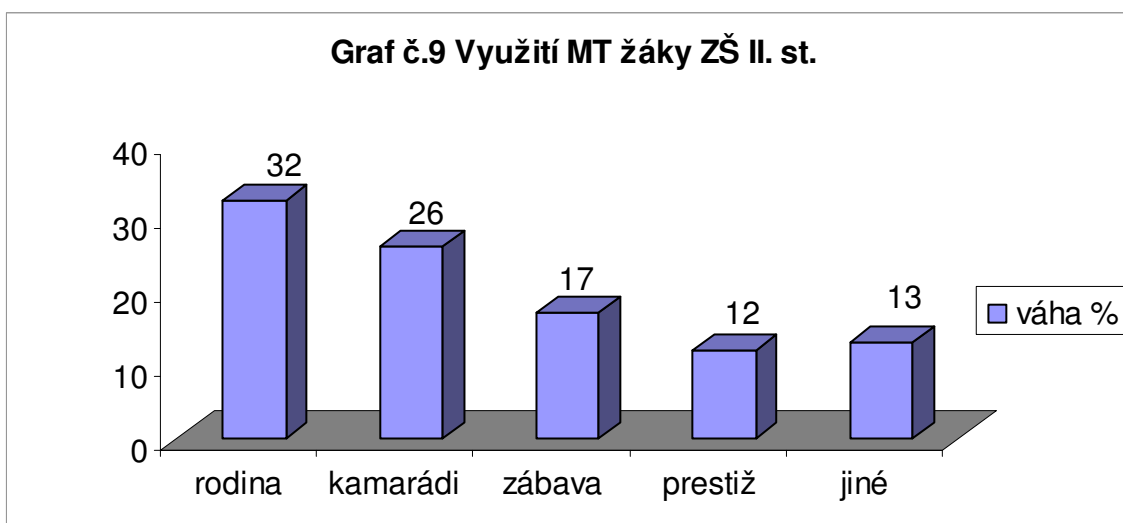
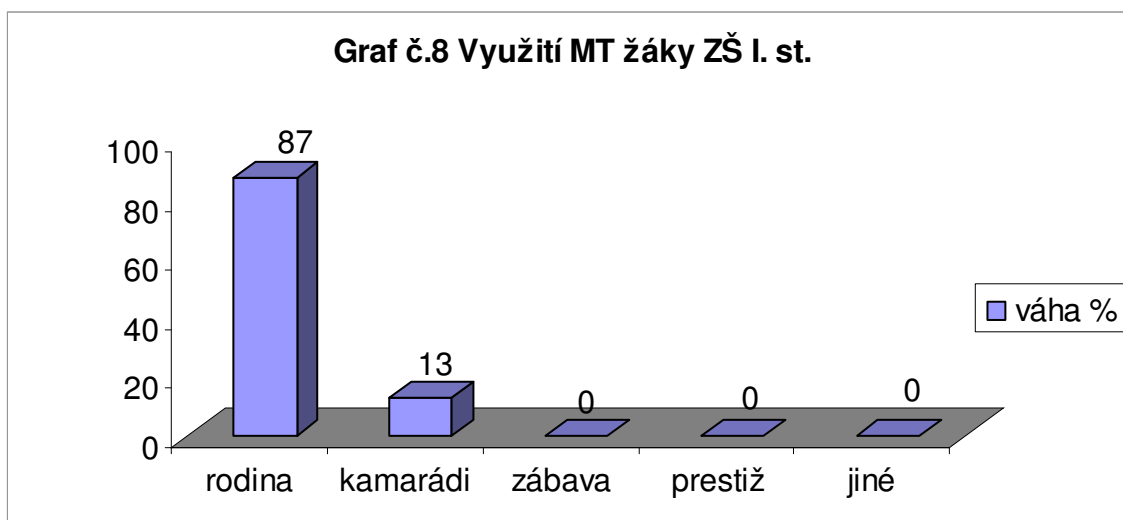
Z hlediska využívání mobilního telefonu mě zajímalo, co pro žáky telefon znamená (viz otázka dotazníku pro 2.stupeň ZŠ č. 8). Zda je pro ně především prostředkem ke komunikaci, mají jej jen pro zábavu nebo je pro ně otázkou prestiže. Platnost hypotézy byla potvrzena.

Pro žáky ZŠ mobil představuje především komunikaci s rodinou (1.stupeň 87%, 2.stupeň 32%), významné procento představuje komunikace s kamarády (1.stupeň 13%,

2.stupeň 26%). V kolonce „jiné“ žáci 2.stupně nejčastěji uváděli MP3 přehrávač, žáci 1.stupně zaškrtnuli pouze kolonky rodina, kamarádi.

Vzhledem k tomu, že v dnešní době neslouží mobilní telefony jen k telefonním hovorům a přenosu SMS zpráv, projevuje se využití mobilního telefonu především v kolonkách „zábava“ a „jiné“, které poukazují na multifunkčnost mobilních telefonů. Žáci využívají svůj telefon k hraní her, posílání dokumentů a taháků pomocí technologie Bluetooth, poslechu hudby, fotografování, připojení k internetu a sledování filmů.

Domnívám se, že mobil pro žáky základní školy představuje prostředek ke komunikaci s rodinou především proto, že je pro ně v tomto věku důležitější než přátelé. Prostřednictvím mobilu žáci nejčastěji řeší věci spojené se svou rodinou proto, protože s kamarády se setkávají ve škole, kde s nimi tráví podstatně více času než se svými bližními, se kterými se scházejí mnohdy až pozdě odpoledne. Proto je pro ně mobilní telefon prostředkem, který jim dává pocit, že je jim jejich rodina neustále nablízku a v případě jakéhokoliv problému neváhají své bližní kontaktovat.

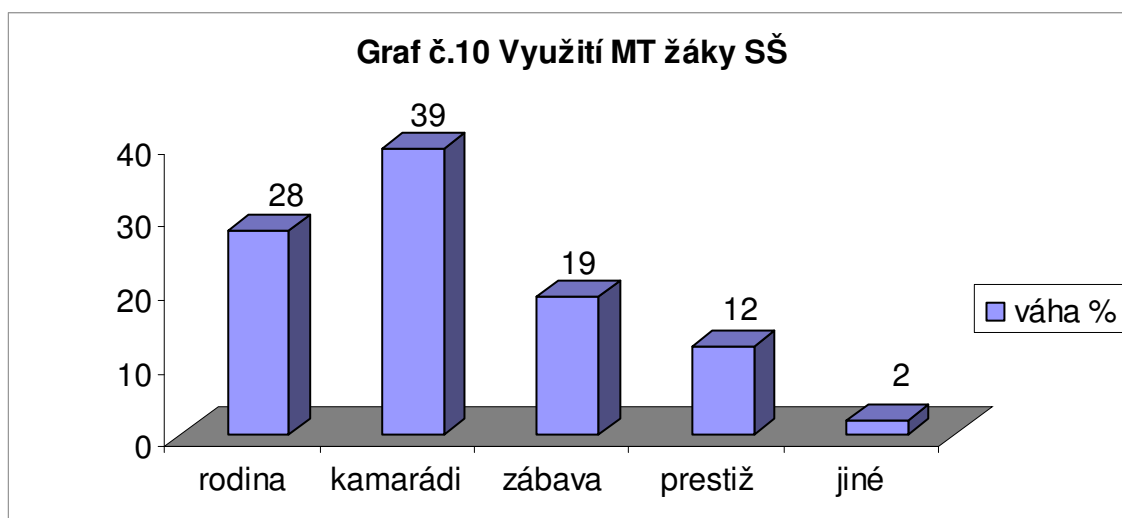
H5: Pro žáky SŠ znamená mobilní telefon především komunikaci s kamarády a spolužáky.

Stejně tak jako u předchozí hypotézy, jsem zkoumala, co pro žáky telefon znamená. U této hypotézy jsem se však zabývala žáky SŠ. Platnost hypotézy byla potvrzena.

Pro žáky SŠ mobil představuje především komunikaci s kamarády (39%), významné procento představuje i komunikace s rodiči (28%). Kolonku „jiné“ žáci téměř nevyplňovali. Ke kolonce, která představovala komunikaci s kamarády žáci často připisovali přítel/přítelkyně.

Podle anglické studie³⁰ používání mobilního telefonu u mládeže souvisí se sociální existencí těchto jedinců ve skupině přátel. Aby mladí lidé sociálně existovali v této síti, je především nutné být spolu v kontaktu. Přijaté hovory nejsou hodnoceny funkční hodnotou (hodně komunikuji), ale hlavně symbolickou nebo existenční hodnotou (volají mi, takže existuji). Počet přijatých hovorů a sms je pro mládež stupnicí jejich sociální důležitosti.

Domnívám se, že žáci SŠ komunikují se svými kamarády především proto, protože se v této fázi života již víceméně oprostili od kontroly rodičů a umí jednat samostatně, bez jejich pomoci. V tomto období navazuje také mnoho žáků vztah s opačným pohlavím a je proto logické, že psaním se svým přítelem/přítelkyní tráví více času než se svou rodinou. Myslím si, že mobilní telefon je v této fázi života žáky považován spíše za nástroj, který napomáhá organizovat jejich život – zajišťuje data a kontakty, různá setkání, čímž napomáhá jejich samostatnosti.

³⁰ LOBET-MARIS, C., HENIN, L. *Talking without communicating or communicating – without talking: from the GSM to the SMS*. Revista de estudios de Juventud, 2002, č. 57.

H6: Více jak polovina žáků ze zkoumaného vzorku používá svůj mobilní telefon při vyučování.

Hypotéza č. 6 se snažila zmapovat problematiku používání mobilního telefonu při vyučování (viz otázky dotazníku pro 2.stupeň ZŠ a SŠ č. 12, 13 a 14). Zajímalo mě, z jakého důvodu a k čemu žáci telefon při hodině používají. Ač na 2.stupni ZŠ a na SŠ používá mobilní telefon ve vyučování více jako polovina dotázaných žáků, platnost hypotézy nebyla potvrzena. Je to způsobeno velice nízkým počtem žáků 1.stupně ZŠ, kteří používají mobil při vyučování.

Na 1.stupni ZŠ používají žáci mobilní telefon spíše výjimečně (6%) a pouze z důvodu zjištění aktuálního času (graf č.14). U žáků 2.stupně ZŠ a žáků SŠ bylo procento používání mobilního telefonu při vyučování značně vyšší a téměř shodné (viz graf č. 11). Vzhledem k tomu, že žáci začínají používat mobilní telefon při výuce již na základní škole, není překvapivé, že u žáků SŠ toto procento téměř nestoupá.

Česká školní inspekce školám radila, aby daly zákaz používání mobilů do svého školního řádu. Na školách, kde jsem prováděla výzkum, tento zákaz platí³¹. Učitelé se neobávají jen natáčení jich samotných (kterým Základní škola Železný Brod, Pelechovská 800 proslula), ale i toho, že si žáci mohou přes mobily posílat správné odpovědi při písemce. Žáci používáním mobilního telefonu při výuce nejen vyrušují, ale zároveň nevěnují dostatečnou pozornost probíranému učivu. Jak vyplývá z průzkumu, zveřejněného v roce 2007 společností T-mobile³², přestože školy a rodiče trvají na plnění určitých pravidel, většina žáků tato pravidla ignoruje. Čtvrtina žáků uvedla, že v hodině už někdy přijali hovor, obvyklým jevem je psaní SMS či focení/natáčení spolužáky a vyučujících. Více než jedna třetina učitelů uvedla, že se už někdy setkala s opisováním pomocí mobilního telefonu.

Dle mého názoru souvisí problematika používání mobilního telefonu ve vyučování s vzorci chování, které jsou žákům předkládány. Staré moudro sice praví, že zákazy jsou od toho, aby se porušovaly, ale vždy musí být někdo, kdo tento zákaz poruší jako první. A není to právě učitel nebo žákova rodina? Vždyť právě oni dávají často žákům špatný příklad v používání mobilního telefonu. Rodič často telefonující za volantem, učitel nosící do třídy mobilní telefon, který po celou dobu výuky leží na katedře a nezřídka

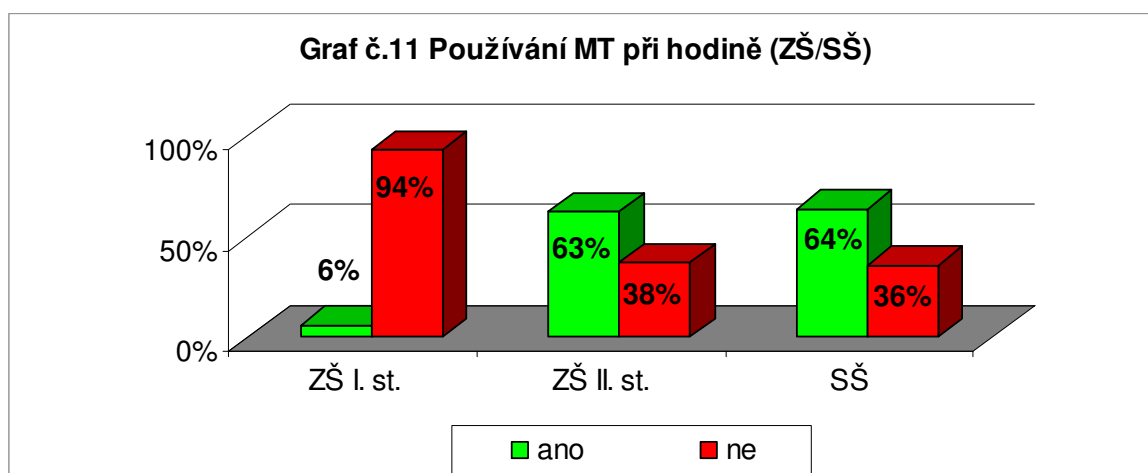
---

³¹ Viz příloha č.3 a č.4.

³² Článek: „Jak se chovají děti s mobilem?“ [zveřejněno: 18.5.2007]. Dostupné z URL: <<http://mobilenet.cz/zajimavosti/clanek.php?id=z222&vyzkum:-jak-se-chovaji-deti-s-mobilem>>.

provokativně nahlas zazvoní. V průzkumu společnosti T-mobile³³ třetina dotázaných učitelů přiznala, že během vyučování přijímají hovory a kontrolují, zda jim nepřišla SMS. Na druhou stranu však pětina kantorů totéž toleruje u žáků. Jelikož jsem souvislou pedagogickou praxi vykonávala na škole, kde porušení zákazu používání mobilního telefonu v hodině (nejspíše) vedlo až k tragické události, bylo po mně vyžadováno, abych do třídy nechodila s mobilním telefonem. Pokud tedy jako učitelé chceme po žácích, aby nepoužívali mobilní telefon v hodině, měli bychom se nejprve sami zamyslet, zda je svým chováním k tomuto nešvaru neprovokujeme. Řešení tohoto problému si žádá dlouhodobé úsilí o nápravu nejen ze strany pedagogů a rodičů, ale především legislativní podporu od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Na grafu č.14 vidíme, že žáci 1.stupně ZŠ (6% ze zkoumaného vzorku) mobilní telefon v hodině používá pouze za jediným účelem – zjištění času. Jak je patrné z grafu č. 12 a 13, žáci 2.stupně ZŠ a žáci SŠ svůj mobilní telefon využívají při hodinách zejména k psaní SMS zpráv (2.stupeň ZŠ 48%, SŠ 56%). Z grafů je zřejmé, že mimo zcela logického psaní SMS zpráv, je druhou nejoblíbenější činností dosti podivná zábava, spočívající v prozvánění spolužáka (2.stupeň ZŠ 11%, SŠ 15%) a následné sledování jeho reakce. Výšeč koláče „jiné činnosti“ tvoří v celku sice významné procento, ale tato skupina

³³ Článek: „Jak se chovají děti s mobilem?“ [zveřejněno: 18.5.2007]. Dostupné z URL: <http://mobilenet.cz/zajimavosti/clanek.php?id=z222&vyzkum:-jak-se-chovaji-deti-s-mobilem>.

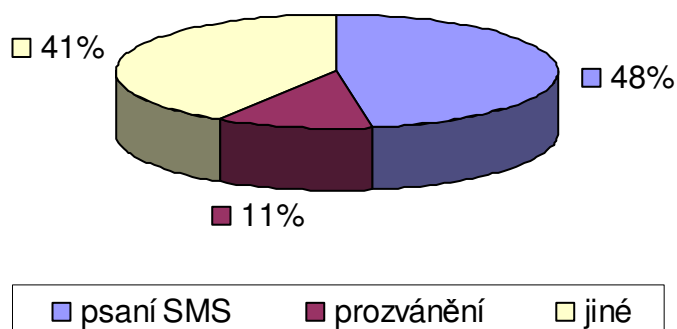
je složena z mnoha dalších činností (např. hraní her, sledování času, poslech hudby, kalkulačka, taháky, poznámky apod.).

Já sama jsem se na souvislé praxi setkala s tím, že žáci v první lavici, ač věděli, že je sleduji, použili mobilní telefon při vyučování. V tomto případě je však pouze stačilo vyzvat, aby telefon okamžitě schovali do tašky. Myslím si, že z jejich strany šlo o vyzkoušení reakce nové praktikantky na tuto situaci. Tento případ byl ojedinělý a po dobu souvislé praxe se mi stal pouze jednou. Spíše jsem si všimla, že si žáci mezi sebou posílají psaníčka. Domnívám se, že používání mobilního telefonu souvisí jak s faktem, že se žáci v hodinách nudí (jak vyplývá z grafu č. 15 a 16), tak i s klesající autoritou učitelů v očích žáků. Jako učitel se budu moci jakkoliv snažit, abych žáky zaujala a oni neměli prostor na používání mobilu v hodině, ale pokud mě nebudou vnímat jako autoritu, nebude moje snaha odměňována úspěchem. Ze své vlastní zkušenosti vím, že v hodinách některých učitelů bych si nedovolila psát a u některých učitelů ano. Další možnou příčinou používání mobilního telefonu v hodině je přehlížení tohoto činu učitelem samotným. Psaní sms v hodině uvedlo velké procento jak žáků 2.stupně ZŠ, tak žáků SŠ. Prostor třídy bývá většinou velký, takže je možné, že učitel např. žáky sedící v zadních lavicích a píšící sms přehlédne, ale nedalo by se tomu zabránit např. častějším procházením třídy? Jak na průběžné, tak souvislé praxi jsem si všimla toho, že učitelé stojí většinou před žáky a třídou nejčastěji procházejí, když zadají skupinovou práci. Častějším procházením třídy by si dle mého názoru zajistili větší pozornost a snížil by se počet žáků používajících mobilní telefon v hodině. Domnívám se, že většina učitelů třídou během vyučování neprochází. Mé domněnce nahrává i zjištění z průzkumu společnosti T-mobile³⁴, kde čtvrtina dotazovaných žáků přiznala, že během vyučování již někdy přijali hovor. Je tedy jen na nás učitelích, jak se k tomuto problému postavíme a zda budeme při vyučování procházet třídou nebo budeme většinu výuky trávit v blízkosti katedry s otázkou, kolik studentů asi právě používá svůj mobil.

Tab. č.6 Činnosti s MT při hodině (ZŠ II. st.)		
	počet	procentuální vyjádření
psaní SMS	38	48%
prozvánění	9	11%
jiné	33	41%
celkem	80	100%

³⁴ <http://mobilenet.cz/zajimavosti/clanek.php?id=z222&vyzkum:-jak-se-chovaji-deti-s-mobilem>

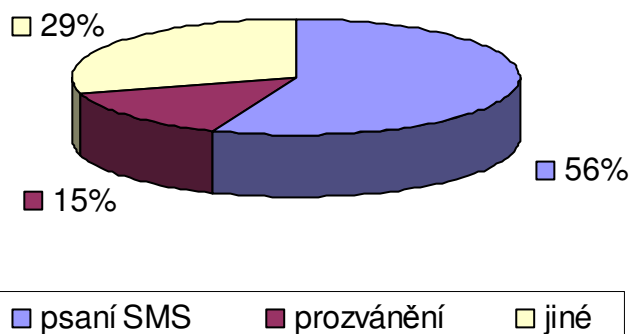
Graf č.12 Činnosti s MT při hodině (ZŠ II. st.)

Tab. č.7 Činnosti s MT při hodině (SŠ)

	počet	procentuální vyjádření
psaní SMS	42	56%
prozvánění	11	15%
jiné	22	29%
<i>celkem</i>	<i>75</i>	<i>100%</i>

Graf č.13 Činnosti s MT při hodině (SŠ)

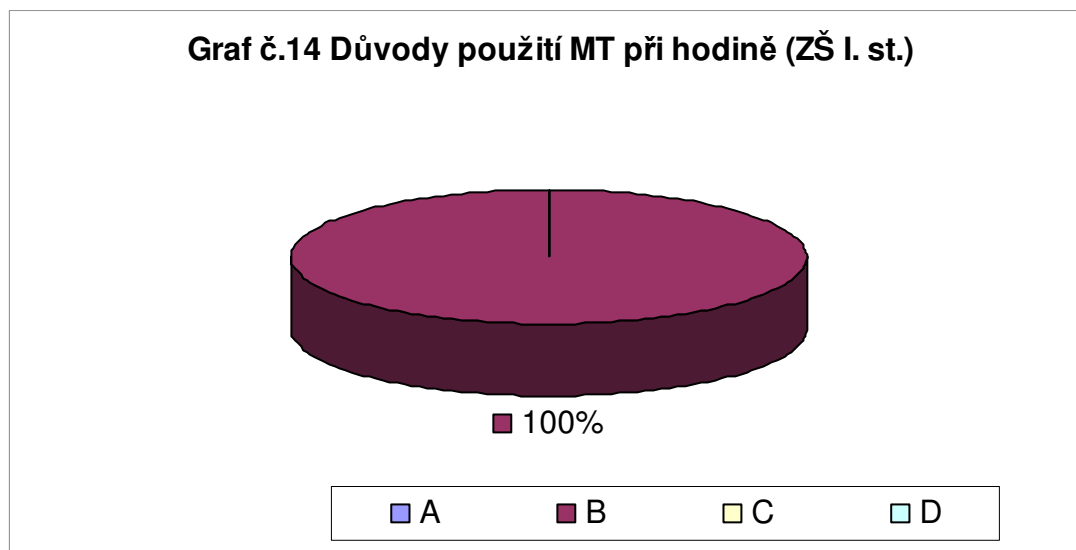
Na grafech č. 14, 15 a 16 je vidět, jaké důvody používání mobilního telefonu při vyučování žáci ZŠ a SŠ uváděli.

Žáci 1.stupně ZŠ svůj mobilní telefon využívají zatím jen ke zjišťování času. Žáci 2.stupně ZŠ (graf č. 15) nejčastěji uváděli zjišťování času (36%). Vzhledem k tomu, že většinou nenosí náramkové hodinky, představuje pro ně mobilní telefon ukazatel času.

Druhým nejčastějším důvodem byla nuda při hodině (26%). Odepisování na nutné SMS uvedlo 23% žáků. Žáci si pod nutnými SMS představují takové zprávy, které nemohou dlouho čekat na odpověď. Ve výseči koláče „jiné činnosti“ žáci uváděli přepočítání příkladů, taháky, poslech hudby, posílání poznámek přes bluetooth a pouštění filmů.

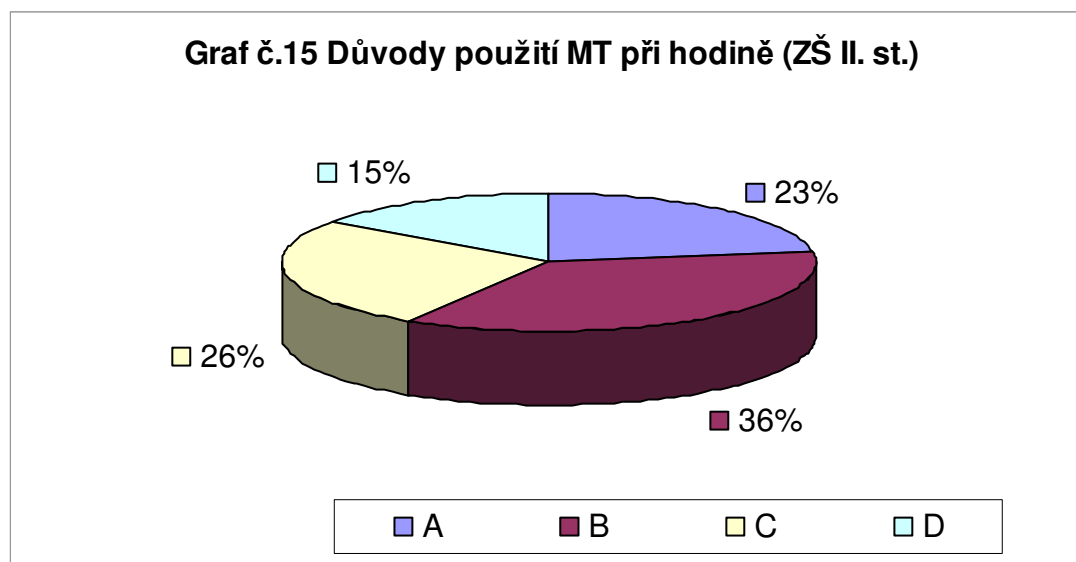
Za alarmující považuji výseč koláče „jiné činnosti“. Nechci kritizovat učitele, ale domnívám se, že poslech hudby a sledování filmů při vyučování svědčí o učitelské shovívavosti k žákům a vědomém přehlížení těchto jevů. Zároveň tento jev svědčí o stále upadající autoritě učitelů. Jak je vůbec možné, že si žák něco takového dovolí? Žáci vědí, že zatím nevstoupil v platnost žádný zákon, který by je za takové chování nějak výrazněji potrestal a tak si z učitelských domluv a výhrůžek nic nedělají. I když učitel zabaví žákovi v hodině mobil, musí mu jej po výuce vrátit. Tím se žák i učitel dostávají do začarovaného kruhu, kdy žák opakovaně nerespektuje zákaz používání mobilního telefonu v hodině a učitel opakovaně vybírá mobily od žáků.

Tab. č.8 Důvody použití MT při hodině (ZŠ I. st.)			
		počet	procentuální vyjádření
A	"nutné" SMS	0	0%
B	zjištění času	4	100%
C	nudím se	0	0%
D	jiné	0	0%
celkem		4	100%

A) vyřízení „nutných“ SMS, B) zjištění času, C) nuda při hodině, D) jiné

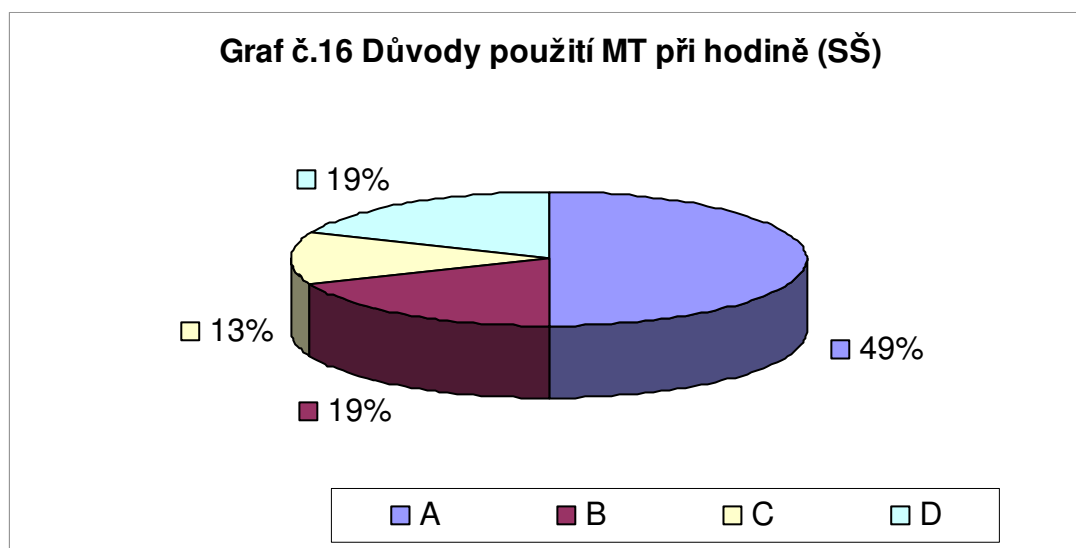
Tab. č.9 Důvody použití MT při hodině (ZŠ II. st.)			
		počet	procentuální vyjádření
A	"nutné" SMS	18	23%
B	zjištění času	29	36%
C	nudím se	21	26%
D	jiné	12	15%
celkem		80	100%

A) vyřízení „nutných“ SMS, B) zjištění času, C) nuda při hodině, D) jiné

Žáci SŠ (graf č. 16) jako hlavní důvod používání mobilního telefonu při vyučování uváděli odepisování na nutné SMS (49%). Dalším důvodem bylo zjišťování času (19%) a jiné činnosti (19%), u kterých žáci uváděli především hraní her a poslech hudby. Jak je patrné z grafu, žáci SŠ se v hodině nudí méně než žáci ZŠ. Vzhledem k tomu, že je od žáků SŠ vyžadována delší doba soustředění se na učivo než u žáků ZŠ, žáci musí být v hodinách více aktivní a není zde tolik prostoru pro jejich pasivitu. Pasivita žáků ve vyučování by se dle mého názoru dala snížit vhodnými výukovými metodami, jako je např. kooperativní vyučování nebo diskuze.

Tab. č.10 Důvody použití MT při hodině (SŠ)			
		počet	procentuální vyjádření
A	"nutné" SMS	37	49%
B	zjištění času	14	19%
C	nudím se	10	13%
D	jiné	14	19%
celkem		75	100%

A) vyřízení „nutných“ SMS, B) zjištění času, C) nuda při hodině, D) jiné

Zkusme se zamyslet, co pro žáka znamenají nutné sms. Opravdu je nějaká sms zpráva natolik nutná, že odpověď nepočká do přestávky? Žáci si zvykli odpovídat okamžitě, pokud se jim zdá, že na odpověď čekají příliš dlouho, upozorňují na to dotyčného prozváněním. Domnívám se, že sms bývají často nevalného sdělení, typu: Co děláš po škole? Viděl jsi už ten nový film? Co podnikneme na tvůj svátek? Co tvůj nový objev? To tričko, co máš na sobě, je nové? Samozřejmě že na otázky zmíněné výše není nutná okamžitá žákova reakce. Žáci však tyto sms považují za podstatné. Proč si čas při vyučování neukrátit mnohem příjemnějšími tématy, která jim jsou nabízena prostřednictvím sms? Námětem k zamyšlení pro pedagogy by mohla být otázka, zda si za svou nepozornost při vyučování mohou žáci sami tím, že jako první někomu napíše sms nebo ho prozvoní, nebo je způsobena i tím, že telefon sám o sobě žáky ruší při soustředění např. když jim přijde sms?

Jak vyplývá z odpovědí na tuto dotazníkovou otázku (č.14), žáci, kteří používají mobil při vyučování, považují za důležitější odpovědět na sms než se věnovat výuce.

H7: Žáci by se cítili trapně před ostatními, kdyby mobilní telefon neměli.

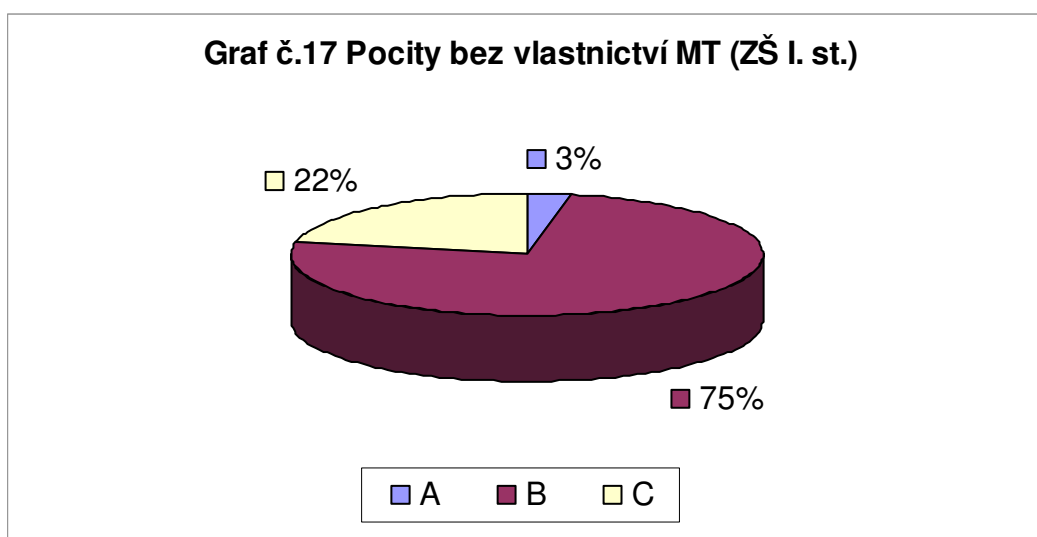
Pro ověření hypotézy jsem stanovila 3 otázky dotazníku, které měly za úkol ověřit, zda :

- by se žáci, pokud by neměli mobilní telefon, cítili trapně před ostatními
- jsou žáci na svůj telefon pyšní a chlubí se jím před ostatními
- svůj mobil porovnávají s mobily spolužáků

Z vyhodnocení výše zmíněných otázek mohu konstatovat, že platnost hypotézy nebyla potvrzena.

Žákům ze zkoumaného vzorku by na životě bez mobilního telefonu nejvíce vadilo, že by nemohli být v tak snadném kontaktu s okolím (1.stupeň ZŠ 75%, 2.stupeň ZŠ 64%, SŠ 73%). Poměrně vysoké je procento žáků, kterým by bylo jedno, že nemají mobilní telefon (1.stupeň ZŠ 22%, 2.stupeň ZŠ 20%, SŠ 23%). Procento žáků, kteří by se cítili trapně před ostatními kvůli tomu, že mobilní telefon nemají, je u žáků 1.stupně ZŠ a žáků SŠ téměř shodné (1.stupeň ZŠ 3%, SŠ 4%), u žáků 2.stupně ZŠ je naopak mnohem vyšší (16%).

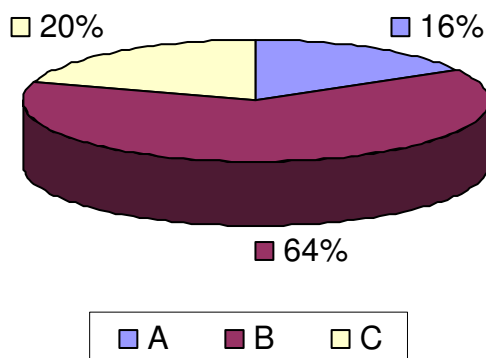
Tab. č.11 Pocity bez vlastnictví MT (ZŠ I. st.)			
		počet	procentuální vyjádření
A	trapně před ostatními	2	3%
B	nemůžu volat a sms	48	75%
C	je to jedno	14	22%
celkem		64	100%

A) cítil bych se trapně před ostatními, B) vadilo by mi, že nemůžu volat a posílat SMS,
C) bylo by mi to jedno

Tab. č.12 Pocity bez vlastnictví MT (ZŠ II. st.)			
		počet	procentuální vyjádření
A	trapně před ostatními	13	16%
B	nemůžu volat a sms	51	64%
C	je to jedno	16	20%
celkem		80	100%

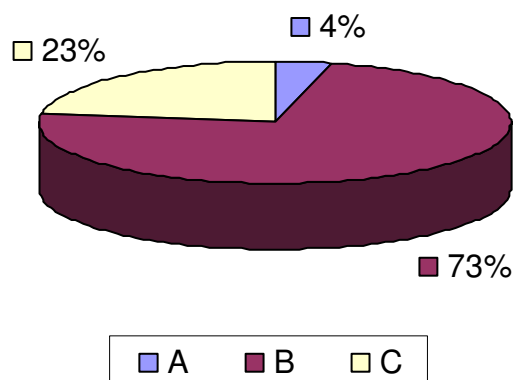
Graf č.18 Pocity bez vlastnictví MT (ZŠ II. st.)

A) cítil bych se trapně před ostatními, B) vadilo by mi, že nemůžu volat a posílat SMS,
C) bylo by mi to jedno

Tab. č.13 Pocity bez vlastnictví MT (SŠ)			
		počet	procentuální vyjádření
A	trapně před ostatními	3	4%
B	nemůžu volat a sms	55	73%
C	je to jedno	17	23%
celkem		75	100%

Graf č.19 Pocity bez vlastnictví MT (SŠ)

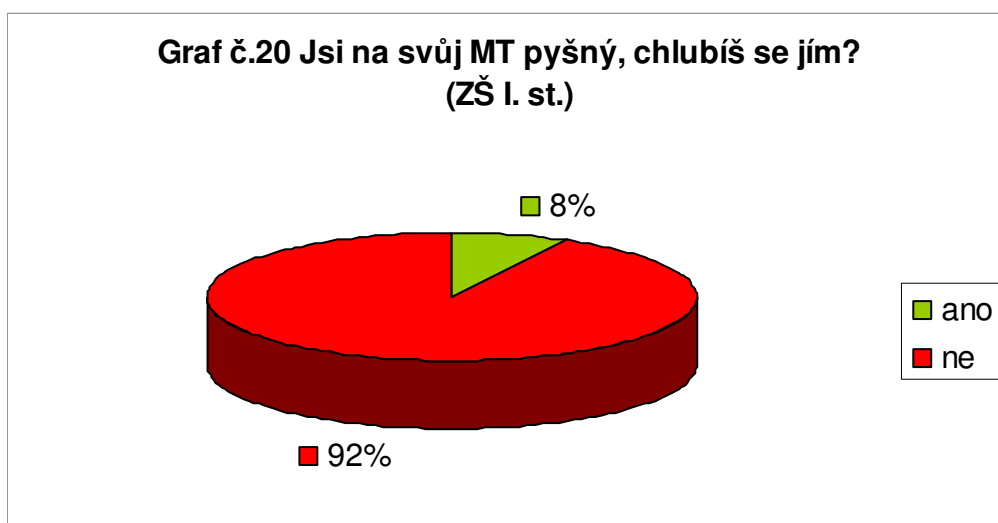
A) cítil bych se trapně před ostatními, B) vadilo by mi, že nemůžu volat a posílat SMS,
C) bylo by mi to jedno

Z níže uvedených grafů (č. 20 - 25) je patrné, že se žáci ZŠ a SŠ svým mobilním telefonem nijak výrazně nechlubí a neporovnávají jej se svými spolužáky.

Jelikož některé zahraniční studie³⁵ mluví o mobilním telefonu jako o doplňku, domnívala jsem se, že i pro můj výzkumný vzorek bude důležité, jak jejich mobilní telefon vypadá. Zároveň jsem se domnívala, že svůj mobil porovnávají s mobily spolužáků. Jak vyplývá z výzkumného šetření, žáci svému mobilu nepřikládají až takovou váhu, o které výše zmiňované studie hovoří. Myslím si, že jedním z hlavních faktorů, proč žáci mobilnímu telefonu již nepřikládají takový význam, je jeho masové rozšíření. Dále se domnívám, že u žáků 1.stupně ZŠ je tomu také proto, že jim mobilní telefon vybírali rodiče a oni sami nemohli do výběru zasahovat. Tudíž je pro žáka zbytečné řešit, zda dostal od rodičů hezčí mobil než jeho spolužák. Při souvislé praxi jsem si všimla, že se žáci 2.stupně ZŠ spíše zaměřují na své oblečení. Mobilní telefon pro ně není něčím, co by stálo za srovnávání s ostatními, spíše se soustředí na to, aby chodili ve stejném značkovém oblečení jako jejich spolužáci. Pokud bych se zaměřila na poslední ročník ZŠ, většina žáků chodila ve značkové mikině s kapucí a měla značkový batoh. Mobilní telefon je pro žáky tedy již něčím naprosto běžným, co vlastní každý žák a nejspíše právě proto nestojí v centru jejich zájmu.

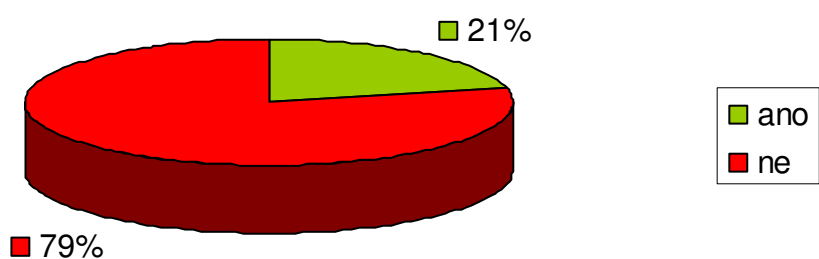
Tab. č.14 Jsi na svůj MT pyšný, chlubiš se jím? (ZŠ I. st.)		
	počet respondentů	procentuální zastoupení
ano	5	8%
ne	59	92%
<i>celkem</i>	<i>64</i>	<i>100%</i>

³⁵ LING, R., PEDERSEN, P. *Mobile Communication*. London : Springer, 2005.

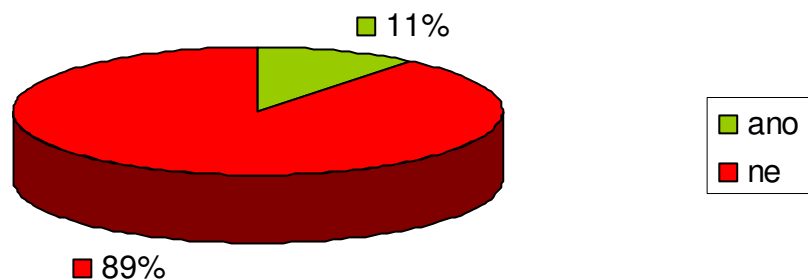
Tab. č.15 Jsi na svůj MT pyšný, chlubiš se jím? (ZŠ II. st.)		
	počet respondentů	procentuální zastoupení
ano	17	21%
ne	63	79%
<i>celkem</i>	80	100%

**Graf č.21 Jsi na svůj MT pyšný, chlubiš se jím?
(ZŠ II. st.)**

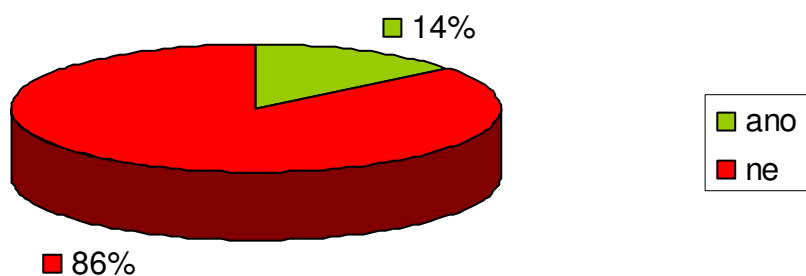
Tab. č.16 Jsi na svůj MT pyšný, chlubiš se jím? (SŠ)		
	počet respondentů	procentuální zastoupení
ano	8	11%
ne	67	89%
<i>celkem</i>	75	100%

**Graf č.22 Jsi na svůj MT pyšný, chlubiš se jím?
(SŠ)**

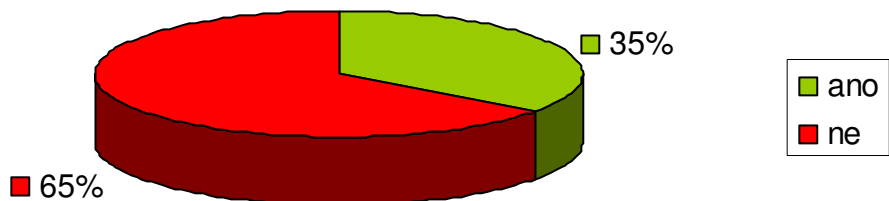
Tab. č.17 Porovnávaš svůj MT s MT spolužáků? (ZŠ I. st.)		
	počet respondentů	procentuální zastoupení
ano	9	14%
ne	55	86%
<i>celkem</i>	<i>64</i>	<i>100%</i>

**Graf č.23 Porovnávaš svůj MT s MT spolužáků?
(ZŠ I. st.)**

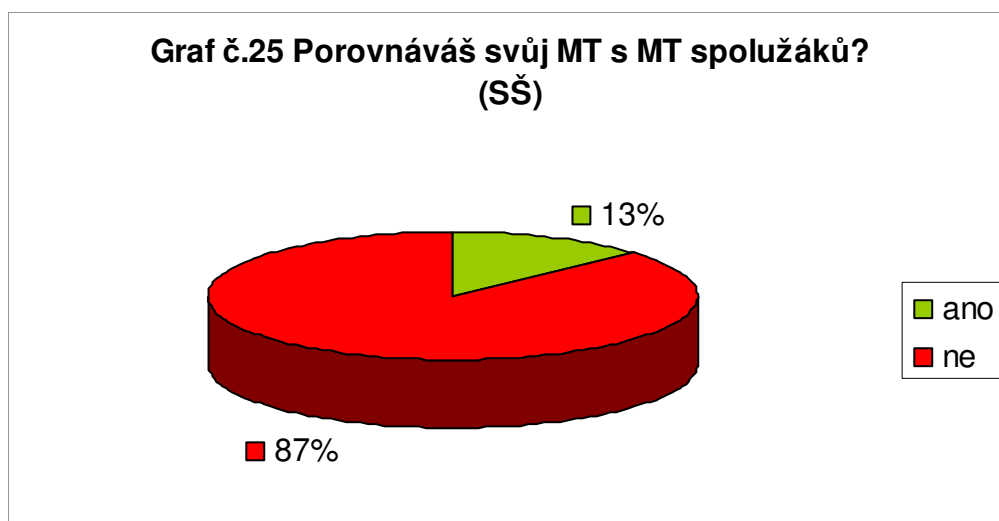

Tab. č.18 Porovnávaš svůj MT s MT spolužáků? (ZŠ II. st.)		
	počet respondentů	procentuální zastoupení
ano	28	35%
ne	52	65%
<i>celkem</i>	<i>80</i>	<i>100%</i>

**Graf č.24 Porovnávaš svůj MT s MT spolužáků?
(ZŠ II. st.)**

Tab. č.19 Porovnáváš svůj MT s MT spolužáků? (SŠ)		
	počet respondentů	procentuální zastoupení
ano	10	13%
ne	65	87%
<i>celkem</i>	75	100%

5.4 Další zjištění plynoucí z výzkumného šetření

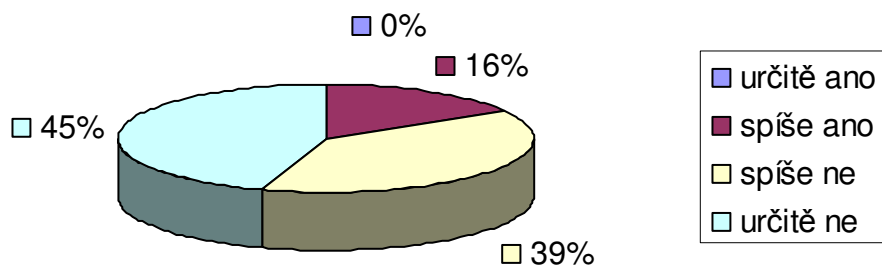
V dotazníkovém šetření jsem se dále žáků³⁶ ptala, zda je při výběru telefonu ovlivňuje reklama a zda více telefonují nebo posílají SMS. Tyto výsledky v praktické části rovněž uvádím, protože se domnívám, že jsou významným doplněním pohledu na vztah žáků k mobilnímu telefonu.

Žáků jsem se v otázce č.7 ptala, zda je při výběru telefonu ovlivňuje reklama. Z grafu č. 26 a 27 vyplývá, že reklama ovlivňuje poměrně nízké procento žáků 2.stupně ZŠ i SŠ. U žáků 2.stupně ZŠ je rozdíl mezi odpovědí spíše ne a určitě ne nepatrný, zatímco u žáků SŠ tvoří tento rozdíl 22%.

Tab. č.20 Ovlivnění reklamou při výběru MT (ZŠ II. st.)		
mobil	počet	procentuální zastoupení
určitě ano	0	0%
spíše ano	13	16%
spíše ne	31	39%
určitě ne	36	45%
<i>celkem</i>	80	100%

³⁶ 2.stupně ZŠ a žáků SŠ

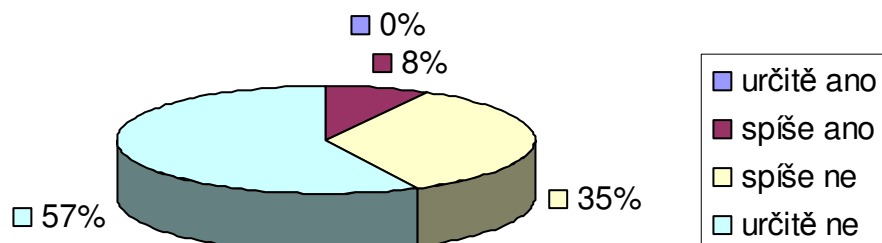
**Graf č.26 Ovlivnění reklamou při výběru MT
(ZŠ II.st.)**

Tab. č.21 Ovlivnění reklamou při výběru MT (SŠ)

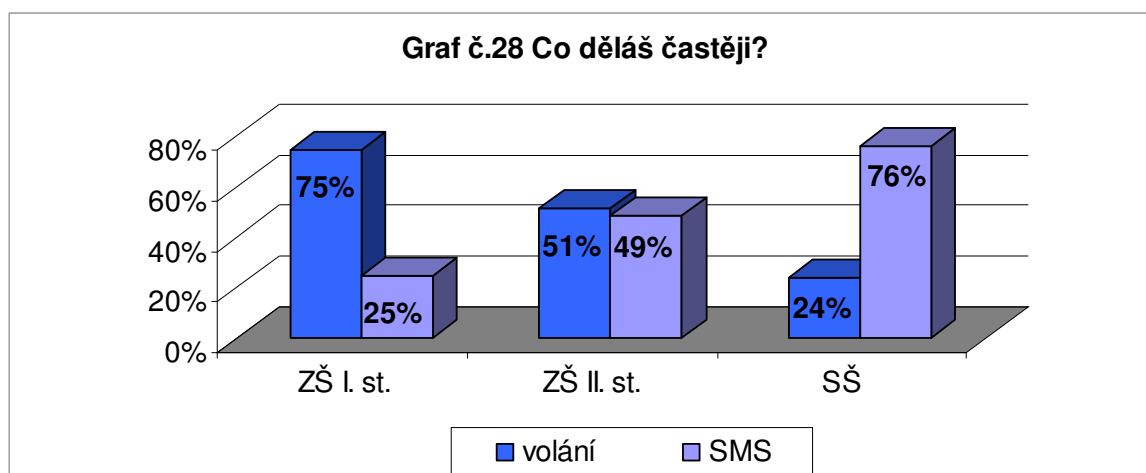
mobil	počet	procentuální zastoupení
určitě ano	0	0%
spíše ano	6	8%
spíše ne	26	35%
určitě ne	43	57%
<i>celkem</i>	<i>75</i>	<i>100%</i>

**Graf č.27 Ovlivnění reklamou při výběru MT
(SŠ)**

V otázce č. 11³⁷ jsem se žáků dotazovala, zda častěji telefonují nebo posílají SMS. Jak je z grafu patrné, rozdíl mezi žáky 2. stupně ZŠ, kteří telefonují a posílají SMS je nepatrný (2%). Oproti tomu žáci 1.stupně ZŠ častěji telefonují než posílají sms a žáci SŠ posílají častěji sms než telefonují.

³⁷ verze dotazníku pro 2.stupeň ZŠ a SŠ

5.5 Shrnutí poznatků výzkumného šetření

Moje šetření se zaměřilo na používání mobilního telefonu žáky Základní škola Železný Brod, Pelechovská 800 a žáky Střední uměleckoprůmyslové školy sklářské v Železném Brodě. Z výsledků šetření vyplynulo následující:

Platnost první hypotézy - Každý žák vlastní alespoň jeden mobilní telefon - nebyla pro můj výzkumný vzorek potvrzena. Na 1.stupni základní školy někteří žáci mobilní telefon nemají (14% žáků). Na 2.stupni ZŠ a na SŠ vlastní již každý žák alespoň jeden mobilní telefon. Významné procento na základní i střední škole tvoří žáci, kteří mají mobilní telefony dva.

Platnost druhé hypotézy – První telefon dostávají žáci ZŠ ve svých sedmi letech – nebyla potvrzena. S ohledem na masové rozšíření mobilního telefonu a jeho cenovou dostupnost, dostávají první mobil již děti ve věku pěti let.

Platnost třetí hypotézy – Pro žáka jsou při výběru mobilu nejdůležitější jeho funkce – byla potvrzena. Žáci 2.stupně ZŠ přikládají funkcím telefonu velký význam, zatímco u žáků SŠ není rozdíl v procentech u funkcí telefonu a jeho designem téměř žádný.

Platnost hypotézy č. 4 – Pro žáky ZŠ znamená mobilní telefon především komunikaci s rodinou - byla pro můj výzkumný vzorek potvrzena. Pro žáky ZŠ mobil představuje především komunikaci s rodinou (1.stupeň ZŠ 87%, 2.stupeň ZŠ 32%). Významné procento představuje i komunikace s kamarády (1.stupeň ZŠ 13%, 2.stupeň 26%).

Platnost hypotézy č. 5 – Pro žáky SŠ znamená mobilní telefon především komunikaci s kamarády a spolužáky – byla potvrzena. Rozdíl mezi vnímáním mobilního

telefonu jako prostředku ke komunikaci s rodinou a komunikaci s kamarády je podstatně vyšší než u žáků ZŠ.

Platnost hypotézy č. 6 – Více jak polovina žáků ze zkoumaného vzorku používá svůj mobilní telefon při vyučování - nebyla pro můj výzkumný vzorek potvrzena. Domnívala jsme se, že procento žáků používajících mobilní telefon při vyučování bude vysoké, ale výzkum ukázal, že žáci na 1.stupni ZŠ mobilní telefon při vyučování téměř nepoužívají (6%), na 2.stupni ZŠ pak žáci používající mobil při výuce tvořili 63% a na SŠ 64%. Žáci v hodinách nejčastěji posílají SMS. Na základní škole používají mobilní telefon především ke zjištění času, na střední škole pak k posílání „nutných“ SMS.

Platnost hypotézy č. 7 – Žáci by se cítili trapně před ostatními, kdyby mobilní telefon neměli – nebyla potvrzena. Žákům by na životě bez mobilního telefonu především vadilo, že by nemohli být v tak snadném kontaktu s okolím. Poměrně nízké procento představují žáci ZŠ, kteří jsou na svůj mobil pyšní (1.stupeň ZŠ 8%, 2.stupeň ZŠ 22%).

Domnívám se, že můj výzkum by se dal zobecnit pro všechny základní a střední školy, protože zkoumaný vzorek je relativně početný a navíc jsou na základní škole Pelechovská 800 i Střední uměleckoprůmyslové škole sklářské zastoupeni jak žáci bydlící ve městě, tak žáci žijící na vesnici. Myslím si však, že je problematika týkající se žáka a mobilního telefonu natolik obsáhlá, že by měla být objektem dalších výzkumů, kterých je v současné době prováděno velmi málo.

Za pozitivní zjištění považuji zejména to, že ačkoliv procento žáků, kteří používají mobilní telefon při vyučování není nízké, ani jeden žák v dotazníku neuvedl, že by v hodině nahrával nebo fotil učitele popř. své spolužáky.³⁸ Je ale možné, že tato „skrytá zábava“ na školách probíhá, jako tomu bylo již kdysi na ZŠ Pelechovská 800, Železný Brod, kde jsem také prováděla výzkumné šetření.

Ve školství je používání mobilního telefonu ve vyučování stále diskutovaným problémem, proti kterému se mohou učitelé jen stěží bránit. Přestože je na základě konkrétního školního řádu v učitelově pravomoci možnost telefon žákovi v hodině zabavit a odevzdat mu jej až po skončení hodiny, je takové jednání přijímáno ze strany žáků jen pousmáním a nesouhlasnými poznámkami. Žáci si jsou velmi dobře vědomi toho, že jim za používání mobilního telefonu ve výuce nic nehrozí. Učitelé stále čekají na legislativní krok

---

³⁸ K tomuto jevu opakovaně docházelo např. na Základní škole Josefa Václava Myslbeka v Ostrově.

ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, o kterém se již několik let diskutuje. Stále však žádný zákon opravňující potrestat žáka za používání mobilu v hodině, nebo umožňující zabavit mobilní telefon žákovi na delší dobu, neexistuje.

6 Projekt „Žáci a mobilní telefon“

6.1 Příprava projektu

Pro realizaci mého projektu jsem si vybrala Základní školu Železný Brod, Pelechovská 800. Sama jsem tuto školu v rámci povinné školní docházky navštěvovala a absolvovala jsem zde část průběžné pedagogické praxe a následně souvislou pedagogickou praxi. Základní škola Železný Brod, Pelechovská 800 má 9 tříd od prvního do devátého ročníku a navštěvuje ji 178 žáků. Pro svůj projekt jsem si vybrala 6. třídu, kterou navštěvuje 20 žáků.

Projekt by měl žákům předkládat téma z každodenního života, které jim je blízké a zároveň je pro ně zajímavé a užitečné. Mobilní telefony takovým tématem bezesporu jsou. Domnívám se, že téma žáci a mobilní telefon školy standardně nezařazují do svých vyučovacích hodin a proto je součástí diplomové práce projekt Žáci a mobilní telefon, který by školy mohly využít pro své potřeby a prostřednictvím něj seznámit žáky s využitím mobilního telefonu. Tento projekt si klade za cíl začlenit mobilní telefon (ať už jako téma nebo samotný mobilní telefon) do výuky.

Na nápad projektu mě přivedly otázky v mém dotazníku číslo 6 a 9. V otázce č.6 jsem se žáků ptala, co rozhodovalo při výběru jejich mobilu. Jelikož jsem se domnívala, že pro žáky budou důležité především funkce mobilního telefonu, napadla mě otázka, zda tyto funkce umí správně využívat. Myslím si, že ne každý žák využívá svůj mobilní telefon naplno, proto bylo jedním z cílů projektu žáky lépe seznámit s jeho funkcemi a možnostmi využití.

Otázka č.9 se týkala komunikace. Protože studuji aprobaci český jazyk/občanská výchova, napadlo mě v rámci projektu zohlednit tuto aprobaci a propojit téma komunikace s českým jazykem a občanskou výchovou, kde by se žáci učili, jak právně komunikovat mobilním telefonem v různých situacích.

V tomto projektu došlo k propojení českého jazyka, občanské výchovy a matematiky.

6.2 Realizace projektu

Projekt byl zaměřen na propojení již získaných poznatků z oblasti českého jazyka, občanské výchovy a matematiky. Do těchto předmětů jsem se snažila zapojit téma mobilní telefon.

Projekt byl krátkodobý, s časovým plánem na 2 vyučovací hodiny.

Projektem jsem chtěla u žáků dosáhnout především toho, aby si uvědomili, že je mobilní telefon velice praktická věc. Nezáleží na tom, kolik jejich mobil stál, jaké má funkce, nebo že jej mají kratší dobu než jejich spolužáci. Co je však pro život důležité, je umět mobilní telefon správně používat, především v situacích, kdy je to zapotřebí.

Provedení projektu

Po příchodu do třídy jsem dětem na magnetickou tabuli připevnila obrázky mobilního telefonu. Děti si je se zájmem prohlížely, hlasitě se domlouvaly, co asi budeme v hodině dělat a jestli je na obrázku jejich mobil. Od své třídní učitelky již dopředu věděly, že za nimi ten den přijdu a strávím s nimi 3 vyučovací hodiny.

Dětí jsem se zeptala, zda mají všechny ve škole mobilní telefon. Dovolila jsem jim, aby si na naše společné vyučování daly telefon na lavici, ale pod podmínkou, že budou mít vypnuté všechny zvuky a mobil použijí jen tehdy, když je k tomu vyzvu. Každého čtvrtého žáka jsem požádala o napsání jeho telefonního čísla na papír (pro pozdější využití v projektu).

Poté jsem děti stručně seznámila s tím, co je dnes čeká:

„Jak jste jistě poznaly, dnes si budeme povídat o mobilních telefonech. Také budeme dělat různé úkoly s použitím mobilu. Žádná z aktivit, které budeme dělat, nebude známkována, ale možná, že na vás za vaše snažení při výuce čeká na konci našeho setkání překvapení. Nyní se již pustíme do prvního úkolu.“

Děti se zaradovaly, že nebudou známkovány a velmi je zajímalo, o jaké překvapení se jedná. Již při souvislé praxi, kdy jsem měla možnost blíže poznat reakce žáků, jsem si uvědomila, že daleko větší motivací je pro žáky odměna v podobě překvapení (ať už se jedná o obrázek nebo drobnost), protože známky dostávají neustále. Proto jsem zmínky o překvapení využila jako motivace k následujícím činnostem.

1. Funkce mobilního telefonu

Pomůcky: mobilní telefon, notebook, tabule

Organizace: společně, ve dvojici

Vzdělávací oblast: Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět

Klíčové kompetence: Kompetence komunikativní

S dětmi jsem na tabuli vytvořila myšlenkovou mapu, která znázorňovala funkce mobilního telefonu. Vytváření myšlenkové mapy děti bavilo, říkaly mi, že takto v některých hodinách také pracují. Děti také zmiňovaly funkce, které budou mít telefony v budoucnosti. Ty jsme do myšlenkové mapy nezaznamenávali. Poté jsem se dětí zeptala, které funkce považují za základní a které za doplňkové. Chtěla jsem, aby si uvědomily, které funkce potřebujeme při běžném používání mobilního telefonu, a které pro nás nejsou až tak důležité.

Poté jsem dala žákům čas přemýšlet, jak by se daly tyto funkce prakticky využít v běžném životě.

Stručný přehled funkcí u dnešních mobilních telefonů

Základní funkce:

- telefonování
- posílání krátkých textových zpráv (sms)
- posílání multimediálních zpráv (mms)
- připojení k WAPu
- připojení k internetu technologií GPRS a EDGE
- hodiny, budík, kalendář
- integrovaná funkce handsfree

- podpora JAVA her a JAVA aplikací

Doplňkové funkce:

- integrovaný digitální fotoaparát (rozlišení až 8 megapixelů, digitální zoom, blesk, pořizování a přehrávání videa)
- hudební přehrávač, přehrávání hudebních souborů (mp3)
- přehrávání videa
- infraport
- bluetooth
- videohovory
- FM rádio
- mini USB konektor

Překvapilo mě, kolik funkcí děti znají. U všech funkcí děti vymyslely, jak je v běžném životě využít. Jen u funkce podpora JAVA her a JAVA aplikací jsme nepřišli na jejich praktické využití. Děti se shodly, že většinu funkcí využívají (mimo videohovorů). Tato činnost děti bavila a bylo vidět, že by si o funkcích telefonu dokázaly povídat ještě dlouho. S dětmi jsem si poté ještě chvíli povídali na téma funkce, kdy jsem se jich ptala, jak je využívají ve svém životě. Na závěr této činnosti jsem dětem na notebooku názorně předvedla, jak se s ním dá mobil propojit a jak komunikace mezi mobilním telefonem a notebookem probíhá. Děti tato ukázka nadchla, některé takto svůj mobil nevyužívají.

2. Komunikace mobilním telefonem

Pomůcky: tabule

Organizace: společně, ve dvojici

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Člověk a jeho svět

Klíčové kompetence: Kompetence komunikativní

Kompetence sociální a personální

„Existují situace, v kterých bychom mohli potřebovat mobilní telefon. Napadají vás nějaké?“

S dětmi jsem si povídala o situacích, v kterých potřebujeme mobilní telefon. Děti přišly na situace, kdy se např. někdo zraní a my musíme přivolat pomoc a situace, kdy potřebují kontaktovat rodiče (např. když volají rodičům, že se zdrží u kamaráda).

Na základě řízené diskuze jsem poté na tabuli vypsala, jak by měl hovor na krizovou linku vypadat. Dětem nedělalo problém říct mi čísla, na která volat v případě nebezpečí. Povídali jsme si i o zneužívání těchto čísel.

„Víte také, že dospělí potřebují mobilní telefon k vyřízení pracovních záležitostí? Ve dvojici se zkuste zamyslet, jak by takový telefonát měl správně probíhat a čeho bychom se měli vyvarovat. Potom nám dobrovolníci svůj hovor předvedou. Ostatní budou dávat dobrý pozor a potom váš telefonát zhodnotí.“

Děti se nejprve ostýchaly předvést svůj telefonát, ale poté se osmělily. Předvedli jsme si dva telefonáty:

1. dodavatel volá zákazníkovi, že se objednávka zpozdí
2. zaměstnanec volá do práce, aby se omluvil, že z důvodů nemoci nepřijde

Každý telefonát jsme vždy hned po jeho dokončení rozebrali a ukázali jsme si, co dělaly děti dobře a co by mohly udělat lépe.

3. Zahrajete si na učitele?

Pomůcky: mobilní telefony, tabule, sešit

Organizace: samostatně, společně

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Klíčové kompetence: Kompetence komunikativní

„Ve svém mobilním telefonu mám připravenou SMS zprávu, kterou pošlu někomu z těch, které jsem na začátku hodiny požádala o telefonní číslo.“

Děti napjatě čekaly, kdo bude příjemcem zprávy. Chlapec, který dostal moji sms, ji přečetl všem ostatním:

Ahoj Kubyku, jsem rad, ze jsi muj kamarat. Odpoledne bychom mohly zajit do kina nebo na prochazku se psi. Jesli budes chtit, muzeme se jit podivat k rybniku, koupali se tam kachny. Odepiz mi co nedrive. Jenik.

Zprávu jsme si napsali i na tabuli a poté již následovalo zadání úkolu:

„Děti, všimly jste si na této zprávě něčeho zvláštního?“ Děti hned přišly na to, že je tato sms plná pravopisných chyb. „Zahrajte si teď na paní učitelky a pány učitele a pokuste se zprávu opravit.“

Když byly děti hotovy, následovalo napsání správného znění zprávy na tabuli. Pravopisné chyby jsme si odůvodnili a poté jsme si povídali o pravopisných chybách v sms zprávách.

4. Mobilní etiketa

Pomůcky: tabule, papíry

Organizace: společně, ve skupinách (4 žáci)

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Člověk a jeho svět

Klíčové kompetence: Kompetence komunikativní

Kompetence sociální a personální

„Děti, víte čemu se říká mobilní etiketa?“

S dětmi jsme si tento pojem vysvětlili a poté jsme již přešli ke skupinové práci.

Pokuste se nyní ve skupinkách vymyslet, na kterých místech je nevhodné telefonovat a na kterých je to přímo zakázané. Poté mi jednotlivé skupinky řikaly, co vymyslely.

Na tabuli jsme si vypsali, jak by se měli lidé při telefonování chovat:

1. Na místech, kde je používání mobilního telefonu zakázáno (nemocnice, úřady) nebo není vhodné, bychom měli mít zapnutý telefon na vibrace.
2. V letadlech mobilní telefon vypneme nebo nastavíme na offline režim. Používání mobilu je zde zakázáno.
3. Ve veřejných dopravních prostředcích netelefonujeme příliš nahlas a nebavíme se o příliš soukromých věcech.
4. Netelefonujeme při řízení vozidla.
5. Cizím lidem nikdy nedáváme své telefonní číslo!
6. Neprohližíme cizí mobil.

7. Voláme ve vhodnou dobu (je neslušné volat brzy ráno a pozdě večer).

Většina dětí se shodla na tom, že nemají rády hlasité zvonění mobilu ve škole a v kině. Také mi řekly, že jim vadí, když někdo telefonuje během řízení vozidla nebo např. na kole.

5. Kolik stojí hovor?

Pomůcky: zadání slovní úlohy rozkopírované na papírku, sešit, mobilní telefon, tabule

Organizace: samostatně

Vzdělávací oblast: Matematika a její aplikace

Klíčové kompetence: Kompetence komunikativní

Obsahem tohoto cvičení byla praktická slovní úloha. Nešlo jen o mechanické počítání, ale o pochopení a propojení s praxí. Touto úlohou jsem chtěla, aby si děti uvědomily, kolik mohou jedním hovorem provolat peněz.

„Na papírku máte matematickou slovní úlohu, kterou vypočítejte s pomocí kalkulačky, kterou máte ve svém mobilu.“

Úloha:

Pavlík včera volal dvakrát tatínkovi. Poprvé trval hovor 30 sekund, podruhé 2,5 minuty. Minuta hovoru stojí Pavlíka 4,- Kč. Operátor účtuje první minutu hovoru celou a následně po vteřinách. Kolik Pavlík zaplatí za oba hovory?

Řešení:

1.hovor – 30 sekund – účtován jako celá minuta = 4,-Kč

2.hovor – 2,5 minuty – účtováno 2,5 minuty (150 sekund) = 10,-Kč

Výsledek: 14,-Kč

Domnívala jsem se, že dětem počítání nezabere příliš času, ale vzhledem k tomu, že se v úloze objevily dva časové údaje – sekundy a minuty, některým dětem tato úloha činila problém.

Do konce hodiny jsem si s dětmi povídala, zda mají paušál nebo kredit a kolik měsíčně za své telefonáty a sms utratí. Zároveň jsem se snažila, aby se zamyslely nad svými výdaji za telefon.

6.3 Zhodnocení projektu

Učitelé považují hodnocení projektové práce za problematické, často od něj raději upustí. Je to dáno především tím, že základem projektu je práce ve skupinách a je tedy nemožné objektivně hodnotit každého žáka. [8]

V průběhu projektu bylo vidět, že někteří členové skupiny jsou aktivní více než ostatní členové. Potěšilo mě však, že všechny děti byly aktivní a žádné jen pasivně nepřihlíželo. Všechny děti jsem proto pochválila a odměnila.

Děti jsem na závěr projektu požádala, zda by v rámci diskuze mohly zhodnotit uskutečněný projekt jako celek. Ačkoliv hodnocení klade poměrně velké nároky na čas, domnívám se, že je důležité. Především proto, že mi může poskytnout informace do budoucna – co vylepšit, co se dětem líbilo, co by udělaly jinak.

Dalším důvodem je také fakt, že učení se hodnotit je jedním z výukových cílů každého projektu. [8]

Jak jsem již zmínila v úvodu, snažila jsem se o propojení mobilního telefonu s českým jazykem, občanskou výchovou a matematikou. Snažila jsem se, aby prostřednictvím mého projektu děti pochopily, jak je mobil užitečným a praktickým pomocníkem v našem životě. Nezáleží na tom, kolik funkcí náš mobil má, ale zda ho umíme, když je potřeba využít.

Domnívám se, že se mi podařilo cíle projektu dosáhnout. Pro tuto domněnku sice nemám žádné důkazy, ale vnímala jsem, jak zodpovědně děti k mým úkolům přistupovaly.

Projekt probíhal tak, jak by projekt probíhat měl. Snažila jsem se být dětem pouze rádcem a po dětech jsem požadovala, aby na vše přišly samostatně.

Děti byly během plnění úkolů nadšené a k mé radosti nevznikl žádný problém ohledně kázně. Ač je skupinová výuka náročnější na hluk, děti se nepřekřikovaly, ale naopak si radily a pomáhaly. Děti nemusely mlčky sedět v lavici, jak tomu bývá při frontální výuce, ale mohly se aktivně zapojit do plnění úkolů s využitím mobilního telefonu. Vzájemně musely spolupracovat a respektovat názory druhých, byly zodpovědné za svou práci. Domnívám se, že tyto přednosti projektového vyučování vedou k tomu, že dětem lze téma Mobilní telefon přiblížit snáze než při frontální výuce a odnesou si z takové výuky nejen nové vědomosti, ale i zážitky. Jako učitel jsem činnost žáků koordinovala a usměrňovala, dětem jsem se snažila být pouze poradcem.

Po skončení projektu jsem všem žákům rozdala samolepky od českého mobilního operátora, které se občas objevují ve vydání časopisu tohoto operátora. Poděkovala jsem jim za jejich spolupráci a pochválila je za jejich šikovnost.

Domnívám se, že tento projekt byl pro žáky přínosem, a že je bavil.

Na závěr projektu bych ráda uvedla, že by se tento projekt mohl využít ve všech třídách druhého stupně. Jednotlivé úkoly by se však musely přizpůsobit věku žáků (především aktivity č.3 – Zahrajete si na učitele? a č.5 – Kolik stojí hovor? by měly být pro starší žáky obtížnější, s přihlédnutím k právě probíranému učivu). Příloha č.7 obsahuje náměty, kterými by se dal tento projekt ještě rozšířit.

7 Závěr a doporučení pro praxi

Závěr

Cílem diplomové práce bylo zkoumat rozšíření a používání mobilního telefonu u žáků základní a střední školy. Dílčím cílem bylo zařazení mobilního telefonu do výuky formou projektového vyučování.

Teoretická část stručně zmiňovala historii mobilního telefonu, dále se zabývala tématy, která souvisí s mobilním telefonem a žákem zároveň – např. k čemu používají děti mobil, proč je mobilní telefon tolik oblíben u dětí i rodičů, závislost na mobilním telefonu, mobilní telefon a zdraví, kyberšikana. Popisovala jsem zde také systém kurikulárních dokumentů, Rámcový vzdělávací program pro ZŠ, Školní vzdělávací program pro ZŠ a teorii projektového vyučování.

Praktická část byla rozdělena na dvě části. První část je věnována dotazníku, který na základě předem stanovených hypotéz zkoumá u žáků základní a střední školy vztah k mobilnímu telefonu, jeho rozšíření a využití. Mobilní telefon dnes vlastní již téměř většina dotazovaných respondentů. Žáci základní školy jej využívají především ke komunikaci s rodinou, žáci střední školy ke komunikaci s přáteli. Druhá část je zaměřena na projektové vyučování, kde bylo mým cílem zapojení mobilního telefonu do výuky. Projekt Žáci a mobilní telefon byl realizován v 6.třídě základní školy Pelechovská 800, Železný Brod.

Kromě výsledků přinesla moje práce také náměty pro další zkoumání ve formě hypotéz, inspirativních postřehů a nezodpovězených otázek. Jak jsme zakomponovali mobilní telefon do různých částí každodenního života? V jakém směru jsme se jím nechali ovlivnit a v jakém směru jej ovládáme? Tyto a další otázky přede mnou leží nezodpovězeny. Domnívám se, že by mohly být v budoucnu námětem k dalšímu zkoumání fenoménu mobilního telefonu.

Návrhy pro rodiče

- Rodiče si často pokládají otázku, jak ochránit své děti před nebezpečím, které na ně na internetu může čekat. Jelikož dnes není připojení k internetu jen výsadou počítačů, je možné na něm surfovat i skrze mobilní telefon. Rodičům bych doporučovala, aby k telefonnímu číslu dítěte nechali prostřednictvím mobilního operátora zapnout tzv. dětský profil, který umožňuje blokování přístupu k nevhodnému obsahu - např. pornostránky, hazardní hry, drogy.³⁹
- Rodiče by se především měli zajímat o to, jak a k čemu jejich dítě mobilní telefon používá (např. v souvislosti s internetem – jaké stránky navštěvuje) a promluvit si se svým dítětem o rizicích mobilní/internetové komunikace (sms/mms s nevhodným obsahem; podvodnou sms, která oznamuje výhru...)
- Rodičům bych doporučovala dohodnout si s dítětem pravidla zodpovědného používání mobilního telefonu – výši kreditu, který může měsíčně utratit za volání a posílání sms, při kterých činnostech nebude mobilní telefon používat – během jídla a studia.
- Rodiče by měli přijmout fakt týkající se soukromí svých dětí, tzn. nekontrolovat obsah sms, uložené fotografie a videa v mobilním telefonu.

Je zřejmé, že pozitiva mobilního telefonu, která mohou rodiče spatřovat v kontrole svých dětí, koordinaci času a aktivit členů rodiny, převažují nad negativy, kterými je závislost dětí na mobilu a frekvence jeho užívání. Kdyby tomu tak nebylo, většina dětí by mobil nevlastnila. Mobilní telefon nám umožňuje spojení s kýmkoliv a poskytuje pocit uspokojení z blízkosti osob i za podmínek fyzické vzdálenosti. Neměli bychom se tedy bát tuto komunikační technologii používat, protože při dodržení určitých zásad nám je spíše dobrým sluhou než zlým pánem.

Návrhy pro učitele

V dnešní době se školy potýkají s problémem zvaným mobilní telefon. Jeho užívání ve škole je diskutabilní a záleží na učitelích, jaké přijmou stanovisko. Většinou jsou ve třídách mobilní telefony zakázány, přesto je žáci příležitostně používají. Necháávají si je

---

³⁹ Tuto možnost dnes nabízí např. Vodafone.

často na lavicích s důvodem určení času na práci. I když žáci dodržují pravidlo vypnutí zvuku, často si ponechávají zapnuté alespoň vibrace přístroje. Není neobvyklé, že během vyučování posílají textové zprávy. Mobil mají schovaný pod lavicí, v krajním případě píšou sms v momentu, kdy je učitel zády k žákům. Jak by se měl učitel zachovat, je-li jeho výklad rušen mobilním telefonem?

- Učitelé by měli být důslední a vyžadovat, aby žáci při výuce mobilní telefony nepoužívali. Sami by jim měli jít příkladem tím, že nebudou do hodiny nosit mobilní telefon.
- Pokud žáci mobilní telefon v hodině používají, učitel jim jej zabaví a vrátí až na konci vyučovací hodiny.
- Učitel by se měl snažit o to, aby byli žáci ve výuce většinu času aktivní, protože prostor pro komunikaci mobilním telefonem má především pasivně naslouchající žák aktivnímu učiteli, který vyplňuje prodlevy mezi zápisy poznámek do sešitu.
- Používání mobilního telefonu během zkoušek a testů k zasílání odpovědí spolužákovi by měli učitelé považovat za neakceptovatelné a žáci by za takový přečin měli být postihnuti poznámkou, nebo neuznáním celé zkoušky/testu.
- Učitel může žákům umožnit používání mobilního telefonu jako kalkulatoru v hodinách matematiky, kdy může být nahrazen velký kalkulator pár jednoduchými kliknutími na klávesnici telefonu.
- Učitel by se měl naučit vnímat mobil jako pomůcku:
  - Pokud je žák nemocný, může být v krátkém čase kontaktován nebo mu může být zaslána sms s problémem. Zároveň mu mohou být zasílány poznámky, čímž se sníží absence nebo mezery během důležitých hodin
  - Pokud je žák pomalý v přepisování/dělání poznámek, může si s dovořením učitele nahrávat/fotit důležité informace.

Seznam použité literatury

- [1] KALHOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.
- [2] KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: PF Masarykovy univerzity, 2006. ISBN 80-210-4142-0.
- [3] LING, R., PEDERSEN, P. *Mobile Communication*. London : Springer, 2005. ISBN 1-85233-931-4.
- [4] LORENTE, S. *Youth and Mobile Telephones: More than a Fashion*. Revista de estudios de Juventud, 2002, č. 57, str.9-24. Dostupné z URL: <http://www.itu.int/osg/spu/ni/ubiquitous/Papers/Youth_and_mobile_2002.pdf>
- [5] MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5
- [6] MARYŠKOVÁ, D. *Informační a komunikační technologie ve skupinové výuce*. Moderní vyučování, 2008, roč. 12, č. 3, str.18-20. ISSN 1211-6858.
- [7] MŠMT. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha*. Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8
- [8] POUCHOVÁ, M., PAVLASOVÁ, L. *K problematice hodnocení v projektové výuce*. Komenský, 2010, roč. 135, č. 1, str.26-29.
- [9] PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- [10] VERNER, P. *Mediální výchova : průřezové téma*. Praha: SPL - Práce, 2007. ISBN 97-8807-361-0
- [11] VYBÍRAL, Z. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4.
- [12] Článek: „Co je to stalking a cyberstalking“ [zveřejněno 17. 05. 2008]. Dostupné z URL: <<http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/23/38/lang,czech>>.
- [13] Článek: „Francie zakázala používání mobilů na školách kvůli zdravotním rizikům“ [zveřejněno 14. 11. 2009]. Dostupné z URL: <http://mobil.idnes.cz/francie-zakazala-pouzivani-mobilu-na-skolach-kvuli-zdravotnim-rizikum-136-/mob_tech.asp?c=A091013_183659_mob_tech_hro>.
- [14] Článek: „INFORMACE NRL č. 8/2001 WHO k údajné škodlivosti mobilních telefonů“ [zveřejněno: neuvedeno]. Dostupné z URL:

- <http://www.szu.cz/uploads/documents/cpl/NRL_Eletromag/NRL_08.pdf>.
- [15] Článek: „Jak se chovají děti s mobilem?“ [zveřejněno: 18.5.2007]. Dostupné z URL: <<http://mobilenet.cz/zajimavosti/clanek.php?id=z222&vyzkum:-jak-se-chovaji-deti-s-mobilem>>.
- [16] Článek: „K čemu používají děti mobil?“ [zveřejněno: neuvedeno]. Dostupné z URL: <<http://mobil-story.saferinternet.cz/rodice>>.
- [17] Článek: „Kurikulární reforma školství“ [zveřejněno: neuvedeno]. Dostupné z URL: <<http://www.pf.jcu.cz/research/svp/rvp-kr.php>>.
- [18] Článek: „Mobile Communication Among German Youth“ [zveřejněno: 01. 02. 2007]. Dostupné z URL: <<http://www.informaworld.com/smpp/content~db=all~content=a770794930>>.
- [19] Článek: „Mobilní etiketa“ [zveřejněno: neuvedeno]. Dostupné z URL: <<http://mobil-story.saferinternet.cz/mobilni-etiketa>>.
- [20] Článek: „Mobilní pravěk“ [zveřejněno 5. 5. 2009]. Dostupné z URL: <<http://necoomobilech.wz.cz/staremobily>>.
- [21] Článek: „Operace: mobil - Jak funguje?“ [zveřejněno 11. 1. 2007]. Dostupné z URL: <<http://abc.blesk.cz/clanek/casopis-abc/7551/operace-mobil-jak-funguje.html>>.
- [22] Článek: „Používání mobilu: pravidla jsou, ale kdo by je dodržoval“ [zveřejněno 28.5. 2007]. Dostupné z URL: <<http://navigovat.mobilmania.cz/clanky/pouzivani-mobilu-pravidla-jsou-ale-kdo-by-je-dodrzoval/sc-3-a-1115668>>
- [23] Článek: „Proč vlastně E-Bezpečí?“ [zveřejněno 29. 10. 2008]. Dostupné z URL: <<http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/57/54/lang,czech>>.
- [24] Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2007. Dostupné na: <<http://www.rvp.cz>> (cit. 11. 10. 2009).
- [25] Článek: „SMS Spoofing: Skutečně jen vtip?“ [zveřejněno 14. 11. 2008]. Dostupné z URL: <<http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/48/36/lang,czech>>.
- [26] Článek: „Stalking - nebezpečné pronásledování“ [zveřejněno 08. 03. 2010]. Dostupné z URL: <<http://www.advokati-pravnici.cz/clanky/stalking--nebezpecne-pronasledovani-14>>.

- [27] Interní materiál ZŠ Pelechovská 800, Železný Brod: „Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání E. K. O. škola“.
- [28] Článek: „Tísňová volání“ [zveřejněno: neuvedeno]. Dostupné z URL: <http://www.zachranny-kruh.cz/pomoc_zachrana_zivota/tisnova_volani.html>.
- [29] Článek: „Vliv mobilních telefonů na mládež“ [zveřejněno: 24. 02. 2005]. Dostupné z URL: < <http://www.gyrec.cz/gyrec/files/ZSV/Vaverka.pdf>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Výsledky průzkumu

Příloha č. 2 – Výsledky průzkumu

Příloha č. 3 – Výňatek ze školního řádu ZŠ Pelechovská 800, Železný Brod

Příloha č. 4 – Výňatek ze školního řádu SUPŠS, Železný Brod

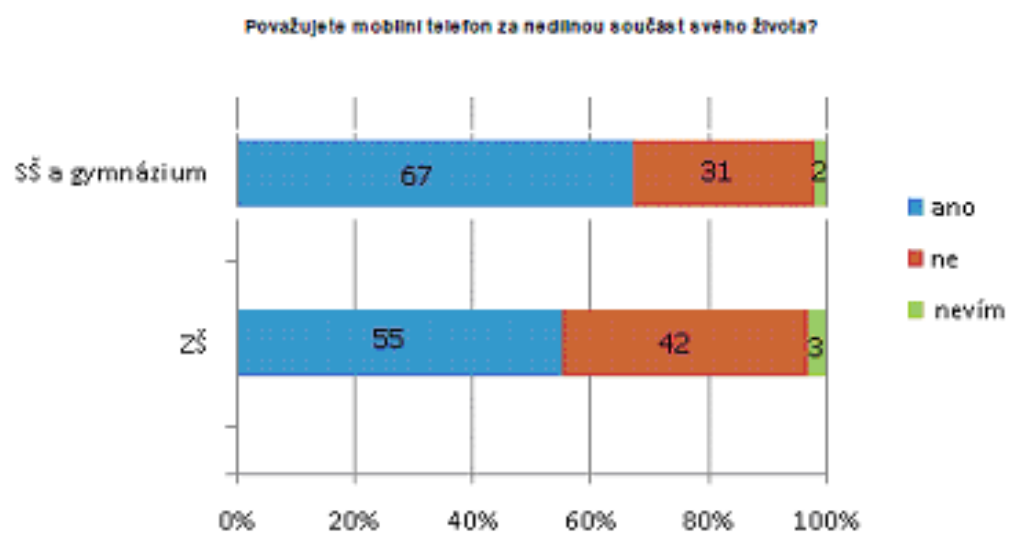
Příloha č. 5 – Dotazník pro žáky 2.stupně ZŠ a žáky SŠ

Příloha č. 6 – Dotazník pro žáky 1.stupně ZŠ

Příloha č. 7 – Náměty k projektu

Příloha č.1

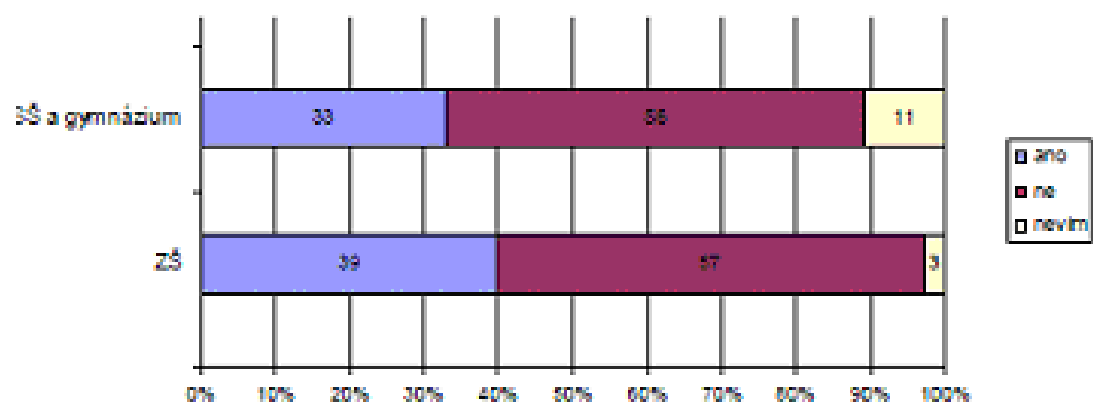
Výsledky průzkumu

Příloha č.2

Výsledky průzkumu

Pokud by mobilní telefony školy zdraví, omezila byste jeho používání?

Příloha č.3

Výňatek ze školního řádu ZŠ Pelechovská 800, Železný Brod

Článek V. Žákům je zakázáno

1. Otevírat okna bez souhlasu vyučujícího, vyklánět se a vyhazovat cokoli z oken.
2. Kouřit v areálu školy a na akcích pořádaných školou.
3. Ve škole i při činnostech organizovaných školou distribuovat, přinášet, nabízet a požívat návykové látky (např. alkoholické nápoje, drogy, cigarety apod.). Při podezření na požití alkoholu či drog má zaměstnanec školy právo předat žáka k lékařskému ošetření.
4. Nosit do školy věci ohrožující zdraví a život (např. výbušniny, zbraně, jedy apod.)
5. Používat mobilní telefony v době výuky (musejí být vypnuty a uloženy v tašce). Při narušení výuky má učitel právo ho žákovi odebrat a mobilní telefon si zákonný zástupce vyzvedne u třídního učitele.
6. Propagovat ve škole rasismus, xenofobii, fašismus, třídní nenávist a jiné antihumánní ideologie.
7. Vstupovat do sborovny a kabinetů bez vyzvání pedagogického nebo jiného zaměstnance.
8. Provádět jakékoliv manipulace s elektrickým zařízením a spotřebiči bez souhlasu vyučujícího (včetně dobíjení baterií).
9. Běhat po schodech, chodbách a ve třídách.

Výňatek ze školního řádu SUPŠS, Železný Brod

1.3 Povinnosti žáka

- 1.3.1 Žák je povinen docházet do školy řádně a včas, účastnit se vyučování podle stanoveného rozvrhu hodin v plném rozsahu (povinných, volitelných, nepovinných předmětů, ke kterým se přihlásil), řádně se vzdělávat, dodržovat školní řád a vnitřní pokyny a předpisy školy, je povinen si zajistit učebnice a jiné pomůcky dle pokynů vyučujících daného předmětu.
- 1.3.2 Dojíždějící žáci musí volit takové dopravní prostředky a spoje, které jim plnění této povinnosti zajistí.
- 1.3.3 Žáci jsou povinni účastnit se všech kulturních a vzdělávacích akcí (např. lyžařský výcvik, malovací kurz, praxe), které vyplývají z učebních dokumentů. Pokud je na tyto akce stanoveno vstupné, je každý žák povinen ho zaplatit. Informace o školních akcích získávají prostřednictvím třídního učitele, vedoucího studijní skupiny nebo z nástěnky. Pokud se žák nemůže z předem známých závažných důvodů akce zúčastnit, nahlásí tuto skutečnost třídnímu učiteli nebo vedoucímu akce a po dobu trvání akce se řídí náhradní náplní práce ve škole. Neúčast povoluje v odůvodněných případech ředitel školy na základě předloženého lékařského potvrzení.
- 1.3.4 Pro žáky platí povinnost účastnit se všech akcí zaměřených na evaluaci vzdělávacího procesu (různé formy testování), které škola zvolí.
- 1.3.6 Žák je povinen respektovat osobnost ostatních žáků i vážnost učitelů a zaměstnanců školy, zdržet se projevů diskriminace, nepřátelství nebo násilí. Projevy rasismu a diskriminace mají nulovou toleranci a každý takový projev bude individuálně posuzován vedením školy a přísně sankcionován.
- 1.3.7 Žák je povinen dodržovat normy dané zákony České republiky ve škole, při akcích pořádaných školou, sdružením SRPŠ.
- 1.3.8 Žák je povinen jednat a vystupovat tak, aby dělal čest svému jménu i jménu svých rodičů a dbal o dobrou pověst školy nejenom ve škole, ale i při akcích pořádaných školou, vystupovat a vyjadřovat se kulturně rovněž na veřejnosti mimo školu.

- 1.3.9 Žák je povinen chovat se během své přítomnosti ve škole, v jejím areálu a na akcích pořádaných školou tak, aby nedošlo k újmě na zdraví osob a ke škodě na majetku.
- 1.3.10 Žák je povinen zdravit zaměstnance i návštěvníky školy. Při vstupu těchto osob do učebny a při jejich odchodu zdraví povstáním.
- 1.3.11 Žák je povinen nosit omluvný list. Tento omluvný list je úřední dokument a podle toho s ním bude žák nakládat.
- 1.3.12 Žák je povinen omlouvat svou nepřipravenost na výuku (např. nedoplněné učivo z důvodu jeho předešlé absence, nevypracovanou domácí úlohu, nekompletnost pomůcek, atp.) vždy nejpozději na začátku vyučovací hodiny.
- 1.3.13 Žák je povinen podílet se na výuce aktivní přítomností, plněním zadaných úkolů a vlastním studiem, včetně nošení pomůcek potřebných pro výuku.
- 1.3.14 Žák je povinen po skončení vyučování i po skončení zájmové práce opustit prostory školy.
- 1.3.15 Žák je povinen svůj předčasný odchod z vyučování (nevolnost, návštěva lékaře, atd.) nahlásit vyučujícímu dané vyučovací hodiny.
- 1.3.16 Žák je povinen udržovat v pořádku a nepoškodovat školní majetek a všechny věci, které tvoří zařízení třídy a školy, a také ty, které mu byly svěřeny v souvislosti s výukou. Žák, je-li zletilý, je povinen podle § 27 Nařízení vlády č. 108/1994 Sb., uhradit škody na majetku, které způsobí.
- 1.3.17 Žák je povinen dbát, aby se neplýtvalo elektrickou energií a v topném období teplem.
- 1.3.18 Žák je povinen při zvonění být připraven na vyučování na svém místě, které určuje zasedací pořádek zapsaný v třídní knize. Pokud je následná výuka uskutečňována v místnosti nebo odborné učebně, do které nemá žák volný přístup, dostaví se před učebnu nebo na určené místo před zvoněním na hodinu a vyčká příchodu učitele.
- 1.3.19 Žák je povinen mít při vyučování vypnutý mobilní telefon.
- 1.3.20 ...

1.6 Zákazy

- 1.6.1 Žákům je zakázáno opustit v průběhu výuky dané rozvrhem hodin areál školy.
- 1.6.2 Žákům je zakázáno přinášet do školy větší částky peněz, cennosti, zdraví nebezpečné látky, zvířata, nebezpečné a pozornost rozptylující předměty (např. zbraně, drogy, alkohol, zápalné látky, aj.)
- 1.6.3 Žákům je zakázáno mít u sebe nebezpečné předměty, obranné prostředky, výbušniny, třaskaviny či hořlavé tekutiny nebo hrát a provozovat hazardní hry.
- 1.6.4 Žákům je zakázáno kouřit na místech stanovených § 8 zákona č. 379/2005 Sb. tzv. protikuřáckého zákona, dále pak v prostorách školy a celém jejím areálu konzumovat alkoholické nápoje a užívat jiné zdraví škodlivé (např. návykové, omamné, aj.) látky.
- 1.6.5 Žákům je zakázáno v průběhu výuky používat mobilní telefony, fotoaparáty, osobní počítače, databanky a jiná zařízení sloužící k vytvoření, přenosu a uchovávání informací, pokud nejsou přímou součástí výuky. Vyučující má právo na základě žádosti udělit výjimku pro používání osobního počítače (notebooku), který bude sloužit jako nástroj pro uchování informací předávaných při výchovně vzdělávací činnosti.
- 1.6.6 Žákům je zakázáno neoprávněně manipulovat se zařízením školy (např. ruční hasicí přístroje a hydranty, zásuvky, vypínače, rozvody počítačové sítě, aj.).
- 1.6.7 Žákům je zakázáno odnášet z pracoviště svévolně surovinu, materiály, chemikálie a laboratorní nádobí a ostatní komponenty, které slouží k praktickému výcviku.
- 1.6.8 Žákům je zakázáno pracovat na strojích zařízeních bez povolení a dozoru pedagogického pracovníka ve školních dílnách a laboratořích. Žáci a žáci mohou zahájit práci pouze na pokyn učitele. Z výuky v dílnách a laboratořích nesmějí odcházet svévolně bez povolení učitele.

Příloha č. 5

Dotazník pro žáky 2.stupně ZŠ a žáky SŠ

Dobrý den,

jmenuji se Simona Havlišťová a jsem studentkou 4. ročníku Fakulty přírodovědně – humanitní a pedagogické na Technické univerzitě v Liberci. Chtěla bych vás poprosit o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník zpracovávám v rámci své diplomové práce, která se týká používání mobilních telefonů žáky základních a středních škol.

Vyplnění tohoto dotazníku je zcela anonymní a nezabere více než 10 minut vašeho času.

Označte vždy jen jednu odpověď, kterou zakroužkujete.

Děkuji vám za váš čas a ochotu.

Pohlaví: ☐ dívka ☐ chlapec

Věk: ..... let

1) Kolik vlastníš mobilních telefonů? .....

2) Kolik ti bylo, když jsi dostal/a svůj první mobilní telefon? .....

3) Kolik tvůj mobil stál?

4) Mohl sis vybrat telefon sám? ☐ ano ☐ ne (pokud je tvá odpověď ano, otázku č. 5 přeskoč)

5) Kdo ti vybral tvůj telefon?

6) Co rozhodovalo při výběru tvého mobilu? (seřaď uvedené možnosti pomocí čísel 1-6(7) podle důležitosti – 1= nejdůležitější, 7 = nejméně důležité)

....značka ....cena ....funkce ....design ....výdrž baterie ....jednoduchost ovládání

....jiné – uveď _____

7) Myslíš si, že tvůj výběr mobilu ovlivňuje reklama?

☐ určitě ano   ☐ spíše ano   ☐ spíše ne   ☐ určitě ne

8) Co pro tebe tvůj mobil znamená? (seřaď uvedené možnosti pomocí čísel 1-4(5) podle důležitosti – 1 = nejdůležitější, 5 = nejméně důležité)

...prostředek ke komunikaci s rodinou   ...prostředek ke komunikaci s kamarády

...zábavu   ...prestiž (moje postavení mezi kamarády a spolužáky)

...jiné - uveď _____

9) S kým komunikuješ mobilním telefonem nejčastěji?

☐ s rodinou   ☐ se spolužáky (kamarády)

☐ jiné - uveď _____

10) Které funkce v mobilu nejčastěji používáš?

11) Co děláš častěji: ☐ telefonuji   ☐ posílám sms

12) Používáš mobil při hodině?   ☐ ano   ☐ ne

(Pokud je tvoje odpověď ne, otázky č.13 a č.14 přeskoč)

13) K čemu ho používáš při hodině nejčastěji: ☐ psaní sms   ☐ prozvánění

☐ jiné – uveď _____

14) Proč používáš mobilní telefon při hodině?

15) Jsi na svůj mobilní telefon pyšný (chlubíš se jím)?   ☐ ano   ☐ ne

16) Porovnáváš svůj mobil s mobily svých spolužáků?   ☐ ano   ☐ ne

17) Pokud bys mobil neměl/a, cítil/a by ses:

☐ trapně před ostatními   ☐ vadilo by mi, že nemůžu volat a posílat sms

☐ bylo by mi to jedno

Příloha č.6

Dotazník pro žáky 1.stupně ZŠ

Dobrý den,

jmenuji se Simona Havlišťová a jsem studentkou 4. ročníku Fakulty přírodovědně – humanitní a pedagogické na Technické univerzitě v Liberci. Chtěla bych vás poprosit o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník zpracovávám v rámci své diplomové práce, která se týká používání mobilních telefonů žáky základních a středních škol.

Vyplnění tohoto dotazníku je zcela anonymní a nezabere více než 10 minut vašeho času.

Označte vždy jen jednu odpověď, kterou zakroužkujete.

Děkuji vám za váš čas a ochotu.

Pohlaví: ☐ dívka ☐ chlapec

Věk: ..... let

1) Kolik vlastníš mobilních telefonů? .....

2) Co pro tebe tvůj mobil znamená? (seřaď uvedené možnosti pomocí čísel 1-4(5) podle

důležitosti – 1 = nejdůležitější, 5 = nejméně důležité)

...prostředek ke komunikaci s rodinou   ...prostředek ke komunikaci s kamarády

...zábavu   ...prestiž (moje postavení mezi kamarády a spolužáky)

...jiné - uveď _____

3) Co děláš častěji: ☐ telefonuji ☐ posílám sms

4) Používáš mobil při hodině? ☐ ano ☐ ne

(Pokud je tvoje odpověď ne, otázky č.5 a č.6 přeskoč)

5) K čemu ho používáš při hodině nejčastěji: ☐ psaní sms ☐ prozvánění

☐ jiné – uveď _____

6) Proč používáš mobilní telefon při hodině?

---

7) Jsi na svůj mobilní telefon pyšný (chlubíš se jím)? ☐ ano ☐ ne

8) Porovnáváš svůj mobil s mobily svých spolužáků? ☐ ano ☐ ne

9) Pokud bys mobil neměl/a, cítil/a by ses:

☐ trapně před ostatními ☐ vadilo by mi, že nemůžu volat a posílat sms

☐ bylo by mi to jedno

Náměty k projektu:

1. Poradíš kamarádům?

Nejdříve bych se dětí zeptala, zda vědí, co je to kyberšikana. Nechala bych děti vysvětlit tento pojem, popř. bych jejich výklad doplnila.

1. Honzík dostal od rodičů k Vánocům mobilní telefon, který využívá především k telefonování a psaní sms. Jednoho dne mu kamarád pošle na mobilní telefon video (jako MMS), na kterém jsou dva neznámí chlapci, z nichž jeden bije druhého. Co by měl Honzík s tímto videem udělat? Měl by ho poslat dál?
2. Davídek obvykle využívá svůj mobilní telefon jen pro komunikaci s rodinou a kamarády. Jednoho dne mu z neznámého čísla přijde tato sms: *Čau blbečku, přines mi zítra o velké přestávce do šatny 50 korun, jinak si na tebe po škole počkám a dostaneš do držky.*
Jak by se měl Davídek zachovat? Má jít o přestávce do šatny?

Touto aktivitou bych chtěla docílit toho, aby si děti uvědomily, že mobilní telefony pro ně představují i nebezpečí, kterému by se měly umět bránit.

2. Na co je dobré si dát pozor, když používáš svůj mobilní telefon?

Skrze tuto aktivitu by děti měly být schopné dojít k následujícímu:

- Své číslo dávat jen lidem, které znám.
- Hlídat si výdaje za telefon.
- Nikomu nedávat svůj PIN kód od mobilu.
- Nepřijímat hovor z cizího nebo skrytého čísla.
- Pokud mi někdo prostřednictvím telefonátů, sms nebo mms vyhrožuje a uráží, oznámím to rodičům nebo výchovnému poradci.

3. Reklama na školu

„Má někdo z vás mobilní telefon se zabudovaným diktafonem? Víte, jak a k čemu se dá diktafon využít?“

„Ve skupince si nejdříve na papír připravte krátkou reklamu, v které představíte svoji školu. Zamyslete se, co se vám na vaší škole líbí. Potom vylosuji jednu skupinku, která na diktafon nahraje krátké zvukové představení, které dobře vystihne vaši školu. Záleží na vás, jak tuto ukázkou zpracujete. Kromě mluveného slova, můžete např. zpívat nebo vydávat zvuky.“

4. Kdy slaví mobil narozeniny?

–Žákům by byly nabídnuty základní poznatky o roli mobilního telefonu ve společnosti a jejích dějinách (telegraf, telefon, mobilní telefon).

Přínos: žáci si uvědomí význam mobilního telefonu pro život společnosti, zjistí, jakou roli sehrává mobilní telefon v každodenním životě.